

**TÜR VE ŞEKİL
PENCERESİNDEN
İHLASÎ'NİN ŞİİRLERİ**

Doğan KAYA

VİLÂYET YAYINLARI

VİLÂYET YAYINLARI

Dr. Doğan KAYA

TÜR VE ŞEKİL PENCERESİNDEN

İHLASÎ'NİN ŞİİRLERİ

I. Baskı: 2016

İstanbul

Dizgi:

Kapak Tasarımı:

Baskı: Dizgi Ofset:

*5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca bu kitabın her türlü yayın hakkı yazara mahfuzdur. Hiçbir Şekil ve teknikle kısmen veya tamamen çoğaltılamaz. Kaynak gösterilmek kaydıyla alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ

İHLASÎ KİMDİR?

ÂŞIK TARZI ŞİİR- ŞEKİL-TÜR MESELESİ

ÜÇ HECELİ ŞİİR / BEŞ HECELİ ŞİİR

O Allah
O'nda
Yârenin Özü
Gizlice
Talandır İşi
Değsin
Yalandır

AĞIT

Dağlıca

AKROSTİŞ

Dünya Acı
Zaman Tüneli

BEŞLEME

Sensin

CİGALI TECNİS

Yele Ser

ÇAPRAZ KAFİYE

Alıştık

ÇOK KAFİYELİ ŞİİR

(Çift Ayaklı Koşma)

Yerini Bil

Yorulдум

(6 Ayaklı Koşma)

Burda

(7 Ayaklı Koşma)

Bükülme

DEDİM-DEDİLİ ŞİİR

Dedim Ana

İstemem

DEMELİ- SÖYLETME

Mert İle Namert

DENKLEME

Ne Güzel Uymuş

DERTLENME / ŞİKÂYETLENME

Gül Küser Bana

Soldu Ömrüm

Gülmedi

Sor Felek

Yargıladım Beni Bende Aradım

Kara Bahtım Bitmez Benim

Bilmiyom

Gelmedin

Ne Gemi Götürür Ne Tren Çeker

DESTAN

Ahilik

Köyler Destanı
Sözlük Destan
Ters Öğüt Destanı
Çanakkale (*Divanî Destan*)

DİVAN

Suyu Akınca Gör
Hür Vicdanınız Olur
Kula Eyvallahım Olmaz
Paye İstemem
Beraber
Deme

DUDAKDEĞMEZ (LEBDEĞMEZ) YEDEKLİ TECNİS

Yare Var

EVVEL-AHİR KOŞMA

Dön de Bak
Zaman Tüneli

EVVEL AHİR TECNİS

Yüze Vuracak

EVVEL AHİR YEDEKLİ KOŞMA

Cemre

GÜZELLEME

Hayranım
Beraber
Elif Gibi

HASRETLEME

Ne Seni Unuttum Ne de Sivas'ı

HELALLEŞME

Helal Edin

İBRETNAME

İbret

İKİ AYRI AYAK
Yara Bağladı

KELİME BAŞI KAFİYE
Böldüm Böleli
Güzeller Güzeli
Sor Sızılara
Ne Alır Gider

MANİ
Maniler
Yedekli Maniler

MUSAMMAT SEMAİ:
Giremedim

MÜSTEZAT
Hak

NAAT
Gül Muhammet Gül Mustafa

ÖĞÜTLEME
Öz Olsun İşin
Pay Çıkar
Hedefini Bil

ÖRTMECE
Hasan

ÖYKÜLEME
Döktü Yaşını

SATRANÇ
Sen
O Sensin

SELÂMLAMA
Ya Allah

SEMAÎ

Bugün

(Çift Kafiye Semai)

Açtılar

SİCİLLEME

Sicilleme 1

Sicilleme 2

TASAVVUF

Pay Çıkardım

Ateşi Isıttım

Düşün Sen

Yeri Var

Gel De Çöz

Talibim

Sarı Hakkın İpine

Kurbanım

Varsın

Yeri Var Daha

Güzel Yapmış

Yarım Kalır

Edebin Kapısında

Aşk Bende Farklı

Şiârım

Hatırlanmaz

Zevk Aldık

Görünmez

TAŞLAMA

Yuva Değişti

Zevk Aldık

Yazık

TECNİS

Yana

Bir Yüzüne

TEKRARLAMA

Adam Var Ki
Öğrendim
Bir Kadın De
Bir Kadın Ki
Kim Bilir

ÜÇ AYAKLI TECNİS

Geçmek Derdim

VARSAGI

Can Verelim

YAŞNAME

Oturdum

YEDEKLİ ŞİİR

Türk'ün Zaferi

ZİNCİRBENT CİGALI MÜSEDDES

Olsan

ZİNCİRLEME

Sağıra Saz Çaldım

KARŞILAŞMALAR

İhlasî - Cemal Divanî
İhlasî - Mustafa Kurbanoğlu
İhlasî - Temel Turabî
İhlasî - İsrail Daşdan
İhlasî - Muhsin Yaralı
İhlasî - Sıtkı Eminoğlu
İhlasî - Muhsin Yaralı - Erol Erganî

ÖNSÖZ

Sivas, yüzyıllar boyu âşıklık geleneğinin yaşatıldığı önemli yörelerimizdendir. Âşıklardan ilk temsilcilerini XVI. yüzyılda bulabildiğimiz Sivas'ta, bugünkü tespitlerimize göre 250 kadar âşık yetişmiştir. Elbetteki bu sayı, yöre âşıkları sayısının nihai şekli değildir; dört yüz yıl içinde, yaşamış, kayda geçmemiş nice âşık daha vardır. Bunun yanında mezralar hariç 1285 köye sahip Sivas'ta her yıl yeni birkaç âşığın ortaya çıktığı da malumumuzdur. Bu bakımdan gerek önceki yüzyıllarda gerekse yüzyılımızda ücra köylerde yaşayan ve varlığından haberdar olamadığımız âşıkların varlığını da kabul etmek durumundayız. Hal böyle olunca, yukarıda verdiğimiz âşık sayısını ikiye katlarsak abartma yapmış sayılmayız.

Diğer taraftan Sivas yöresinde yetişmiş âşıklar içinde, âşık edebiyatı sahasında kendisine yer bulabilmiş önemli temsilciler de vardır. *Pir Sultan, Pir Sultan Abdal, Kul Himmet Üstadım, Ruhsatî, Minhacî, Âgâhî, Kemteri, Serdarî, Er Mustafa, Veli, Meslekî, Emsalî, Talibî Coşkun, Âşık Veysel, Ali İzzet, Seyit Yalçın, Sefil Selimî, İsmetî, Kul Gazi, Musa Merdanoğlu, Mihmanî* bunlardan bazılarıdır. *İhlasî* de bu isimler içinde sayabileceğimiz önemli bir simadır.

İhlasî mükemmeliyetçi birisidir. Her icraatının, her yaptığıının en iyi olmasını isteyen bir karaktere sahiptir. Şiirlerinde de aynı tavrı sergiler. Âşık Edebiyatında bugüne kadar ortaya konulmuş örneklerden hareketle kendisi de yeni şekil ve tür arayışları içine girmiş, başarılı olduğunu söyleyebileceğimiz örnekler ortaya koymuştur.

Şahsıma yazdığı örnekleri getirdiğinde bunların çokluğu ve çeşitliliği dikkatimi çekti ve bunların edebiyatımıza kazandırılmasının uygun olacağı kanaatine vardım. “Türk Dünyası Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Kavramları ve Terimleri Sözlüğü” adlı kitabımda bu tür ve şekiller hakkında geniş bilgiler verdim ve yeri geldiğince örneklerle bu bilgileri desteklemeye çalıştım. Elinizdeki bu kitapta ise ilgili türleri ve şekilleri İhlasî'nin verdiği örnekler çerçevesinde tekrar ele alma fırsatı oldu. Kitapta, 45 adet şekil ve türe ait, 114 şiir bulunmaktadır. Kitap, bu yönüyle edebiyatımızda ilk olma özelliğini göstermektedir.

“Tür ve Şekil Penceresinden İhlasî'nin Şiirleri” adlı kitabımızın kültürümüz için hayırlı olmasını diliyorum; Allah'tan İhlasî'ye sağlıklı uzun ömür vermesini niyaz ediyorum.

Dr. Doğan KAYA
Sivas, 30 Ağustos 2016

İHLASÎ KİMDİR?

15.03.1966 günü Sivas'ın Kangal ilçesinin Yeşilkale köyünde doğmuştur. Yedi çocuklu ailenin üçüncü çocuğudur. Sıkıntılı bir çocukluk dönemi geçirmiştir. Çobanlık yapmış, bağ-bahçe işleriyle meşgul olmuştur.

İlkokul tahsilini köyünde yapmış. Sivas Cumhuriyet Ortaokulu'nda Ortaokulu okumak istemişse de sıkıntılar yüzünden buna devam edememiş ikinci sınıftan ayrılmıştır.

On yedi yaşında iken babasını bir traktör kazasında kaybettikten sonra köyünde daha fazla durmamış, 1994 yılında İstanbul'a taşınmış; inşaatlarda çalışarak geçimini sağlamaya çalışmıştır. Çırak olarak başladığı inşaat alanında, azmi, gayreti ve sabrı sayesinde bugün taşeronluk yapar hale gelmiştir. 2000'lerin başında "Emirhan İnşaat"ı kurmuştur ve hâlâ bu kuruluşun başındadır.,

1989 Gürün'ün Sarıca köyünden olan Meryem ile evlenmiş, bu evlilikten ikisi kız üç çocuğu (Emirhan, Maide Nur, Hayal Nur) olmuştur.

İhlasî, hâlâ İstanbul'da yaşamaktadır. Ancak Sivas ve köyü ile irtibatını yitirmemiş; çeşitli vesilelerle sık sık buralara gelerek sıla hasretini gidermeye çalışmıştır.

Her ne kadar tahsilini yarıda bıraksa da Bekir Akbulut / İhlasî okumayı aşk derecesinde sevmiş, hatta kendisine sayısı 3000 kitaba ulaşan bir de kitaplık oluşturmuştur. Pek çok kurum kuruluşu da yüzlerce kitap bağışında bulunmuştur. Bunun haricinde İhlasî'nin hatırı sayılır bir de para koleksiyonu vardır.

Şiir yazmaya on bir yaşında başlayan Bekir Akbulut'un ailesinde herhangi bir âşık bulunmamaktadır. Bunun yanında sazı, irticali ve ustası yoktur. Kendisinin de herhangi bir çırağı yoktur. Mahlas olarak başlangıçta adını

kullanırken Doğan Kaya'nın kendisine "İhlasî" mahlasını vermesinden sonra bunu kullanmaya başlamıştır. 2012 yılında TC Kültür Bakanlığı tarafından "Halk Şairi" kimliği verilmiştir. Şiire başladığı yıllarda okuduğu Kerem ile Aslı hikâyesinin bu yola girmesinde büyük rolü olmuştur.

Şiir tekniği kuvvetlidir ve daima "Daha iyisini nasıl yapabilirim?" kaygısı içinde olmuştur. Kitabımıza aldığımız farklı şiir şekilleri ve örnekleri de bunun işaretidir. Dili sade ve akıcıdır. Hemen her konuda şiiri vardır. Ancak onda öne çıkan ve başarılı örnekler sergilediği alan tasavvuftur.

Ruhsatî, Şenlik, Sümmanî, Erzurumlu Emrah, Mevlüt İhsani, Reyhanî, Ercişli Emrah sevdiği şairlerin başında gelir. Ersin Kayışlı tarafından iki şiiri (*Meyri* ve *Bağırma Benim*) bestelenmiştir.

İhlasî, İstanbul Aydınlar Ocağı, SİYŞAD (Sivas Yazarlar ve Şairler Derneği), üyesidir.

Her icraatında kul hakkını gözeten, paylaşmayı ve yardım etmeyi seven İhlasî doğruluğu kendisine düstur edinmiş, ülkesine ve milletine sevdalı birisidir.

Hakkında iki kitap çıkmıştır. Söz konusu kitapların künyeleri şöyledir:

Bekir Akbulut, *Meyri*, Vilâyet Yayınevi, Sivas, 2012, 176 s.

Kübra Güney, *Eyvallah-Bekir Akbulut Hayatı ve Şiirleri*, Vilâyet Kitabevi, Sivas, 2014, 296 s. (Kübra Güney, bu çalışmasını önce, aynı sene Cumhuriyet Üniversitesinde Doğan Kaya danışmanlığında bitime tezi olarak hazırlamıştır.)

ÂŞIK TARZI ŞİİR-ŞEKİL-TÜR MESELESİ

Âşıkların ortaya koydukları hece ile söylenmiş şiir şekline âşık tarzı şiir denir..

Halk şiirinde biçim ve tür konusu üzerinde yıllardan beri tartışmalar yapılmışsa da hâlâ bir sonuca varılamamıştır. *Biçim* (eşkâl, form, forma, şekil, tarz, tip, yapı) ve *tür* (nev, enva) konusundan ilk söz eden Ahmet Talat Onay'dır. Onay halk şiirini önce *şekillerine* (dize, beyit, müfret, mesnevî, üçleme, dörtlüler, türkü ve enva', murabba, kıt'a rübaî, koşma ve enva', destan, satranç, mani ve enva', semaî ve enva', divan, gazel, kalenderi, müstezat, ayaklı, tekerleme, ninni...) ve *nev'ilerine* (dinî şiirler, büyük sözler, ahlakiyat, kahramanlık şiirleri, güzelleme, tasvir, hikâye, methiye, mersiye, hicviye, nazire, hezel, şathiyat, muamma ve aksami...) göre olmak üzere iki grupta toplamış ve bu gruplandırmanın sonunda da "Halk şiirlerinde yalnız eşkâl ve enva'a göre yapılacak tasnifler noksan olur. Çünkü teganniyi de nazar-ı itibara almak lâzımdır." diyerek konunun önemli bir kısmına dikkati çekmiştir. Onay bu sözleriyle halk şiirini şekil, tür ve makamlarına göre tasnif etmek gerektiğini söylemektedir.

Edebiyatımızda "Türk Edebiyatımızda Nazım" adlı eseriyle önemli bir çalışmayı ortaya koyan Hikmet İlaydın da eserinde; "Halk edebiyatında tür adları aynı zamanda şekil adı olarak kullanılmıştır. Hâlbuki bu edebiyatta nazım şekillerinin sayısı pek azdır ve birçok türler ufak tefek farklarla, aynı nazım şekli içinde ifade edilmiştir. Bir türün başka başka şekillerle ifade edildiği nadirdir." dedikten sonra bu bilgilerin dipnotundaki "Halk

edebiyatının türleri, nazım şekillerinden ziyade konularıyla veya konuyu ele alışlarıyla 'edalarıyla' bir de besteleriyle ayırt edilir." ifadesiyle bir bakıma Onay'ı destekler.

Halk şiirinin tür kavramı konusunu başlı başına irdeleyen ilk araştırmacı ise Dizdaroğlu'dur. Dizdaroğlu; "Halk şiirinde belirli kurallara bağlı nazım biçimleri yoktur... Halk şiirinde nazım biçimleri değil türler vardır." diyerek açıkça biçimin değil türün var olduğunu savunur ve türlerin biçim yerine ezgileriyle farklılaşabileceği üzerinde durur ve "... türlerin kesin çizgileriyle birbirlerinden ayrılmadıklarını, daima bir ezginin eşliğinde söylendiklerini ve bu ezgilere göre adlandırıldıklarını bir kez daha hatırlatmayı yararlı buluyoruz." sözleriyle de söz konusu şiirleri adlandırılmalarında ezgilerin önemine işaret eder. Nitekim "Halk şairlerinin 'mani, koşma, türkü, türkmani, varsağı ilh. gibi nevilerin arasındaki fark, kısmen şekillerine ve daha ziyade mahiyet-i musikilerine yani bestelerine aittir. Bunlardan meselâ türkü, Türklerin; türkmani Türkmenlerin, varsağı Varsakların hususî besteleriyle söylenen parçalardır..." diyen Köprülü de şiirlerin ezgilerine göre adlandırılabilirliği düşüncesindedir.

Boratav'ın düşüncesi de ezginin biçimi belirlemede önemli faktör olduğu yönündedir ve bu konuda şunları söyler: "... âşıkların şiirlerinde ve anonim halk şiirinde biçimi belirlemeden öğelerin sadece ölçü ve uyak düzeni olmadığını, ezginin de bunlara katılması gerektiğini ve biçimlerin bu üç öğeden, kimi kez her üçünün, kimi kez de ikisinin ortaklığı sonucu meydana çıkan nitelikler olduğunu ileri sürüyorum."

Görüldüğü gibi Onay, İlaydın Köprülü ve Boratav, ezginin, şiirin ne olduğunu belirlemede ayırt edici bir öneme sahip olduğu fikrinde birleşirler. Mehmet Yardımcı

da; “Türler nazım şekillerinden ziyade konuları, konuları işleyiş tarzları ve besteleriyle ayırt edilirler.” diyerek onlara katılır. Halk şiirlerinden nelere tür, nelere şekil denilmesi hususunda Şeref Boyraz ise şunları söyler: “Dizelerin kümelenişi, dize veya hece sayısı, kafiye düzeni ve hacim yönlerinden farklılık gösterenler şekil, şekli ne olursa olsun konu ve makam bakımından benzerlerinden ayrılanlar da türdür.”

Öcal Oğuz, Boratav’ın fikrine katılmaz ve şunları söyler: “Boratav’ın ‘ezginin nazım şeklinin belirlenmesinde bir unsur olarak kullanılması gerektiği’ fikrine katılmak mümkün değildir. Dilimizde belirli bir anlamı olan ‘şekil’ kelimesine bu derece ikincil anlamlar yüklenmesini doğru bulmuyoruz. Düşüncemize göre Halk şiirinde ‘şekil’ dışarıdan görülebilir özellikleri içine almalıdır. Bu özellikler ise kafiye örgüsü, nazım birimi, vezin ve şiirin hacmi (dize, beyit veya dörtlük sayısının azlığı veya çokluğu) olabilir. Bu unsurları değerlendirdiğimiz zaman karşımıza çıkan belirgin ve kurallara bağlanabilen ayrıcalıkları bir ‘şekil’ adına bağlamak mümkün olabilir.”

Halk şiirinde tür ve şekil konusunda ileri sürülen fikirler bu çerçevededir. Görüldüğü gibi kimi araştırmacılar türün öneminden söz ederken kimileri de ezgiyi (beste, hava, makam, teganni) ayırt edici özellik olarak kabul etmiş, ancak ortak bir noktada buluşmamışlardır. Bize ilk bilgileri veren Ahmet Talat Onay’ın 1928’deki görüşlerine, geçen bunca yıllara rağmen yeni bilgilerin ilâve edildiği söylenemez. Biz, burada tespit ve kanaatlerimizi ortaya koyacak ve bir senteze varmaya çalışacağız. Elbetteki bunların en doğru bilgiler olduğunu söylemek gibi bir iddiamız yoktur. İleri sürülen tezlerde yanlışlığın olmasını tabii karşılamak gerekir. Zira “Barika-yı hakikat, müsademe-yi efkârdan tevlid eder.” Bu bakımdan meseleyi

daha karmaşık hale getirmeden yeni fikirlerin ileri sürülmesi gerekir.

Önce halk şiiri kavramının ne olduğu üzerinde durmak gerekir. *Halk şiiri*; halk şairlerinin veya isimleri bilinmeyen sanatçıların hece, belli bir dönem de aruz ölçüsüyle, farklı biçimlerde ve halka ait olan her konuda ortaya koydukları manzum ürünlere verilen addır. Görüldüğü gibi bu tanımın esasını; ürünlerin sahipleri, ölçüsü, konusu ve biçimi oluşturmaktadır. Bu demektir ki, şiirleri ortaya koyan sanatçılar açısından ürünler;

A. Anonim halk şiiri,

B. Âşık şiiri olmak üzere iki grupta toplanabilir.

Âşık edebiyatı ürünleri ile ilgili olarak yapılan tasniflerin her birine çeşitli eleştiriler getirilmiştir. Söz gelişi semaî ve varsağıyı bazı araştırmacılar şekil olarak kimileri de tür olarak değerlendirmiştir. Bunun yanında anonim halk şiiri sadece mani ve türkü ile sınırlı tutulmuştur. Diğer taraftan yukarıda söz konusu edilen biçimlere/türlere eklenecek başka türlerin var olduğu da bir gerçektir. Hal böyleyken, konuyu bütün cepheleriyle ele alıp yeni görüşlerle ortaya koymak gereği hâsıl olmuştur.

Tür kavramı, doğrudan doğruya konu ile ilgili bir husustur. Bunu biçim/ şekille karıştırmamak gerekir. Tür denilince şiirin yapısı değil muhtevası söz konusu olmalıdır. Dolayısıyla âşık şiiri, türlerine göre tasnif edilirken konuya bu açıdan bakılmalıdır.

Daha önceki tasnifler yapılırken “koşma” tipinden hareketle şiirler türlerine göre dört gruba ayrılmıştır. Bunlar; 1. Güzelleme, 2. Taşlama, 3. Koçaklama, 4. Ağıt'tır. Bugüne kadar kimse şu soruyu sormamıştır. Acaba âşıklar/halk şairleri sadece dört konuda mı şiirler yazmıştır? Aradan onlarca yıl geçmesine rağmen bu

gruplandırma sanki “ayet-hadis” gibi herkesçe kabul görmüş, maalesef meselenin aydınlanması için kafa yorulmamıştır. Şu açıklıkla söylenebilir ki insanın kafasını meşgul eden ne kadar konu varsa, o, şiire konu olmuştur. Buna kimsenin itirazı olamaz. Şu halde niçin sadece dört terimin gölgesine sığınılmıştır? Adı belli veya belli olmayan halk şairleri bugüne kadar şiirlerinde *abartma, anne-baba-kardeş, askerlik, aşk-sevda, ayrılık, benzetme-yakıştırma, dert, dilek, doyumsuzluk, fedakârlık, felek, fotoğraf, gelin-kaynana, gurbet, gurur-kibir, hakaret, hasret, hayvan, kanaat, kararlılık, kıskançlık, küskünlük, mektup, merhamet, meslek, mezar taşı, millî, murat / muratsızlık, öğüt, övgü, politik, ramazan ayı, sabır / sabırsızlık, sadakat, sosyal, şans-talih, şehir-köy-memleket, şikâyet, tabiat, tarih, tasvir, tathırlarla, tehdit, töre, vuslat, yakınma, yemin* gibi pek çok konuyu işlemişler; durum ve olayları, duygu, inanç, düşünce, kanaatlerini yansıtmaya çalışmışlardır. Hâlbuki ilgili araştırmacılar ise sadece dört terim içine sıkışmış, yukarıda sıralanan konuları görmezlikten gelmişlerdir.

Bir örnekle konuya açıklık getirmek gerekirse, edebiyatımızda 8 heceli şiirler denilince semaî ve varsağı akla gelir. Bu durumda Dertli'nin 8 hece ile söylediği;

*Telli sazdır bunun adı
Ne ayet dinler ne kadı
Bunu çalar anlar kendi
Şeytan bunun neresinde*

diye başlayan taşlaması hangisi ile adlandırılacaktır? Örnekler onlarca, yüzlerce çoğaltılabilir. O halde yapılması gereken nedir? *Yapılması gereken; mevcut terimlere yeni terimler eklemektir.* İleride bu konuda yapılacak bir çalışma ile yukarıda saydığımız ve zikredemediğimiz birçok konu inceden inceye gözden geçirilip ortak gruplar

oluşturulduktan sonra bunlara yeni terim adlı vermek gerekir.

Koşma; âşıkların ayak kullanmak suretiyle dörtlüklerle vücuda getirdikleri, daha ziyade 11 hece ile ve hemen her konuda söyledikleri şiiirdir. 11 heceli şiiirler olarak bilinmekle beraber, cönklerde 8 heceli olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Kafiye düzeni ilk dörtlükte (abab, abxb, aaab) şeklinde değişik olabilir. Genellikle ilk dörtlüğün ikinci dizesinde şiiirin ayağı başlatılır ve bu ayak her dörtlüğün sonunda icra edilir. Diğer dörtlükler; (cccb, dddb, eeeb...). düzeninde kafiyelenirler. Dörtlük sayıları en az 3 olmak üzere 100'den fazla olabilir. Hece sayıları 4-20 arasında değişir.

Âşık edebiyatının en önemli kaynaklarından olan cönklerde *koşma* tipinde kaydedilmiş sayısız örnek vardır. O halde söylediğimiz özellikleri ihtiva eden bu şiiirleri adlandırırken, dar bir alana hapsedilmişlikten kurtarıp tamamına "**koşma tipi**" teriminin uygun olacaktır. Çünkü *koşma* tipi, âşık şiiirinin omurgasıdır. Verilen bütün örnekler, muhtelif hecelerde ve yukarıda özetlemeye çalıştığımız bir kalıpla kaydedilmiş örneklerdir. Daha önce yapılan araştırmalarda müşterek bir düşüncenin ortaya çıkmaması da eldeki aynı örneğin muhtelif özellikler göstermesinden dolayı onları bir araya getirecek ortak paydanın göz ardı edilmiş olmasıdır.

Bu çerçevede âşık edebiyatındaki şiiirler hece ölçülü ve aruz ölçülü şiiirler olmak üzere iki ana grupta toplanabilir: Âşık tarzı şiiirleri kahir ekseriyetle *koşma* tipi şiiirler oluşturur. Bu bilgiler ışığında, halk şiiiri, türlerine göre şöyle gruplandırılabilir:

I. Heceli şiiirler

A. Koşma tipi şiiirler

1.Yapılarına (şekil, biçim) göre koşmalar:

Bitişik Şiir, Cıgalı Koşma, Cıgalı Tecnis, Çift Kafiyeli Şiir, Dedim-Dedili Şiir, Demeli, Denkleme, Destan, Değiştirme, Dörtleme, Dudakdeğmez, Dudakdeğmez Divanî, Elifname**harfleme**, Kekemename, Koşa Ayak Divan, Koşa Ayak Koşma, Muhammes, Musammat Ayakli Koşma, Musammat Divan, Musammat Koşma, Musammat Semai, Noktasız Koşma, Satranç, Sicilleme, Söyletme, Tecnis, Tek Kafiyeli Koşma, Tek Kafiyeli Divan, Tekrarlama, Yedekli Şiir, Zincirleme, Zincirleme Destan, Zincirleme Divan, Zincirleme Satranç.

2. Türlerine Göre Koşmalar:

Ağıt, Alkışlama, Batırma, Bilgileme / Tarifleme, Bitişik Şiir, Boyama, Dertlenme / Yakınma / Şikâyetlenme, Demeli, Dualamagüzelleme, Hasretleme, Helalleşme, Kalaylama, Kargışlama, Karmutlama, Mektup Şiirler, Muamma, Ninni, Öğütleme, Örtmece, Övgüleme, Öyküleme, Semai, Şairname, Taşlama, Tekerleme, Türküleme, Varsağı, Yalanlama , Yaşname.

3. Yedekli koşmalar / şiirler:

Ayaklı Koşma, Ayaklı Semaî (Yedekli Semaî), Ayaklı Tecnis, Cıgalı / Yedekli Tecnis, Döşeme CıgalıTecnis, Dudakdeğmez CıgalıTecnis, Dudakdeğmez Yedekli Tecnis, Müstezat koşma, Yedekli Dörtlü, Yedekli Koşma, Zincirbent Çift Yedekli Koşma, Zincirbent Çift Ayaklı CıgalıTecnis, Zincirbent Yedekli Koşma.

4. Ezgilerine / Makamlarına göre koşmalar:

Kerem, Kesik Kerem, Gevherî, Sümmanî, Acem Koşması, Yelpük Koşması, Ankara Koşması, Elpük Koşması, Bayındır Koşması, Sivrihisar Koşması, Cem Koşması, Bülbül Koşması, Topal Koşma. (Bkz. *ÂŞIK MAKAMLARI*).

B. Koşma tipinde olmayan heceli şiirler

1. Sicilleme
2. Satranç
3. Beşleme
4. Muamma

II. Aruzlu şiirler

1. Divan
2. Semaî
3. Selis
4. Kalenderî
5. Satranç - Vezn-i Aher.

III. Dinî-Tasavvufi Halk Şiiri

İşlenen konular itibariyle güzelleme, semaî, taşlama, koçaklama, varsağı, ağıt, destanları ayrılan bu şiirler *Allah'ı*, başta Hz. Muhammet olmak üzere diğer *peygamberleri*, *din büyüklerini*, *tasavvufi düşünceyi* ve *ayetleri* konu edinen şiirlerdir. Yesevî, Mevlevî, Bektaşî, Kadirî, Nakşibendî, Halvetî, Melâmî ve Bayramî tarikatlarının önde gelen isimleri yahut ona gönül veren sanatçılar halkın üzerinde daha fazla etki bırakmak için dinî ve mistik konuları şiiri seçmişler ve bunda da başarılı olmuşlardır. 5 heceli şekillerden 16 heceli şekillere kadar, bu alanla ilgili hemen her konuda ve farklı ezgilerle onlarca türde binlerce eser ortaya koymuşlardır. Bu şiirler ezgi ve şekillerinden ziyade ele alınan konu itibariyle isimlendirilmiştir.

1. İlahî	2. Nefes
3. Nutuk	4. Devriye
5. Şathiye	6. Dövaz / Dövazdeh /
Dövazimam	
7. Hikmet	8. Na't
9. Medetname / İstimdatname	10. Ayetleme

Bunların dışında dinî-tasavvufî halk edebiyatında *âyin*, *tapuğ*, *durak*, *cumhûr*, *nutuk*, *devriye*, *şathiye*, *akâid*, *besmelename*, *dolapname*, *düvaz / hacname*, *esma-i hüсна*, *faziletname*, *fütuvvetname*, *gazavatname*, *gevhername*, *hicretname*, *hilye*, *ibretname*, *istihraçname*, *kıyametname*, *maşşername*, *maktel-mersiye*, *mansurname*, *medhiye*, *menakıbname*, *mevlid*, *minbername*, *miraciye*, *mucizat-ı nebi*, *münacaat*, *nasihatname (pendname)*, *nevrûziye*, *oruçname*, *ramazaniye*, *salatname*, *selamname*, *siretü'n-nebi*, *şefaatiname*, *tacname*, *tahassürname*, *tarikatiname*, *tenbihname*, *tevhid*, *vahdetname*, *velâyetname*, *vücutname...* gibi başka türde eserler de vücuda getirilmiştir. Ancak söz konusu eserler âşık şiiri ile doğrudan ilgisi olmayan ürünler olduğu için bu bölümde değerlendirmeye tâbi tutulmamıştır.

Zaman zaman tür ve şekillerle ilgili olarak bazı sorularla karşılaşılır. Sözgelisi; “Beşleme, Tecnis, Tekrarlama, Zincirleme nedir?” veya “Dertlenme, Öğütlenme, Tariflenme, Yalanlama nedir?” yahut da “Ayaklı Koşma, Cigalı Tecnis, Yedekli Semaî nedir?” sorusuna muhatap olduğumuzda, cevabımız; “Beşleme, Tecnis, Tekrarlama, Zincirleme” koşmanın bir **şekli**, “Dertlenme, Öğütlenme, Tariflenme, Yalanlama” koşmanın bir **türü**, “Ayaklı Koşma, Yedekli Semaî, Cigalı Tecnis” de yedekli koşmadır, olmalıdır.

İHLASÎ'NİN ŞİİRLERİ

ÜÇ HECELİ ŞİİR / BEŞ HECELİ ŞİİR

Koşma tarzında, 3 veya 5 hece ile vücuda getirilmiş şiirlerdir. Bu şiirlerde genellikle fikri, dinî ve tasavvufi konular işlenir.

O ALLAH

*Karda var
O Allah
Varda var
O Allah*

*Sonsuz han
Özde yan
Canda can
O Allah*

*Pirde pir
Serde ser
Yerde yer
O Allah*

*Kokar mis
Taşta his
Bulut sis
O Allah*

*Yakıcı har
Yanda sar
Bana yar
O Allah*

*Halas da
Mahlas da
İhlas da
O Allah*

24.04.2014

O'NDA

*Bir baştanbaşa
Gittim ben O'nda
Gelince coşa
Yittim ben O'nda*

*Beraber bende
Kemikle tende
Hemen her günde
Bittim ben O'nda*

*Varında kandım
Canında candım
Kor olup yandım
Tüttüm ben O'nda*

*Gülde beraber
Dalda beraber
Kulda beraber
Yettim ben O'nda*

*Cana cevheri
Görünmez feri
Sevdaya seri
Kattım ben O'nda*

*Görmeyen gözde
İHLASÎ özde
Toprakta gizde
Yattım ben O'nda*

25.03.2014

YÂRENİN ÖZÜ

*Öz dediğin öz
Verenin özü
Özlediğin öz
Görenin özü*

*Seherde serde
Göz vermiş ferde
Görünmez yerde
Girenin özü*

*Yüceden yüce
Gündüzle gece
Sessiz gizlice
Saranın özü*

*Anında vardır
Canında vardır
Yanında vardır
Duranın özü*

*Gülde gül arar
Her işte karar
Evreni sarar
Varanın özü*

*Ateşte yanmaz
Döndürür dönmez
İHLASÎ sönmez
Yârenin Özü*

18.03.2014

GİZLİCE

*Kendince böldü
Verdi gizlice
Alanlar güldü
Gördü gizlice*

*Kalkınca perde
Gök ile yerde
Sendeki serde
Serdi gizlice*

*Körlerde göze
Dilsizde söze
Candaki öze
Girdi gizlice*

*Boyasız boya
İpliksiz oya
Damlada suya
Ördü gizlice*

*Œekli görünmez
Œala bürünmez
Hiç de erinmez
Sürdü gizlice*

*Bililir zahir
Her işte mahir
İHLASÎ ahir
Erdi gizlice*

14.04.2014

TALANDIR İŞİ

*Fitneyi belle
Bölendir işi
Kırk çeşit dille
Yalandır işi*

*Lafi çok sayar
Hem de pek ayar
Görmeden soyar
Talandır işi*

*Niyeti de boş
O şeytana eş
Ortama ateş
Salandır işi*

*Çarıktır yüzü
Çürüktür özü
Doymaz ki gözü
Alandır işi*

*Uzak Mevla'dan
Kaçın beladan
Gizli zuladan
Çalandır işi*

***İHLASÎ** ibret
Edeple sabret
Bunlar garabet
Bulandır işi*

19.05.2014

DEĞSİN

*Sıtkı candan bak
Göz göze değsin
Sarıl canı yak
Öz öze değsin*

*Selamla aç ki
Özenle geç ki
Söylerken seç ki
Söz söze değsin*

*Kötülüğe sur
Merdanca dur
Safı sıkça kur
Diz dize değsin*

*Sevgiye bansın
Sonsuza kansın
Yürekler yansın
Köz köze değsin*

*Dolaş derince
Piri görünce
Yola girince
İz ize değsin*

*Hemen her zaman
İHLASÎ aman
Ol ki şaduman
Biz bize değsin*

19.06.2015

YALANDIR

*Saklanır boşa
Benzer sert taşa
Sultansa başa
Yalandır yalan*

*Tezip giderse
Bakar bir korse
Ben şahım derse
Yalandır yalan*

*Sahtekâr kişi
Kapar girişi
Alış verişi
Yalandır yalan*

*Geçmişi kara
Çıkarı para
Sevdası yara
Yalandır yalan*

*Selâm salarsa
Yolu bulursa
Dostu olursa
Yalandır yalan*

*Meydana girse
Varını verse
Rakibi serse
Yalandır yalan*

***İHLASİ** kansa
Bu dünya yansa
Cenneti sunsa
Yalandır yalan*

AĞIT

Başta ölüm olmak üzere ayrılığın yahut üzüntünün doğurduğu ıstırap sebebiyle ortaya konulan lirik ve manzum ürün. Şayet ölenler için söyleniliyorsa kendisine has makamla terennüm edilir. Söylenen sözler ölenle ilgili düşünce, duygu ve izlenimleri ihtiva eder.

Edebiyatımızda, *divan şairleri* de bu konuda kayıtsız kalmamış, ağıt niteliğinde *mersiye* adını verdikleri şiirler söylemişlerdir. Ölüm törenlerinde ve dinî törenlerde mersiye okuyan kişiye *mersiye-han* denir.

Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatında *Ehl-i Beyt* sevgisini dile getiren ve Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'in şehit edilmesi ile ilgili olarak da pek çok mersiye vücuda getirilmiştir.

Ağıt geleneği günümüzde de, Türkiye'nin muhtelif yörelerinde, bütün canlılığıyla yaşatılmaktadır. Anadolu'nun hemen her yerinde -bazı ayrılıklarla da olsa- ölünün arkasından, asker uğurlanırken, geline kına yakılırken yahut gelin evden çıkarken ağıt söyleme geleneği vardır. Ağıt, aslında bir türküdür ve bunların ortak özelliği yanık bir ezgi ile terennüm edilmeleridir.

Ölü için söylenen ağıtlar, ferdi karakterde olan ürünlerdir. Ölüye, yakınlarının ağlaması tabii bir hadisedir. Bunlar; ana, baba, kardeş, oğul, karı veya koca, nişanlı genç, gelin, torun, komşu, akraba veya arkadaşdır. Ne var ki, bazı yörelerde ölüye ağlaması için, bu işi meslek edinmiş ve büyük çoğunluğu kadın olan, *ağıtçı* denilen kimseler davet edilir.

Söylenen ağıtlarda ölenin iyi vasıfları, mutsuzluğu, yokluğunun bırakacağı derin izler gibi hususlar dile getirilir. Ölü evine ağlamaya gelenler, ağıtlarında, acıklı ortamın da etkisiyle; hasretlik, dert, umutsuzluk, kimsesizlik, felaketler ve talihsizlik gibi hususlara da yer verirler.

DAĞLICA

*Dağlıca'nın dağlarında
Kuşlar döner döner durur
Hepsi gençlik çağlarında
Teröristler asker vurur*

*O sarp dağlar ölüm kumar
Güller kurur bülbül susar
Karanlıkta pusu basar
Teröristler asker vurur*

*Feryadımı duyun kullar
Kıvrım kıvrım gider yollar
Dağlar bize ölüm yollar
Teröristler asker vurur*

*Güz gelince havalara
Sis çökünce ovalara
Şivan düşer yuvalara
Teröristler asker vurur*

*Mayın gizli ölüm saçar
Yüreklerde yara açar
Toz dumanda kaldık naçar
Teröristler asker vurur*

*Yaz gelmez ki buralara
İHLASİ'yim karalara
Em olaydım yaralara
Teröristler asker vurur*

10.09.2015

AKROSTİŞ

Dize başlarındaki harflerin yukarıdan aşağıya bir anlam olacak şekilde ayarlanarak söylenmiş şiirlere verilen ad. Ahmet Talat Onay, bu şiirler için *uçlama* terimini uygun bulmuştur. İlk örnekler Yunan Edebiyatındadır ve bu şiirler daha ziyade aşk konuludur. Farklı hecelerle söylenmekle beraber genellikle 11 hece ile ve aşk konusunda ortaya konulmuştur. Oluşturulan sözler; “Seni seviyorum.” “Hatice çok güzelsin.” “Ne olur beni anla.” “Gül yüzlüm Fetiye’ m.” gibi cümleler yahut herhangi bir kişi ismi olabilir.

İhlasî aşağıdaki örneklerde “Dünya Acı” ve “Zaman Tüneli” sözlerini akrostiş olarak işlemiştir. Her iki şiirde de ilgili harfleri dörtlük dörtlük ele almıştır. Zaman Tüneli adlı şiir aynı zamanda “Evvel Ahir Koşma” özelliğini de göstermektedir. (Bkz. *EVVEL AHİR KOŞMA*).

DÜNYA ACI

*D ünya sana gelen konup göçüyor
D üşünüp içinden çıkamıyorum
D önse dolaşsa da ölüm biçiyor
D üzenin çarkını yıkamıyorum*

*Ü zersin insanı en mutlu günde
Ü mitler kalırken geçmişte dünde
Ü tersin herkesi atarsın künde
Ü stüme oturdun bakamıyorum*

*N e çarkın kırılır ne devran biter
N e aklımız erer ne de güç yeter
N edense her derdin başka bir beter
N azın ağır geldi çekemiyorum*

*Y alanmış zarafet gösteriş yalan
Y anında var mıdır söyle bir kalan
Y aşayıp da senden muradın alan
Y azdım da içimi dökemiyorum*

*A ğlatırsın sana bakan gözleri
A hirin evvelin yakar özleri
A ğ ile ördüğün bütün bezleri
Ayırdım ilmekten sökemiyorum*

*Aldatarak çarkın dönüyor böyle
Ağıu denen ilaç sunuyor böyle
Ağına düşenler yanıyor böyle
Adaletin var mı bakamıyorum*

*C anları canana hasret koyarsın
C anlara kıyarak canla doyarsın
C evr ü cefa edip sonu dayarsın
C evherin demirmiş bükemiyorum*

*I rgat ettin gelen sana kul köle
I rgalarsın canlı cansız hep öyle
I ssızdır **İHLASÎ** garipçe böyle
I rmak oldum amma akamıyorum*

14.11.2015

ZAMAN TÜNELİ

Z alimlere dünya kalmıyor kalma *z*
Z aman gelir geçer geçtiğin bilme *z*
Z ulme alkış tutma tutan da gülme *z*
Z enginlik insanda sevgidir ölme *z*

A nlarsan Hak'ta bir fakirle ağ *a*
A hir tarlasında ateşten bağ *a*
A lıcı döndürür kuru kabuğ *a*
A nlamazsın nasıl çarptın o dağ *a*

M eyledip gönülde aşkı satalı *m*
M ânasız yönlere ışık tutalı *m*
M evki de makam da boştur atalı *m*
M evla'yı yaşantı öze katalı *m*

A ğlamasın mor koyunlar kuzuy *a*
A lmamalı kimse gemi azıy *a*
A v avcıya kızar avcı tazıy *a*
A hirinde kalem döker yazıy *a*

N ehir gibi coşkun bulanıp aka *n*
N e güzel bir gönle dolanıp aka *n*
N e varsa baktığna gül baka *n*
N adide yürekli o engin inşa *n*

T edbirli olmalı yaşarken haya *t*
T akatin kesilir senin de hey ha *t*
T atlı canlar boşa olmasın baya *t*
T utma mezalimi kaldır çöpe a *t*

Ü mitler yeşersin açsın dağ gül ü
Ü zerinde dağın lale sümbül ü
Ü şümesin yürek olmasın öl ü
Ü stünde şakısın güle bülbül ü

N ice zalim geldi geçti bu handa n
N eleri kaybetti tüm imtihanında n
N efsi köle olur varlığa canda n
N emrutlar, Karunlar göçmüş cihanda n

E mrine uymalı çok erken dem e
E l açıp divanda girmeli cem e
E mir hak oluyor cümle âdem e
E zelin karşısı en son kadem e

L eyla Mecnun aşka olurken hama l
L eyla mı Mecnun gördüğü cema l
L ütfuyla o çölde bulduğu kema l
L isanı Allah'tı çöl ise maha l

İ nsan yüreğinde saklı evren i
İ stersen bulursun sen de veren i
İ limle **İHLASÎ** sen de çevren i
İ lelebet donat bitir devren i

21.12 .2015

BEŞLEME

5 dizeli bentlerden oluşan ve bütün dizeleri kendi arasında kafiyeli olan Şiir Şekli. AÇık tarzı Şiir geleneğinde vazgeçilmez unsur olan “ayak”, beŐlemelerde kullanılmaz. Konuları ve hece sayıları çeŐitlidir ve belli esasa bağlı değildir. Ana metinlere bir veya birkaç dizenin eklenmesiyle oluşturulan yedekli beŐlemeler de vardır. SzgeŐiŐi Posoflu Mdamnn beŐlemesinde üçer dizeli yedekler bulunmaktadır. Elimizde Feymanî, Kadim ve Müdamî'ye ait beŐlemeler de bulunmaktadır.

SENSİN

*Güneşten ışıkla düşen de sensin
Damladan sel olup taşan da sensin
Seher vakti yelde coşan da sensin
Dermansız tüm derde koşan da sensin
Kuşkusuz ki azimüşşan da sensin*

*Gece gündüz yüreğimde ışıyan
Sevgisiyle sarıp bende yaşayan
Canlı da cansız da, hikmet taşıyan
Ateşler içinde korda üşüyen
Mezar taşım bekçi mezar aşıyan*

*Yolcunun menzile vardığı gece
Varıp da mekâna girdiği gece
Toprağın soğukça sardığı gece
Divanına çıkıp durduğu gece
İHLASÎ hesabı verdiği gece*

21.03.2015

CİGALI TECNİS

Dörtlük aralarına ciga getirmek suretiyle söylenmiş cinaslı koşma. Bu tip şiirlere *yedekli koşma* da denilir. Âşık edebiyatına bu tarzda şiir kazandıranlar denilince akla *Çıldırılı Şenlik, Zülalî, Müdamî, Şevki Halıcı, Çobanoğlu, Şeref Taşhova* ve Azerbaycanlı âşıklardan *Hasta Kasım, Musa, Elesker, Mikâyıl Azaflı, Hüseyin Bozalğanlı* gibi âşıklar gelir. Cigalı tecnis tarzına karşılaşmalarda da rastlanılır. Bu tip şiirler, daha ziyade *Taşhova, Günay Yıldız, Karahanlı, Tanrıkulu, Mürsel Sinan* ve *Maksut Koca* gibi Karanlı âşıklar tarafından icra edilmiştir. Cigalı parçalar *Kuba Keremi, Yanık Keremi, Memmed Bağırı* gibi makamlarda icra edilir.

YELE SER

Zülüfleri top top serinde güzel
Tara zülüflerin serinde güzel
 Ben aşğım ser güzel
 Zülfün yele ser güzel
 Telin derman dediler
 Yaram üste ser güzel
Mecnunum aşkına serinde güzel
Bu garip başımda yel eser güzel

Bakışın öldürür ya verem eyler
Ya Mecnun ya Ferhat ya Kerem eyler
 Aşğım kerem eyler
 Aslı'ya Kerem eyler
 Uğraşır can almaya
 Yine de kerem eyler
Kader tutar beni yolumdan eyler
O mühür gözlerin şaheser güzel

Seni gören nasıl baksın ellere
Boğum boğum kına yakmış ellere
 Ben aşğım dillere
 Bal damlayan dillere
 İnsaf merhamet eyle
 Salma beni dillere
Senin için düştüm gurbet ellere
İHLASÎ'den kalmaz bir eser güzel

12.02.2015

ÇAPRAZ KAFİYE

Şiirin dörtlüğünde dizelerin (1-3), (2-4) Şeklinde kafiyelenmesidir. Åşık tarzı Şiirde genellikle ilk dörtlükte görülür. Ancak Şiirin tamamında çapraz kafiyenin yapıldığı örnekler de yok değildir. Bu tarzda Rıza Tefvik Bölükbaşı, Şevki Dinal, Kul Rifat (Rifat Araz) ve EskiŐehirli İbrahim Sağır'ın başarılı örnekleri vardır. Burada, İhlası'nın divanı tarzda *apraz kafiye ile yazdığı* bir örnek kaydedilmiştir.

ALİŐTİK

*Yeryüzü çığlık atar gök ise ağlamakta
Ne hikmettir bilinmez vurulmaya alışık
Ülkem yasa bürünür, karalar bağlamakta
Sustukça al bayrağa sarılmaya alışık*

*Uyan milletim uyan kader midir uyumak
Gencecik tüm fidanlar koparılıp soluyor
Bu kadar basit mi ki şehitlere göz yummak
Mayınla parçalanıp evlatların ölüyor*

*Budadılar bizleri özümüzü aldılar
Dağlıca yıkılasın kuşlar gökte dönüyor
Zengin bedel yatırdı fakirleri saldılar
Devriye nöbetinde ne yıldızlar sönüyor*

*Milliliği unuttuk Türklüğe söve söve
Kaybettiğin ne varsa vermezler ki geriye
Yalakalar bitirmez söveni öve öve
Uyu milletim uyu devam aynı seriye*

*Anaların ağıdı yürekleri dağlıyor
Kundaktaki çocuklar izliyor kucaklarda
Masum yüzlü gelinler içli içli ağlıyor
Sönmeyen volkan gibi kor ateş ocaklarda*

*Kardeş kardeş deriz de kardeşliği gördünüz
Bir tabuttan birine koşmak sizi üzmez mi ?
Saltanatın uğruna her tavizi verdiniz
Hainler kol geziyor paşa bunu sezmez mi?*

***İHLASÎ** ağlamaktan yoruldu iki gözüm
Anlatamam içimi Yedi Eylül üşüyor
Bağırsam da duyulmaz duyulmaz benim sözüm
Kuzularım vurulup topraklara düşüyor*

07.09.2015

ÇOK KAFİYELİ ŞİİR

Aynı şiirde 2 kafiyeden 7 kafiyeye kadar kafiyenin uygulandığı şiirlerdir. Kafiye şiirin dörtlüklerinin ilk üç dizesinde yer alabileceği gibi ayağında da bulunabilir. İlk şekilleri, XIX. Yüzyıl şairlerinden Kusurî, Ayaşlı Fahrî (1845-1918), Silleli Sürurî (öl. 1855) ve Tokatlı Nuri (1825-1882)'nin şiirlerinde görülür. Şiirde çok kafiyeler, dize içlerinde veya şiirin ayağında bulunabilir.

ÇİFT AYAKLI KOŞMA

YERİNİ BİL

Oturup mecliste geçerken başa
Yerini bil sözünü bil kendin bil
Kem söyleyip kuzgun kondurma leşe
Serini bil tezini bil andın bil

Toplumda insanın hamına dikkat
Fitnenin fesadın yemine dikkat
Konuşurken sözün kemine dikkat
Derini bil özünü bil bendin bil

İHLASÎ sözlerin dolaşsın dilde
Nice âlim çıkar ararsan elde
Su eksik olur mu ummanda gölde
Yârini bil hazını bil fendin bil

YORULDUM

Gönül kervanıma yükledim gamı
Götürsem yoruldum *döksem* yoruldum
Her gün yaşıyorum ben bu idamı
Otursam yoruldum *baksam* yoruldum

Mamur ettim tahkim ettim fendimi
Ne zalimmiş gizli yıkılmış bendimi
Bulamadım ben kendimde kendimi
Getirsem yoruldum *aksam* yoruldum

Gidem dedim kader kesti yolumu
Bu gurbet el kökten kırdı kolumu
Ak göksün üstünde biten gülümü
Yetirsem yoruldum *söksem* yoruldum

İHLASÎ'yim ben derdimi hiç demem
Tabip bilmez yara bende dem bu dem
Yardan başka bulunmaz ki çare em
Bitirsem yoruldum *çeksem* yoruldum

24.06.2016

6 AYAKLI KOŞMA

BURDA

Ervah-ı ezelden bu güne kadar
Can biter yol ahr öz bulur burda
Yolcu menziline kendini adar
An yiter kul ölür söz kalır burda

Gökten yere kadar boşluk sandığın
İçinde cisimsiz o inandığın
Tüm âlemde yaşar candan yandığın
Kün yeter hal gelir haz salar burda

Buharlar yoğuşup sema sarınca
Hikmet dolu arı ile karınca
Kâinat saf tutup divan durunca
Han tüter bal dolar yaz gelir burda

Çiçeklerde nakış kuşlarda dili
Madde olmamışken daha evveli
Karıncaya rakip yaratmış fili
Gün batar çöl kalır toz dolar burda

Dört yanı açıktır var mıdır bilen
Duymadım muradın alıp da gülen
Toprağa gidiyor **İHLASÎ** gelen
Yan yatar sal olur tez ölür burda

7 AYAKLI KOŞMA

BÜKÜLME

Hayat tarlasında menzil ararken
Gel gör yolu neler vardır sen bilsen
Ekilip biçilip başak sararken
Hal var kulu böler sırdır bin gülsen

Bükülme dökülme olmasın özde
İncinme incitme insanı sözde
Bakınca Mevla'yı görürsen gözde
Dal sar gülü çalar yardır can gelsen

Bin tövbe edip de tövbeyi bozan
Manayı noktada arıyor yazan
İHLASİ ömrüne düşünce hazan
Yol kar, dolu diler zardır han olsan

01.12.2015

DEDİM-DEDİLİ ŞİİR

Âşıkların başta aşk konusu olmak üzere hemen her konuda karşılıklı konuşma esasına dayalı söyledikleri şiirlerin adı.

Bu tarz şiirlerle ilgili olarak Türkiye’de ilk çalışmayı yapan Hayrettin İvgin’dir. Daha sonra yapılan çalışmalar içinde Dilek Batislam’ın makalesi ile Tâhâ Tuna Kaya’nın yüksek lisans tezi ve Ersen Döğmecî’nin bitirme tezi görülür.

Edebiyatımızda “Dedim-Dedi”li şiir şeklinin en eski örneğini *Divanü Lügati’t-Türk*’te buluruz. Bu şiir parçası 7 heceli olup âşık-maşuk deyişmesi şeklindedir. Sahibi belli olan ilk “Dedim-Dedi”li örnek ise *Kadı Burhaneddin*’e aittir. Klasik şairlerden *Şeyhî*, *Genceli Nizamî*, *Fuzulî* ve *Mihri Hatun* gibi şairler dedim-dedili tarzda şiirler vücuda getirmişlerdir. Klasik şairlerin yazdıkları bu şiirler *müracâ’a* olarak adlandırılmıştır.

Yeni Türk şiirinde de dedim-dedi tarzına uygun olan şairler olmuştur. *Ercüment Ekrem Talu*, *Recep Çalkaner*, *Necmettin Kara*, *Faruk Nafiz Çamlıbel* ve *Osman Türkay* bunlardan bazılarıdır.

Bu tarz şiir şeklinin kendine en fazla yer bulabildiği alan, âşık edebiyatı alanı olmuştur. Bu alanda ilk örnekleri *Nesimî*, *Pir Sultan*, *Tamaşvarlı Gazi Âşık Hasan*, *Ercişli Emrah* gibi şairler ortaya koymuşlardır.

Bu hususu ele almadan önce, dedim-dedili tarzla doğrudan ilgisini gördüğümüz edebiyatımızda *deyiştirme / söyleştirme / demeli / söyletme / demeli deyiş / demeli destan / söyletme* gibi terimlerden söz etmek yerinde olacaktır.

Çoğunlukla 11 hece ve dörtlük şeklinde olmakla beraber; 7, 8, 14, 15 ve 16 hece ile söylenmiş olanları da vardır. Dedim-Dedi tarzı şiire canlılık katar ve ilgiyi artırır. Bu şiirlerde aşk konusunun yanında sosyal meseleler olaylar hatta yergi ve taşlamalar da işlenir. Farklı konuları

işlemesi ve belli bir biçim içinde söylendikleri için dedim-dedili şiirleri şekil olarak ele almak gerekir.

Şair burada dedim-dedi diyalogu ile böyle bir durumun, olayın vuku bulduğunu söyler. İşin aslı böyle olmayıp şairin gönlünden geçen arzuyu, düşünceyi, dünya görüşünü ve durumu sergilemesinden başka bir şey değildir.

Söz konusu şiirleri farklı şekillerde tasnife tabi tutabiliriz.

1. Şiirde Buldukları Yerlere göre Dedim-Dediler

- a. Bir dizede hem “Dedim” hem “Dedi” şekli,
- b. 1 ve 3 dizede “Dedim” 2 ve 4 dize “Dedi” şekli,
- c. Dörtlüğün 1 dizesinde “Dedim” 3 dizesinde “Dedi” şekli,
- ç. Bir dörtlüğün başında “Dedim” diğer dörtlüğün başında “Dedi” şekli,
- d. “Dedim” ve “Dedi” kelimelerinin rast gele yer aldığı şekiller

2. Dize Sayılarına göre Dedim-Dediler

- a. Beyitlerle Kurulu Dedim-Dediler
- b. Dörtlüklerle Kurulu Dedim-Dediler
- c. Bentlerle Kurulu Dedim-Dediler

3. Ölçülerine göre Dedim-Dediler

- a. Aruz Ölçüsüyle Söylenmiş / Yazılmış Dedim-Dediler

Kullanılan kalıplar:

(fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün),

(fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün),

(me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün).

b. Hece Ölçüsüyle Söylenmiş / Yazılmış Dedim-Dediler (En çok 11 olmak üzere 8, 12, 13, 14, 15, 16 heceli şekiller kullanılmıştır.)

4. Ayaklarına göre Dedim-Dediler

- a. Tek Ayaklı Dedim-Dediler
- b. Döner Ayaklı Dedim-Dediler
- c. Cinaslı dedim-dediler

5. Diyalog sözlerine göre Dedim-Dediler

Dedi ki-Dedim, Dedim-Dedi, Dedim-Dediler, Dedi-Dedim, Dedi-Demedi, Dediler-Dedim, Dedim ki-Dedi ki, Dedim ki-Dedi, Dedim-Dedi ki, Dedim-Dediler, Dedim-Dedin, Dedim-Dedi-Söyledi, Dedim-Demedi, Dedim-Der, Dedim-Deyiverdi, Dedim-Diyor, Dedim-Diyordu, Dedim-Eydür, Demiş-Dedim, Deyince-Dedi, Dydım-Didi, Sordum-Dedi, Sordum-Eydür.

6. Konularına göre Dedim-Dediler

- a. Aşk / Sevgi
- b. Toplum
- c. Şikâyet / yakınma / dert
- ç. Öğüt
- d. Köy-memleket
- e. Muhtelif

Türkiye dışında, Dedim-Dedili şiir örneklerine, başta Azerbaycan olmak üzere Türkmenistan (Ör. Molla Nefes-XIX. Yüzyıl), Uygur ve Özbek şiirinde de rastlanılır.

DEDİM ANA

Dedim ana burda bozuktur düzen
Dedi oğul yazık ona uyana
Dedim ana insan insanı ezen
Dedi oğul var âdemden bu yana

Dedim yalan dünya namertle dolu
Dedi senin yolun Allah'ın yolu
Dedim dürüstünse kırılır kolu
Dedi bu imtihan mert bir civana

Dedim soysuzlara gücüm yeter mi?
Dedi bu dünyada soysuz biter mi?
Dedim bunlar çok bed şerden beter mi?
Dedi mazarattır bunlar cihana

Dedim şeref yoktur haysiyet yoktur
Dedi bil bunlardan o kadar çoktur
Dedim insanlığa saplanan oktur
Dedi çıkacaklar mutlak divana

Dedim sen bilerek doğurdun beni
Dedi iman ile yoğurdum seni
Dedim hoyratların bozuk mu geni
Dedi nasipsizse gelmez imana

Dedim emzirdiğin beyaz çiğ süttü
Dedi her damlası abdestli gitti
Dedim insanlarda insanlık bitti
Dedi İHLASÎ'sin adında mana

28.04.2015

İSTEMEM

*Dedim nazlı yâre ben kurban geldim
Dedi ben kurbanım, dedi istemem
Dedim al canımı koydum önüne
Dedi çoktan öldüm dedi istemem*

*Dedim muradımı ver de gideyim
Dedi geçti artık murad nideyim
Dedim bedelini söyle ödeyim
Dedi dünü sildim dedi istemem*

*Dedim merhem sende benim yarama
Dedi boşa bende çare arama
Dedim ümidimse bitmez var ama
Dedi naçar kaldım dedi istemem*

*Dedim sevdan ile oda yanmaktır
Dedi er olana bil dayanmaktır
Dedim bu sevdamı sana sunmaktır
Dedi bende bildim dedi istemem*

*Dedim yüreğimde sarayın köşkün
Dedi kulu musun bağlandın aşkın
Dedim İHLASÎ'ye der misin düşkün
Dedi ona gül'düm dedi istemem*

29.03.2016

DEMELİ- SÖYLETME

Kişi, varlık ve diğer nesnelere dörtlüklerle karşılıklı olarak söyleşmesidir. Gerek maddi gerekse manevi varlıklar ile sohbet etme veya onları konuşurma şekli âşık edebiyatında zaman zaman şairlerin başvurduğu usullerdendir. Söz gelişi; *Ruh ile Gönül*, *Akıl ile Nefis*, *Avcı ile Ceylan*, *Ay ile Gün*, *Dağ ile Ova*, *Dağ ile Deniz*, *Çoban ile Koyun*, *Evli ile Bekâr*, *İnsan ile Vatan*, *Gelin ile Kaynana*, *Kar ile Yağmur*, *Karınca ile Arı*, *Kız ile Erkek*, *Orman ile Çimen*, *Ruh ile Gönül*, *Silahlar Destanı*, *Tilki ile Kurt*, *Türk ile Moskof*, *Yaz ile Kış*, *Sağ ile Sol Melek*, *Su ile Ateş*, *Yer ile Gök*, *Yıldız ile Çiçek*, *Yemekler Destanı* vs. bunlardan bazılarıdır.

Bu şiirlere; “DEMELİ DEYİŞ, DEMELİ DESTAN” adı da verilir.

MERT İLE NAMERT

*Mert insan dağ gibi var yaslan ona
Namerdin duruşu merde benzemez
Mert insan Hızır'dır çık seslen ona
Namerdin soruşu merde benzemez*

*Mert canını verir, satmaz adamı
Namert kaypak olur tutmaz adamı
Mert darda kalsa da atmaz adamı
Namerdin yarışu merde benzemez*

*Mert muhtaç kimseye sarılır yatar
Namert beş kuruşa kırk dostu satar
Mert düşkün görünce elinden tutar
Namerdin görüşü merde benzemez*

*Mert söyler sözünü dönüp de bakmaz
Namert karanlığa çıra da yakmaz
Mert tuttuğu eli asla bırakmaz
Namerdin barışu merde benzemez*

*Mert hisarından bir taş düşürmez
Namert **İHLASÎ**'den zerre aşırılmaz
Mert arkadan kuyun kazıp düşürmez
Namerdin vuruşu merde benzemez*

05.12.2015

DENKLEME

İki farklı nesneyi veya kavramı kendi özelliklerine göre karşılaştırma yapmak suretiyle ortaya konulmuş şiire verilen ad. Bu alanda *Âşık Ömer*, *Adil Ali Atalay*, *Baharözlü Feryadî*, *Canımoğlu*, *Celal Fırat*, *Erdemli*, *Erkiletli Âşık Hasan*, *Âşık Sait*, *Hanifi Kara*, *Hüroğlu*, *Kul Hüseyin*, *Levnî*, *Mahzunî Şerif*, *Maksut Feryadî*, *Sefil Selimî* ve *Seyranî* gibi âşıkların örnekleri bulunmaktadır. Genellikle fikrî-mistik eda taşırılar ve Yaradan'ı takdir duygusu hâkimdir. Şiirlerden Kadimî ve Hanifi Kara'ya ait olanları 5 heceli, diğerleri 11 hecelidir. Tespitlerimize göre bu şiirlerin ilk örneği ve en hacimlisi (23 dörtlük) *Âşık Ömer*'e aittir. Denklemlerin pek çoğunda; "Ne güzel uymuş" ifadesi kullanılmıştır. Şairler bu şiirleriyle, Yaradan'ın büyüklüğünü, kudretini ve mükemmelliğini takdir ederler. Hanifi Kara ve Hüroğlu'na ait denkleme şiirler, aynı zamanda *üçleme* niteliğindedir. Bu terim, ilim âlemine tarafımızdan sunulmaktadır.

NE GÜZEL UYMUŞ

Varlık âlemin seyire daldım
Siyah da beyaza ne güzel uymuş
Kendimce bakındım çok ibret aldım
Üşütmek ayaza ne güzel uymuş

Gördüm gizemini tutuldu dilim
Hangi yana dönsem seyrettim filim
Ben bir aciz kulum gölgem kefilim
Kâbe de Hicaz'a ne güzel uymuş

Âdemden Havva ya uzanan ağı
Düzleri dereyi tepeyi dağı
Güllere gülistan o yeşil bağı
Mevsim de o yaza ne güzel uymuş

Dumanın mekânı dağın başını
Buharla başlayan damla yaşını
Tanede saklamış gönül aşını
Bereketi aza ne güzel uymuş

İnsani insana muhtaç yaratmış
Yaranın içinde merhem aratmış
Ozana duygusu neler söyletmiş
Mızrap da şu saza ne güzel uymuş

Ölümlerle mesajı vermiş alırsan
Varda arayıp da yoğu bulursan
Özünü menzile doğru salarsan
İHLASÎ niyaza ne güzel uymuş

DERTLENME / ŞİKÂYETLENME

Şairin kendi derdini, yakınmalarını, acısını ve Őikâyetlerini konu ettiği Şiir türüdür. Hemen her âşığın bu tarzda ortaya koyduğu pek çok Şiiri vardır. 8, 11, 14, 15 ve 16 heceli örnekleri vardır. Dert konusu Şahsî olabileceği gibi millî konuda da olabilir.

GÜL KÜSER BANA

Gönlümün dağına boz duman çökmüş
Yaprağı sararmış gül küser bana
Ömrümün bağları hep gazel dökmüş
Diken küser bana dal küser bana

Dünya boşa döner mevsimler boşa
Geçen ömrüm bana eder temaşa
İster seksen yaşa ister yüz yaşa
Günler aylar ile yıl küser bana

El arifmiş sırlarını hep saklar
Kırkında saçıma düşmüştür aklar
Kapalı girdiğim bütün sokaklar
Yolcu küser bana yol küser bana

Gönlümü vefasız bağladı zâra
Geçen yıllar beni düşürdü dara
İçerim kan ağlar yüreğim yara
Bulanmış coşkunun su sel küser bana

Yollarına baka baka bekledim
Gam üstüne gamlarımı ekledim
Dert dağını şu sırtıma yükledim
Muhabbet şakıyan dil küser bana

Bulutla yarıştım döktüm yaşımı
Kara kışlar sardı delibaşımı
Kor döktü içimde gör ataşımı
İçerimde sönen kül küser bana

*Ok vurup sapladı öyle derine
Koymadım kimseyi onun yerine
Ömrümü adadım zalim birine
Yüreğimde saklı kul küser bana*

*Felek İHLASÎ'yi katmış gazele
Kalem al da kaderimi yaz hele
Doyamadım kaşı gözü güzele
Nazlı yârim küser el küser bana*

20.11.2014

SOLDU ÖMRÜM

*Bir gülşendi soldu ömrüm
Seni bekleye bekleye
Bekledikçe dertle doldum
Derdi ekleye ekleye*

*Hazan düştü gazel döktüm
Kaderime boyun büktüm
Daha on beşimde çöktüm
Gamı yükleye yükleye*

*Döner dedim bekledim ben
Derdi derde ekledim ben
Sırtıma dağ yükledim ben
Yolu yoklaya yoklaya*

*Yar yoluna canım üzdüm
Didelerden yaşı süzdüm
Hasretinle yandım gezdim
Ölüm koklaya koklaya*

***İHLASÎ**'yim düştüm zâra
Ne diyeyim böyle yâra
Gark oldum ben intizara
Sırrın saklaya saklaya*

21. 04.2015

GÜLMEDİ

*Varlık âlemine girdim dolaştım
Ben mi hata yaptım şans mı gülmedi
Vara yola çıktım yoka ulaştım
Ben mi hata yaptım şans mı gülmedi*

*Döndüm baktım neler saklı anım da
Gizli gizli can taşıdım canımda
Hiç olmadı kara bahtım yanımda
Ben mi hata yaptım şans mı gülmedi*

*Bir dağın başından olmadı farkım
Nedense bir türlü dönmedi çarkım
Ummanı bağladım akmadı arkım
Ben mi hata yaptım şans mı gülmedi*

***İHLASÎ**'yim nere gitsem şaşırdım
Gönlümün içinde güneş aşırđım
Bir yar verse can evimde taşırdım
Ben mi hata yaptım şans mı gülmedi*

SOR FELEK

*İçimde hasreti gözümde yaşı
Görmeyenden yar olur mu sor felek
Tertemiz aşkımın yoluna başı
Vermeyenden yar olur mu sor felek*

*Muhtaçmış bu gönül güzel bir eşe
Hüzünle dolaştım kalmadı neşe
El ele tutuşup yanan ateşe
Girmeyenden yar olur mu sor felek*

*Postayı bekledim teli bekledim
Günü aya ayı yıla ekledim
Hasreti sırtıma şelek yükledim
Sormayandan yar olur mu sor felek*

*Perişan halimin sensin nedeni
Bir bilsen içimden kopup gideni
Beraber ölüme iki bedeni
Sermeyenden yar olur mu sor felek*

*Can arardım can bulurdum gözünde
Ateş oldun İHLASÎ'nin özünde
Neden durmaz bu vefasız sözünde
Durmayandan yar olur mu sor felek*

02.04.2016

YARGILADIM BENİ BENDE ARADIM

*Bir mahkeme kurdum hâkim de benim
Yargıladım beni bende aradım
Aramadım başka yerde bir suçu
Yargıladım beni bende aradım*

*Kapımı lüzumsuz biri çalınca
Bela ve musibet gelip bulunca
Sıkışıp da başım darda kalınca
Yargıladım beni bende aradım*

*Tevekkülüm noksan eksik şükürüm
Bakıyorum amma bakar bir körüm
Huzur sokağında yok ise yerim
Yargıladım beni bende aradım*

*Ne nimetler verdi yedim unuttum
Aldandım kör nefse şeytanı tuttum
Yüzlerce kaybettim binlerce battım
Yargıladım beni bende aradım*

*Verdiğim kararda durup kalmadım
Sivilce acıttı hiç ders almadım
Hep ağladım amma neden gülmedim
Yargıladım beni bende aradım*

***İHLASÎ** düz yolda düştüm kaç kere
Dağlar yol vermedi geçtim çok dere
Ak ile karayı seçtim habire
Yargıladım beni bende aradım*

03.03.2016

KARA BAHTIM BİTMEZ BENİM

*Yaralamış felek beni
Dertlerim var bitmez benim
Eler ince elek beni
Gam kederim gitmez benim*

*Aktım amma coşamadım
Doldum içten taşamadım
Her gün öldüm yaşamadım
Kara bahtım yitmez benim*

*Fani dünya dar geliyor
Nefes almak zor geliyor
Deseler ki yar geliyor
Elim kolum tutmaz benim*

*Gülşenimde gülüm soldu
Görmeyeli yıllar oldu
Muradımız yarım kaldı
Mutluluğu tatmaz benim*

*Kaderimi yazan vardır
İHLASÎ'yi üzen vardır
Gönlümde hep hazan vardır
Gönül kuşum ötmez benim*

BİLMİYOM

*Zaman nehirinin azgın suyunda
Nere aktım nasıl aktım bilmiyom
Hiçlik âleminde yokluk köyünde
Dokununca suyu yaktım bilmiyom*

*Taşa değdim taş yarıldı ağladı
Damla oldum aktı gitti çağladı
Suyun sesi kollarımı bağladı
Yüzemedim nasıl çıktım bilmiyom*

*Dar kafeste can denilen kuş gördüm
Gece gökte gündüz yerde baş gördüm
Pamuğun ezdiği nice taş gördüm
Penceremden nasıl baktım bilmiyom*

*Nelere şahidim yatağım yerden
Gizli bir hal var yakar içerden
Kendime gelince irkildim birden
Gözlerimden çok yaş döktüm bilmiyom*

***İHLASÎ**'yim neye baksam yabancı
Gidiyorum bir menzile kervancı
Çok derinde sızı veren bu sancı
Boş bedene nasıl yüktüm bilmiyom*

GELMEDİN

*Kaç güz oldu sen gideli sevgilim
Çayır çimen çiçek açtı gelmedin
Viran oldu hem vatanım hem ilim
Hazan geldi ömrüm geçti gelmedin*

*Göçmen kuşlar geldi ibibik öttü
Hasretin içimde yandı da tüttü
Burçaklar sarardı ekinler yetti
Irgat tarlaları biçti gelmedin*

*Sordular yarımı dedim derinde
Göğsümün içinde orta yerinde
Boğuldum ecelin soğuk terinde
Gözlerimden uyku kaçtı gelmedin*

*Kuşburnular oldu bozuldu bostan
Umudum kesildi ahbaptan dosttan
Kutnu kumaş o giydiğin libastan
Yuna yuna kokun uçtu gelmedin*

*Zalim yâri özledikçe özledim
Yandım yüreğimde ateş közledim
Yıllar yılı yollarını gözledim
İHLASÎ zehiri içti gelmedin*

04.01.2015

NE GEMİ GÖTÜRÜR NE TREN ÇEKER

*Şu bendeki derdi yüklem eğer
Ne gemi götürür ne tiren çeker
Üst üste koysanız göklere değer
Ne gemi götürür ne süren çeker*

*Dağlar kadar ağır ummandan derin
Felek bindirdikçe kesilir ferin
Kime sordum ise dedi kaderin
Ne gemi götürür ne gören çeker*

*Yetim koyup yoksullukla beledi
İHLASÎ'yi kaç elekteneledi
Dünyayı yükledi hafif belledi
Ne gemi götürür ne yaren çeker*

10.02.2016

DESTAN

Âşıkların, temel özelliği olay, düşünce, durum, kanaat ve inanç anlatmaya dayalı hikâye kimliği taşıyan şiir.

Hacim itibariyle en az 3 dörtlük, en fazla 90-160 dörtlük kadar olabilir. Söz gelişi, Turgut Koca'nın Bektaşî Nefesleri ve Şairleri adlı kitabında yer alan Hatiff'nin Bektaşî ulularını konu ettiği destan 96; Doğan Atlay'ın Destanlarımız adlı kitabında yer alan Ahmet Tevfik'in Yunan Muharebesini konu alan destanı 99; Âşık Talibî Coşkun'un döner ayakla söylediği "Dolaştı Dünyayı Aldı Eline" adlı seyahat destanı 160 dörtlüktür.

Destanlar koşma kafiye düzenindedir, ancak bekçi destanlarında olduğu gibi mani tipinde destanlar da yok değildir. Genellikle 11 heceli olmakla birlikte 7, 8 hatta divani tarzda söylenmiş destanlar da vardır.

Destanda hikâye etme temel unsurdur ve didaktik şiir mahiyetindedir. Bir olayın anlatılması asıl gaye olduğundan duygusal öğelere pek rastlanmaz. Zaman zaman güzel yahut tabiat tasvirlerinde bu yola başvurulur.

Halk destanları XIX. yüzyıldan itibaren muhtelif ebattaki kâğıtlara yazılmış ve satılmaya başlanmıştır. XX. yüzyılın ortalarından itibaren de A4 kâğıdı büyüklüğündeki üçüncü hamur kâğıtlara, genellikle kâğıdın tek yüzüne basılmıştır. Sağ alt tarafında fiyatı yazılıdır. Bu zamanına göre 25 kuruş, 50 kuruş veya 100 kuruştur. Bazı destanların sağ veya sol altına tarih ve basıldığı matbaanın adı yazıldığı da olmuştur.

Destanlar, destancılar tarafından özel ve yanık bir ezgi ile okunup satılır. İhtiva ettiği nükteleri veya acıları yansıtmaması, bir bakıma buna bağlıdır.

Manzum veya mensur destanî eserler, hem divan edebiyatında hem de halk edebiyatında görülür. Divan edebiyatında manzum olanlar tabiatıyla aruz vezniyledir.

Hemen hemen her konu, destanın kapsamına girer. Bu çerçevede *aç gözlü, aile, atasözü, avcılık, ayran, bekçi, bereket, borçlu, depresyon, dolandırıcı, dul avrat, esnaf ve meslek, eşkıya, evli-bekâr, fakirlik, gelin-kaynana, gurbet, güldürücü, güreş, güzeller, hapishane, hayvan, ırklar, ihtiyarlık, iki evli, ilaç, karı-koca, kılıbık, kıtlık-kuraklık, mevsim, meyve, millî, mirasyedi, otlakçı, öğüt, palavra, peygamber, salgın hastalık, savaş, sel, seyahat, siyasî, şifalı bitkiler, şikâyet, uğur-uğursuzluk, ünlü kişiler, ters öğüt, yalancı, yangın, yaşlılık, yatırlar, yemek, yer-gök, yergi-taşlama-eleştirme, yöre-belde, züğürtlük destanları* ile *elifnameler, şairnameler* ve *yaşnameler* söz konusu edilebilir.

Destanlar bir olay anlatmakla beraber, gerçeği tamamıyla anlatıyor denilemez. Şair, kendi muhayyilesinden ifadeler katarak destanı ahenkli ve kalıcı bir hale getirir. Fakat hastalık destanlarında olduğu gibi bazı destanlarda olayların olduğu gibi yansıtıldığı görülür. Halk destanları XIX. yüzyıldan itibaren muhtelif ebattaki kâğıtlara yazılmış ve satılmaya başlanmıştır. Destanlar destancılar tarafından özel bir ezgi ile okunur. İhtiva ettiği nükteleri yansıtması, bir bakıma buna bağlıdır.

AHİLİK

*Hak dostları temelini atmıştır
Adaletin Hakk'ın gözü ahilik
Nice güzel insan orda yetmiştir
Cemiyetin varlık özü ahilik*

*Bütün pirlere vazifeli bu yolda
Avcı dersin Baba Gömleksiz kul da
Bağcılarsa, Üzeyir'le hemhalda
Balıkta Yunus'un izi ahilik*

*Berber ki, Selman-ı Farisin işi
Çıkrıkçı Habib-i Neccâr'ın düşü
Âdem çiftçi yaratılmış ilk kişi
Musa'yla çobanın tözü ahilik*

*İbrahim'dir dülgerlerin ustası
Hüsam Küfî Attarların kıstası
Zülküf ekmekçinin gönül pastası
Tüccar Muhammed'in sözü ahilik*

*Saatçi Yusuf'la, seyyahtır İsa
Nuh'ta marangozluk okçu Vakkas'a
Hasan Basri helvaya koymamış yasa
Zırhlarda Davud'un gizi ahilik*

Üç kola ayrılır kapısı vardır
Yiğit yamak, çırak hepsi vardır
Kalfa usta ahi tapusu vardır
Şeyhü'l-meşayihin közü ahilik

Deveci Salih'le gizin güzeli
Veysel Karani'dir dostun ezeli
Terzi İdris'tir hem Mutağ Gazali
İHLASÎ debbağ'ın tezi ahilik

02.07.2014

KÖYLER DESTANI

Göreydin güzeli **Yeşilkale** de
İnsanı bülbülce dile getir
Hızması kâküllü bakışı başka
Gözleri yiğide çile getirir

Yeniköy'ü baştanbaşa gezmeli
Güzeline bir methiye düzmeli
Saçları kâküllü sarı çizmeli
Gördüğü yiğidi yola getirir

Gezdirdi gurbeti bir baştanbaşa
Sel aldı gözümü gark etti yaşa
Bağrımı vurdurdu kayaya taş
Gezdiren dünyayı çöle getirir

Gidemedim **İğdeli**'nin yoluna
Göğ boncuk takmış da ince koluna
Oturtmadı kilimine çuluna
O da alın yazım fala getirir

Karacören iki dağın arası
Bol olur buranın kaşı karası
Dereye yukarı kavak sırası
Havayı estirir yele getirir

Hasan Çelebi'nin hoş olur kızı
Baharın Yama da meleşir kuzu
Kaşları yay kirpik delince özü
Yakar kor ateş de küle getirir

Karapınar, Kavacık'i geçmeli
Dere yurttan soğuk suyu içmeli
Kurdu'dan Kutan'dan adam seçmeli
Kalleşi adamı ala getirir

Akçamağra desen kızından belli
Gözleri eladır saçları telli
Yürüyüşü keklük hep dudu dilli
Arıyı peteksiz bala getirir

Akçakale tarih örendir yeri
Gelini sunadır kızları peri
Bir görsen o yeri dönmezsün geri
Şahini havadan dala getirir

Yama Dağları da dumanlı sisli
Ceviz'in **Bulak**'ın hepsi de süslü
Dışlık'in yosması duygulu hisli
Akıtır gözyaşın sele getirir

Çetinkaya söyler gelirse dile
Kızları benziyor şeyda bülbüle
Boyları incedir benzerler güle
Her mevsim elinde lale getirir

Kötüköy'ü geçin çakırın köyü
Kınalar **Kalkım**'in akınca çayı
Kangal'in yiğidi o Uğur Dayı
Karıncayı nallar kıla getirir

Alacahan'ı geç sakın uğrama
Mescit'ten oyanı daha arama
Karasüer ceylanları var ama
Öldürür adamı ala getirir

*Seçenyurdu, Sarıpınar inmeli
Sekiliyurt gezip geri dönmeli
Güzel dediğin de içe sinmeli
Bağlatır yılları kola getirir*

*İHLASİ'yim Tersakan'a yol aldım
Başören'e vardım öylece kaldım
Bayındır köyüne bir selâm saldım
Bakmadan öldürür sala getirir*

SÖZLÜK DESTAN

Yoğurt koydukları torbaya **süzek**
Nakışlı tüm süsün adıdır **bezek**
Uçkurun gittiği deliğe **vezek**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Boş **muhabbet**in adına **geyik**
Donun ortasında parçaya **peyik**
İğneye **inne** çuvaldıza **kıyık**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale' de

Kafadan çatlağa budala **alık**
Yürürken düşene **depsiye**n çalık
Geç evlenen kıza evdeki **kalık**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Gıcırıtı sesine denilir **gırç gırç**
Çuvaldan büyüğe **harar** ile **hurç**
Ağaç filizinin sürgününe **murç**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Havuca **pürçekli** kediye **pisik**
Tümseğe **yumru** çukura **esik**
Havuzda **kürün** çizige **kesik**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Modula da meses sapına cemek
Çardağa **huyma** oturmaya **çömek**
Çevirmeye **havşe** işe de emek
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Tandır deliğine **külbe** o iş ne
Elmaya **alma** kiraza **fişne**
Patatese **patik** burçağa **küşne**
Derler Türkmenler Yeşilkale de

Ömer'e de **Omar** Bekir'e **Beko**
Amcaya da **emmi** gardaşa **keko**
Elbiseye **asbap** paltoya **seko**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Hindiye de **culuk** salona **havlu**
Hastalara **çorlu** şişmana **tavlu**
Deliye **budala** cinliye **huylu**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Kümesine **pinnik** yırtığa **yırık**
Halsizlere **coruk** uzuna **sırık**
Tuvalete **kenef** zayıfa **arık**
Derler Türkmenler yeşil kalede

Kepçeye de **çömçe** pınara **göze**
Kazana **kuşgana** teyzeye **deze**
Sevimliye **pampal**, **cor** ise söze
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Leğene **teşt** görümceye **görüm**
Semizotuna da nazik **pürpürüm**
Arkada kalana **çolpa** kötürüm
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Eşek sıpasına **daylak** ve **kürük**
Dişi cücüklere bu yılki **ferik**
Başlara örtülen tülbente **bürük**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Çökelik konulan deriye **tuluk**
Oturmalık seki banyoya **suluk**
Çabuğa da **carı** tüysüze **yoluk**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Geçen sene **bıldır** inceye **herek**
Destek ağacının adıdır **direk**
Tomruklara **hezan** küçüğe **mertek**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale de

Karın bölgesinde boşluğa **böğür**
Bacaya **puhari** duymaza **sağır**
Aileye **küflet** yaraya **yağır**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Eteklere **fistan** pullara **penez**
Perçeme **kekil** duymaza **enez**
Anızlara **hozan** suratsıza **könez**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Süzgece **ilidir** yemliğe **musur**
Kar küreği **kürmüt** yobaza **sosur**
Taş dibeğe **sohu** verimsiz **kısır**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

Halı tezgâhı **kemk** ilmeğe **iyim**
Eğirirken yünü çekmeye **süyüm**
İbriğe de **ırbık** berke de **kayım**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de

*Tek yumurtaya **fol** desteye **tapır**
Üst üste öpmeye de **şapır şapır**
Bakraca da **helke** çil yüze **çopur**
Diyorlar Türkmenler Yeşilkale'de*

*Yokuşa da **yörep** köşeye **cöbel**
Kilolu çocuğa adıdır **göbel**
Nadasa da **herk** sürmeye **höbel**
Diyorlar **İHLASÎ** Yeşilkale'de*

08.01.2016

TERS ÖĞÜT DESTANI

*Gariban görürsen acıma sakın
Vur tekmeyi ona güldürme e mi
Gözyaşını döküp ciğerin yakın
Kır elini gözün sildirme e mi*

*Seni sevenlerin çalış kastına
Fırsat verme at kazığı dostuna
Ölür ise saman doldur postuna
İçinden gül amma bildirme e mi*

*Sevenlerden eksik etme havanı
Evine barkına düşür şivanı
Büyüklerin tepesine divanı
Kur çıkmasın sesi aldırma e mi*

*Dara düşmüş ise fırsatı verme
Başını ezip geç zordaysa görme
Âlim meclisine sakın ha girme
Düşeni tepele kaldırma e mi*

*Yetimi yoksulu aman güldürme
Ekmeğini aç olana böldürme
Süründür başını çabuk öldürme
Rahatla huzura daldırma e mi*

*Ekmeğın yediğın sulan eşine
Her olur olmazın dolan peşine
Yıkadıkça tükür dostun leşine
Öyle dua edip çıldırma e mi*

*Uygula yazdığım zorda kalırsan
İHLASİ nasihat ettim alırsan
Benim gibi böyle adam bulursan
Kırıp da gülünü soldurma e mi*

DİVAN

1. Müzikte bir uzun hava çeşididir.

2. Âşıkların aruzun *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün* kalıbıyla *gazel*, *murabba*, *muhammes*, *müseddes*, *musammat* ve *müstezat* şekliyle ortaya koydukları şiir şeklidir.

XX. yüzyılda aruz vezni ile şiir söyleyemediklerinden / yazamadıklarından bu ihtiyacı 14, 15 veya 16 heceli şiirler söyleyerek karşılamışlardır. *Divanî* şiirler de denilen bu şiirler fikrî, mistik, didaktik bir eda taşır ve âşıklar tarafından özel ezgiyle söylenirler. Genellikle 3 veya 4 dörtlük olmakla beraber 7 dörtlük olarak söylenmiş örneklere de rastlanılır. Bunların yanında beyitlerle vücuda getirilen divanlar da vardır.

Azerbaycanlı âşıklar da şiirlerini *divanî* şiirlerini çeşitli makamlarla icra ederler. Bunlar; *Ayak Divanî*, *Baş Divanî*, *Orta Divanî*, *Çıldır Divanî*, *Osmanlı Bozuğu* olmak üzere 5 çeşittir.

Divanîlerin *Ankara Divanî*, *Bahri Divanîsi*, *Bektaşî Divanîsi*, *Borçalı Divanîsi*, *Dudakdeğmez Divanîsi*, *Düz Divan*, *Evvel - Ahır Divanî*, *Evvel - Ahır Tecnis Divanî*, *Hasta Hasan Divanîsi*, *Hicaz Divan*, *Kağızman Divanîsi*, *Karabağ Divanîsi*, *Karapapak Divanîsi*, *Kars Divanîsi*, *Kerkük Divanî*, *Lebdeğmez Divanî*, *Lebdeğmez Zincirleme Divanî*, *Melike Divanîsi*, *Mereke Divanîsi*, *Müstezat Divanîsi*, *Osmanlı Divanîsi*, *Revan Çukur Divanîsi*, *Tecnis Divanî*, *Terekeme Divanîsi*, *Türkmen Divanîsi*, *Urfa Divanî*, *Yedekli Divanî*, *Yenikapı Divanî*, *Yerli Divanîsi*, *Yürük Divanîsi* gibi çeşitli şekilleri vardır.

SUYU AKINCA GÖR

*Bahar gelir kar eriyip güle suyu akınca gör
Yatağına küskün olan hele suyu akınca gör
Enginlerden o ummana dile suyu akınca gör
Yâre doğru büklüm büklüm yola suyu akınca gör*

*Arı gülden güle konar çiçek çiçek gezer dalı
Esrarı var bilinmeyen inleyerek yapar balı
Süsler gelin gibi mevsim yeşil yaprak ince dalı
Bulutun bağı yüklüdür çile suyu akınca gör*

*Rahmet vermiş gani gani tüm kullarına yetirir
Kara toprak her ne düşse sinesinde yer bitirir
Düşündükçe cümle âşık olan aklını yitirir
Menzildeki Hak çeşmesi göle suyu akınca gör*

*Nazar eyler yerler gökler gece gündüzdür demeden
Ne güzel yaratmış bilsen yoktan dünyayı var eden
İHLASÎ'yim aramam ben bu minvalde yoktur neden
Sahralar yeşile döner çöle suyu akınca gör*

HÜR VİCDANINIZ OLUR

*Okumakla bak adam adam olmuyor beyim
Aklınız düşünürse, hür vicdanınız olur
Doldurma sular ile kuyu dolmuyor beyim
Cehalete uyarsan, kör vicdanınız olur*

*Bakarak görmüyoruz gözlerimiz kapalı
Duyduğumuz sağırca piyonu şah yapalı
Hiç yüzümüz gülmedi doğru yoldan sapalı
Yeryüzünde adil ol yar vicdanınız olur*

*Adaleti hâkim kıl terazi bince tartсын
Kılı kırk yardırın ki kefesi dince tartсын
İbresi doğru olsun dili de ince tartсын
Eğer yanlış tartarsa zar vicdanınız olur*

*Zulümle abat olmaz hakkaniyet olmalı
Kin garezi bırakıp kalbe selam salmalı
İnsanca doğdun amma daim insan kalmalı
Emek güzel olunca ter vicdanınız olur*

*Damla damla sel olup bir deryaya akmadan
İncittik çıkar için kul hakkına bakmadan
Karanlık aydın olmaz içten çıra yakmadan
Boşuna zaman geçer kir vicdanınız olur*

*İHLASÎ'yim eşikten eğilerek geçerim
Bin kez düşünürüm ben ancak bir kez biçerim
Doğru olamaz isem nasıl sırat geçerim
Ahirin berbat eder yer vicdanınız olur*

KULA EYVALLAHIM OLMAZ

*Ben benimle yarıştayım yola eyvallahım olmaz
Neyim varsa vazgeçmişim kula eyvallahım olmaz
Menzilimde yaradan var, güzergâhım belli benim
Gidiyorum gece gündüz mala eyvallahım olmaz*

*Gülşenim var otağımda diken beni zâr edemez
Yıkıp attım bedenimden, benlik beni yâr edemez
Bülbül gibi şakısam da varlık beni hür edemez
Yüreğime harı düşmüş güle eyvallahım olmaz*

*Perde çekseler de boşa, yerde toprak gökte ayım
Başım nokta sonum sonsuz ölçemezsin enim boyum
Damla damla dolar bendim deryalara sığmaz suyum
Sürüklese bin dereden sele eyvallahım olmaz*

*Gizli gizli gözetliyor görmez deme gafil sakın
İHLASÎ'yim o yâr bana şah damardan daha yakın
Hiç sallanmam sağa sola fırtınalar kopsa bakın
Dağ gibi heybetim varken yele eyvallahım olmaz*

PAYE İSTEMEM

*Ne ağayım ne paşayım, başa paye istemem
Ben insanım bir faniyim, boşa paye istemem
Makamlar boş gelip geçer, gönül tahtı ne güzel
Göz bedenin güneşidir kaşa paye istemem*

*Ben benden de ötedeyim zoru seçtim dünyada
Dere tepe düşüp durdum, vardan geçtim dünyada
Dolu dolu ne ektiysem yokluk biçtim dünyada
Mala mülke değer vermem aşa paye istemem*

*Nice gezdim neler gördüm nefis ile yan yana
Ezmek için çok uğraştım sığamadım cihana
Baki değil taht otağı benim gibi mihmana
Gülden zarif yürek varken taşa paye istemem*

***İHLASÎ**yim gördüklerim imtihandır burada
Yokladım kendi kendimi bazı tarttım arada
Neler umdum neler çıktı çekilen tüm kurada
Gönlüm Hakk'a âşık olmuş neşe paye istemem*

26.11.2015

BERABER

*Doğduğunda kader senle, yol alıyor beraber
Hücre hücre gizli sende hal alıyor beraber
Kader dediğin Mevla'dır oku kendinde onu
Emir Hak'tan verilince kul alıyor beraber*

*Kadir Mevlâ'm gözetliyor tüm cihan tezgâhında
Şafakla doğan güneşi göğün nazargâhında
Görmek istersen menzili koymuş güzergâhında
Gökte yerde birleşerek dal alıyor beraber*

*Geç olmadan tedbirin al vakit dolup aşınca
En son gemi iskeleden limana yanaşınca
İHLASÎ'de telaş başlar pervaneler şaşınca
En sonunda neyin varsa yel alıyor beraber*

24.06.2015

DEME

*Gonca güle vurgun olan sevip de yanmaz deme
Can canana bağı ama geçip usanmaz deme*

*Kaderimse toy eyleyin gelin kurulsun divan
Sanma güzel âşık ölür ölü uyanmaz deme*

*Rüzgâr eser alır beni kim bilir neredeyim
Yürekten aşk şarabın içenler kanmaz deme*

*Aramaktan çöle düştüm kaç Leyla gördü beni
Bin cefa etse de o yâr yine utanmaz deme*

*Bülbülü bir gül öldürür sevdası var zarı var
Çekse de ömrü boyunca küsüp de anmaz deme*

*Güneş vurur o ufuktan ışığım sen olsaydın
Hissi düşer şu gönlüme sızısın sanmaz deme*

*Gel yollarında türabım gel ey benim mehtabım
İHLASÎ çile çeker de derde boyanmaz deme*

ÇANAKKALE

-Divanî Destan-

Çanakkale sığmaz ki anlatsan da tarihe
Kim derse ki anlattım, birisi eksik kalır
Toplardan çıkan duman ulaşmıştı Merih'e
Tüm şehidi anlatsam yarısı eksik kalır

Çanakkale geçilse, Haç- Hilali delmişti
Düşmanlar birleşerek onun için gelmişti
Çanakkale düşseydi, Türk İslam'ı silmişti
Savaşını anlatsam gerisi eksik kalır

Sığar mı şehidimin bedeli bir şiire
Cihana sığmayan can sığar mı ki kabire
Kim bilir nasıl vakur gider iken Kebir'e
Ötesini anlatsam berisi eksik kalır

Bir cinnet hali midir toprağı ıslayan kan
Gök kubbede yankısı, okununca o ezan
Mehmet'teki sevdayı var mı tartacak mizan
Ölüsünü anlatsam dirisi eksik kalır

Nasıl anlatacaksın öleni on beşinde
Kalmıştı sevgilisi nişanlısı peşinde
Yandılar kavruldular cehennem ateşinde
Ufağını anlatsam irisi eksik kalır

*Yüz yıl geçti bilen yok bin yıl geçse çözümez
Toprak şehit bahçesi çiğnenerek gezilmez
Her biri sur gibidir burcunda gül ezilmez
Tarihini anlatsam serisi eksik kalır*

***İHLASÎ** anlatılmaz Çanakkale mahşeri
Gidenler parça parça dönmediler hiç geri
Et kemikle yığılmış tabyaların her yeri
Kemiğini anlatsam derisi eksik kalır*

17.03.2015

DUDAKDEĞMEZ (LEBDEĞMEZ) YEDEKLİ TECNİS

Lebdeğmez tecnis özelliğinde olan koşmaya yedek dizeler getirilerek oluşturulmuş şiiryerdir. Yedek dizeler aynı ölçü ve kafiyede olabileceği gibi farklı durumda da olabilir. Zor söylenmesinden dolayı örnekleri azdır. Bu tarz örnekleri edebiyatımıza Azerbaycan âşıkları kazandırmıştır.

YARE VAR

Yâr yürekten yere sunarsa oda
Kül olup yanarsın düştüğün oda
Düşen od'a yanyor
Söndür oda yanyor
Çaresi sende güzel
Aşktan o da yanyor
Ateş düşsün öze yansın yâr oda
Çaresizce çeşit çeşit yara var

Dolan gel dağların arka yüzünü
Güle döner o yar gülden yüzünü
Gülden düşen gül üşür
Gül yârin gülü üşür
Canan candan ötedir
Eller nice gülüşür
Gören yoktur yârin iki yüzünü
Görür isen âşık var git yâre var

Yaz geçti güz geçti yol kışa döndü
Çarka soktu kader kul naaşa döndü
Başa döndü başyazar
Dönme de ne yazar
Gelen Mevla'dan gelir
Hem okutur hem yazar
İHLASÎ yüzünü o Hakk'a döndü
Gittiğin kara yer git de yara var

12.09.2016

EVVEL-AHİR KOŞMA

Dize başı ve dize sonu aynı sesi ihtiva eden koşma çeşididir. Daha ziyade Azerbaycan coğrafyasında yaygındır. *Evvel Ahir Tecnis*, *Evvel-Ahir Divanı*, *Evvel-Ahir Koşma*, *Evvel-Ahir Muhammes* ve *Evvel-Ahir Tecnis Divanı* gibi çeşitleri vardır.

Aşağıda İhlasî'nin "k" sesi ile tesis edilmiş bir evvel ahir koşma örneği ile hem "evvel ahir koşma" hem de "akrostiş" olma özelliği gösteren iki şiire yer verilmiştir. Akrostiş şiirde "Zaman Tüneli" ibaresi işlenmiştir.

DÖN DE BAK

*Kaşı keman bir yol olsun dön de bak
Kırpıkların vurur beni yok yasak
Kırk kurban adarım yoluna adak
Kerem eyle ister güldür ister yak*

*Karşı dağın yamacından giderek
Kar yağdırdın dayanır mı bu yürek
Kelâmi kadime yemin ederek
Kavlimize sadık kalmalı gerek*

*Keklik gibi süzül gözde beni yak
Kurban edip her gün özde beni yak
Kalemin ucunda yazda beni yak
Kuldur **İHLASÎ**'niz közde beni yak*

EVVEL AHİR YEDEKLİ KOŞMA

Yedekli dörtlüler içinde mtala edilen Şiirlerdir. “Evvel Ahir Koşma”lardan farkı bunlara ilâve dize getirilmesidir. Yani bu Şiirler hem evvel ahir hem de yedekli özelliği gösterirler. ı hecelidirler. Bunlar yaygın ismiyle “ayaklı koşma” olarak bilinir. Çoğu i kafiyeli olduğu için *musammāt ayaklı koşma* veya *musammāt müstezat koşma* da denilir. Yedekli koşma, bir bakıma divan Şiirindeki mstezada benzer.

Yedekli koŐmalarda, bağlantı sözlerinin yapısı ve drtlklere getirildikleri yer farklılıklar gösterir. Kars yöresinde, yedekli koşma söylenirken aŐıklar daha ziyade bağlantı olarak dörtlüklerin ortasına bir bayatı eklerler. Buna cıga denilir.

Yedekli koşmanın, başka Şekilleri de vardır.

Bunlar; ı dize, 2 dize ve 4 dize bağlantılı yedekli koşma olarak karşımıza çıkar.

CEMRE

*Ezelden gönlüme iner bir cemre
En güzel sevdaya döner bir cemre
Eynime gizlenir siner bir cemre
Erdemli yürekte yanar bir cemre
Edah aşığa konar bir cemre*

*Emelin hak ise derdine çare
El aç dua ile uzan o yâre
Emrinden ayrılma sarıl da pire
Elenir elekten her varın yere
Esmâül hüsna da pınar bir cemre*

*Engin bakmalı bakan pencere
Esin olmalıdır cananı ere
Eritir karları taşırır dere
Emin yürümezsen düşüp bin kere
Enine boyuna sınar bir cemre*

*Emsalsiz yapının bak temeline
Emek ver hak yolda git emeline
Emaneti vermeyesin kem eline
En son İHLASÎ'nin bu cemaline
Esrarlı daldan gül sunar bir cemre*

EVVEL AHİR TECNİS

Azerbaycan'da dizelerinin ilk ve son sesleri aynı olan kelimelerle oluşturulan ve tecnis niteliğinde olan şiirlere verilen ad.

Tecnis ise; dizeleri cinaslı kelimelerle kafiyelendirilmiş koşma tarzı şiirlere denilir. Genellikle 11 heceli olmakla beraber 8 heceli tecnisler de vardır. *Ayaklı Tecnis, Cıgalı/Yedekli Tecnis, Cıgalı Tecnis Geraylı, Çift Ayaklı Tecnis (Haydari), Çift Ayaklı Tecnis Geraylı, Dildönmez Tecnis, Döşeme Cıgalı Tecnis, Lebdeğmez Cıgalı Tecnis, Lebdeğmez Tecnis, Lebdeğmez Yedekli Tecnis, Mısra Boyu Cinas Geraylı, Nefeskesme / Gidergelmez Tecnis, Tecnis Geraylı, Üç Ayaklı Tecnis* gibi çeşitleri vardır.

“Evvel Ahir Tecnis”lere “*Herf Üste Tecnis*” de denilir. Evvel -Ahir” şiirlerin “*Evvel -Ahir Divani, Evvel -Ahir Muhammes, Evvel -Ahir Tecnis Divani*” gibi çeşitleri vardır.

YÜZE VURACAK

*Kendi menziline yanmalı gerek
Kerem o yaşını yüze vuracak
Kemalet kalemi bir malı gerek
Kudret güzelliğın yüze vuracak*

*Kulu incitmeyin beter öksüzlük
Kalmadı hiç değer sardı köksüzlük
Küçük deve çeker çölde löksüzlük
Kement atıp o bir yüze vuracak*

*Kaşları mahkeme kendisi sanık
Kerbela da kalmış gibiyim sanık
Kaderden İHLASİ zaten usanık
Kusurunu iki yüze vuracak*

GÜZELLEME

Güzelliği konu edinen koşma türü. Sevgili, bağ, bahçe, at, dere, dağ, köy, kent vs. gibi beğenilen ve gönül verilen nesne ve kavramlar için söylenmiş pek çok güzelleme vardır. Bunların içinde en fazla sevgili için güzelleme söylenmiştir.

HAYRANIM

*Ne güzel yaratmış özenmiş Mevla'm
Kaşı dursun gözlerine hayranım
Ayrı güzellikle bezemiş Mevla'm
Al yanaklı yüzlerine hayranım*

*Edası bir başka, nazı bir başka
Kaşların altında gözü bir başka
Salınıp giderken hazzı bir başka
Yürür iken izlerine hayranım*

*Ne Leyla dengidir, ne benzer Aslı
Seni tam yürekte sevdi Sivaslı
Dilinde muhabbet gönülde faslı
Türkü diyen sözlerine hayranım*

*Sabah güneşiyle yarışan güzel
Bu garip yolunda perişan güzel
Bazen küsüp bazen barışan güzel
Öldüren o nazlarına hayranım*

*Kuşu gibi dalıp gölde süzen yâr
Gurbet elde dertli dertli gezen yâr
Kaşlarıyla kaderimi yazan yâr
İHLASÎ der pozlarına hayranım*

30. 10. 2014

BERABER

*Sen bir turna olsan kanadı da ben
Diyardan diyara uçsak beraber
Yol alsak göklerde senin ile ben
Yuva kurmak için göçsek beraber*

*Gidelim seninle başka ellere
Salınıp dalalım yeşil göllere
Karışmadan boz bulanık sellere
Çağlak pınarlardan içsek beraber*

*Güneş doğar ise gülün yolunda
Renk renk çiçeklerin ince dalında
Konarak hayata aşkın balında
Süzerek o gülü seçsek beraber*

*Özlenirse böyle candan özlenir
Yüreğim de sızı gibi gizlenir
Gül dikene diken güle sözlenir
Yedi verenlerle açsak beraber*

*Mevsim bahar olsa güller bezeli
Gurbet gurbet peşinsıra gezeli
İHLASÎ dökeydim sende gazeli
Murat alıp candan geçsek beraber*

12.27.2013

ELİF GİBİ

*Elif gibi eğilmezdi bu başım
Eğdi büktü vav eyledi yar beni
Boz bulanık sele döndü gözyaşım
Yakmak için kav eyledi yar beni*

*Yıkılmazdım yüce dağlar misali
Garip gönlüm çok bekledi visali
Gökyüzünde o güneşin emsali
Gözlerine tav eyledi yar beni*

***İHLASÎ**yim bir gül gibi açardım
Kartal gibi kanat vurur uçardım
Yeryüzünde ceylanları geçerdim
Kement atıp av eyledi yar beni*

HASRETLEME

Özlemin konu edildiği Őir tũrũdũr. Gençliğine, geçmiŐteki gũnlerine, ayrı kaldığı memleketine, kavim ve akrabasına duyduğu Őzlemi dile getirdiği nostaljik Şiirin adı. Bu Şiirlerde lirik bir eda hâkimdir. 8, 11 ve 15 heceli Şekilleri vardır.

NE SENİ UNUTTUM NE DE SİVAS'I

*Gurbet elde gözüm yaşlı dolandım
Ne seni unuttum ne de Sivas'ı
Coşkun seller gibi coştum bulandım
Ne seni unuttum ne de Sivas'ı*

*Gezip dolanırdım harman yerinde
Bir eşin yok idi Kangal, Gürün'de
Belki döner dedim günün birinde
Ne seni unuttum ne de Sivas'ı*

*Yamaçlarda oynar kuzu yayardım
Başımı göğsüne sessiz koyardım
Gözlerine baka baka doyardım
Ne seni unuttum ne de Sivas'ı*

*Sabah güneşiyle düşerdin bana
Bakar idim doyamazdım ben sana
Değil, Kangal değişmezdim cihana
Ne seni unuttum ne de Sivas'ı*

*Unutmadım seni güzel bilesin
Öldüğümde mezarıma gelesin
Der **İHLASÎ** mezar taşım söylesin
Ne seni unuttum ne de Sivas'ı*

05.08.2014

HELALLEŞME

İslâm inancında hakkı gözetmenin, hilâl kazancın ve helalleŐmenin önemli yeri vardır. Yaradan ahirette kul hakkını bağışlamanın kendisine değil ilgili kula ait olduğu ifade edilmiştir. Bu bakımdan insanlar kul hakkını riayet etmede azami dikkat sarf etmelidir.

Edebiyatımızda insanların “hak yeme, hak geçirme, hak çiğneme, hakka tecavüz” kavramları kimi zaman şiirlere de konu olmuş ve bu çerçevede şiirler vücuda getirilmiştir. Bu şiirler “helalleşme” türünde isimlendirilebilir.

Hak gözetme hassasiyeti insanların kendi aralarında olabileceği gibi diğer canlılar için de aynı derecede önem taşır. Nitekim İhlasî, aşağıdaki şiirinde kendisine hakkı geçmiş olduğu düşünölen canlılarla helalleşme inancı ve düşüncesindedir.

HELAL EDİN

*Bastığım topraklar gittiğim yollar
Hakkınızı helal edin siz bana
Konuştuğum insan sevdiğim kullar
Hakkınızı helal edin siz bana*

*Elimde olsaydı yol gitmez idim
Ben kendimi bilsem hiç bitmez idim
Basıp da toprağı incitmez idim
Hakkınızı helal edin siz bana*

*Ben de bir faniyim değilim özel
Kokladığım çiçek sardığım güzel
Bilmeden çiğneyip ezdiğim gazel
Hakkınızı helal edin siz bana*

*Eğilip suyunu içtiğim pınar
Gölgesinde uyuduğum o çınar
Üzdüm diye sizi içerim yanar
Hakkınızı helal edin siz bana*

*Bilerek bilmeden kırdıklarım var
Şaka dahi olsa vurduklarım var
O kadar incitip yorduklarım var
Hakkınızı helal edin siz bana*

*Ben özür dilerim anlayan anlar
Nefsime kapılıp üzdüğüm canlar
Yarenler yoldaşlar bütün mihmanlar
Hakkınızı helal edin siz bana*

***İHLASÎ**'yim her gündüzden gün aşar
Volkanlar fışkırır ummanlar taşar
Bilseniz içimde dünyalar yaşar
Hakkınızı helal edin siz bana*

19.09.2016

İBRETNAME

Dinî Tasavvufî Türk Halk Edebiyatı şiir türlerinden olup ibret alınması gereken olay ve durumları konu edinen şiirlere verilen addır. Genellikle beyitlerle vücuda getirilir.

İBRETNAME

*Almadın mı bunca ölenden dersi
Düşen yaprak kuruyan dal bir ibret*

*Mezarlıklar şehri bunun kapısı
Boz toprakta çürüyen can bir ibret*

*Dünya malı senin idi ne oldu
Ateşlerde eriyen var bir ibret*

*Güzellik Hak'tandır gençlik ne hoştur
Yaşlanıp da fariyan kul bir ibret*

*Dünya döner iken değişen mevsim
Zamanını arayan var bir ibret*

*Mahlûkatı yaratıp da yaşatan
Gece gündüz tarayan bir ibret*

*Düştüğümde benim gölgem yanımda
İHLASÎ'yi koruyan var bir ibret*

İKİ AYRI AYAK

Bir şiirde farklı iki ayak kullanmaya verilen ad. Âşıklar kimi zaman manayı tekniğe feda etmemek için bu yola başvururlar, ancak edebiyatımızda bu tarzda ortaya konulan şiirler kusurlu sayılır. Âşık tarzı şiir geleneğinde, şiirin başlatılan ayakla bitirilmesi şartı vardır. Bu bakımdan bir şiirde iki ayrı ayağa yer vermek geleneğin dışında bir yaklaşımdır. Şair, şiirin başından sonuna kadar aynı ayağa uymak mecburiyetindedir. Aynı şiirde farklı iki ayak kullanma, çift ayaktan başka bir durumdur.

İki ayrı ayağın bir başka şekli de aynı bent içinde farklı ayağın kullanılmasıdır. İhlasî'nin aşağıdaki şiiri buna bir örnektir.

Mevcudu çok az olan bu tarz şiirlerin bir örneğini de Erzurumlu âşık Nuri Çırağı ortaya koymuştur.

YARA BAĞLADI

*Sen gideli gurbet ele nazlı yar
Bağrıma bir diken **batıp** duruyor
Kara bir talihim bir de ahdim var
Kendimi yoluna **saldım** giderim
Gülmeyen yüz ile gülmez bahtım var
İçim göze göze yara bağladı*

*Sabah karşılaştım tutuştum harbe
Aman vermez felek **çatıp** duruyor
Dostum dediğimden yedim hep darbe
Derdin ummanına **daldım** giderim
Sensiz geçen günüm bana ah u zar
Bir ela göz beni yâra bağladı*

***İHLASÎ**'yim zaman beni savurdu
Gurbetten gurbete **atıp** duruyor
Hasretin yüreğim yaktı kavurdu
Ben de gam yükünü **aldım** giderim
Haramla âlemin dolmuş avurdu
Düz yolu götürüp yara bağladı*

KELİME BAŞI KAFİYE

Âşık tarzı şiirde dörtlüklerde aynı sesle başlayan kelimelerle tesis edilen kafiye düzeninin adı. Bu alanda edebiyatımızda *Erkiletli Âşık Hasan* (1772-1856), *Veysel Şahbazoğlu* (Arpaçay, 1921-1995)'nin ve bilhassa *Sefil Selimî*'nin örnekleri karşımıza çıkmaktadır. Aynı uygulamanın her mısradaki ayrı seslerle yapıldığı uygulamalar vardır ki bunlara da "Mısra Boyu Başkafiye" denilir.

Aşağıda İhlasî'nin "B" ve "G" sesleri ile başlayan kelimelerle vcudaki getirdiği iki örnek bulunmaktadır.

BÖLDÜM BÖLELİ

*Başımı bağladım beşe
Ben biri buldum bulalı
Bağlanmadım boş bir başa
Ben biri buldum bulalı*

*Bir bilgede buldum beni
Bölük bölük böldüm beni
Biçareyim bildim beni
Ben biri bildim bileli*

*Ben beni bildim bendenim
Bir **İHLASÎ** bin bedenim
Bağcı benim bağ da benim
Ben beni böldüm böleli*

GÜZELLER GÜZELİ

*Gülistanda gamze gamze
Gider güzeller güzeli
Gonca gülden güzel gördüm
Gider güzeller güzeli*

*Gidip girsem gonca güle
Gülfidanım gayri güle
Garip gezdim güle güle
Gider güzeller güzeli*

*Gam gemisi geldi geçti
Gülmek günden güne güçtü
Gör **İHLASÎ** gamla göçtü
Gider güzeller güzeli*

DUDAKDEĞMEZ

Dudak ünsüzleri olan *b, m, p* ünsüzlerini kullanmadan söylenmiş şiir. **Lebdeğmez** adıyla da bilinir. Leb, Farsça “dudak” demektir. Bu tarz şiirlere bilhassa ülkemizin doğu yöresinin âşıkları ve Azerbaycan âşıkları rağbet etmiştir. Müstakil olarak söylenebildiği gibi karşılaşmalar sırasında da ortaya konulabilmektedir. Dudakdeğmez şiirler, âşıklık gücünün ve sanatının ortaya konulması bakımından âşıklar tarafından çok önemsenir. Gerek âşıklar gerekse Tahirü'l-Mevlevî, Umay Günay, Nazım İrfan Tanrıkulu ve Aydın Kırman gibi araştırmacılar *b, m, p* ünsüzlerine *f* ile *v* ünsüzünü de katarak, dudakdeğmez şiirlerde söylenmemesi gereken ünsüzlerin sayısını beşe çıkarmıştır. Nitekim âşıkların elimizdeki yüzlerce dudakdeğmez örneğinde sözünü ettiğimiz 5 ünsüz esasına uydukları görülmüştür. Âşık karşılaşmalarında icra edilen dudakdeğmez şiir örnekleri izleyiciler tarafından en çok sabırla beklenen ve zevkle takip edilen bir husustur. Karşılaşma yapacak olan âşıklar iki dudağının arasına iğne kor ve irticalen sözünü ettiğimiz ünsüzleri ihtiva etmeyen kelimelerle rakibine cevap verir.

SOR SIZILARA

*Sende gizlenir de sendedir çare
Gel de ilacını ver sızılara
Kader seni yazdı cana kırk pare
Kan ağlar her yanı sor sızılara*

*Dağlara kar yağar bana ayazı
Ervah-ı ezelden karadır yazı
Hatırla ahdini gel bazı bazı
Gelince istersen sar sızılara*

*Hazan geldi soldu al yeşil bağlar
İHLASÎ'nin sırtındaki şu dağlar
Canan ağlar canı ağlar can ağlar
Sardırdın garipçe yar sızılara*

NE ALIR GİDER

*Kışlar gelir geçer dağlar yerinde
Dağlardan karakış ne alır gider
Ayazı yakıcı suyu serin de
Çağlardan karakış ne alır gider*

*Kâinat içinde hayal kurarsan
Hakikat yurdunda Hakk'ı ararsan
Sırrını seyreyle aşkı sararsan
Sağlardan karakış ne alır gider*

*Çiçek deseninde gezerken arı
İniler içerde kanadı zarı
İHLASÎ içinde ararken yarı
Ağlardan karakış ne alır gider*

26.01.2016

MANİ

Az sözle çok anlamın ifade edildiği, sevda konusu ağırlıkta olmak üzere hemen her konuda söylenmiş, 7 heceli, müstakil dördlükten oluşan anonim şiir.

Mani konusunda araştırma yapanlar, şekil itibariyle tuyug ve rubaiye benzeyen maninin bu şekillerle ilişkisi üzerinde durmuşlardır. Edebiyatımızda ilk mani şekline *Divanü Lügati't-Türk*'te yer alır.

Edebiyatımızdaki ilk mani kitabı *Mecmua-i Maniyat* adlı eserdir. İkinci çalışma, Macar âlimi Ignacz Kúnoş'a aittir. Kúnoş, 1880'de Budapeşte'de *Osmanlı-Türk Halk Edebiyatı Mecmuası* adıyla bir eser neşretmiş ve bu eserin ikinci cildinde 401 maniye yer vermiştir.

Türkiye'de manilerin söylendiği çeşitli ortamlar vardır. Ramazan ayında bekçi ve helasacılar, sokak satıcıları, niyete ve fala bakan kızlar, Semaî kahvelerinde âşıklar ve mahalli sanatçılar, Hıdrellez ve Nevruza katılan insanlar, saya gezenler, imeceye, sıra gecelerine, düğünlere ve eğlencelere katılanlar vs. kendilerine daima mani söyleyebilmek için imkân bulabilmişlerdir.

Manilerin kafiye düzeni; *a a b a* şeklindedir. Bu düzen bazı *karşılama* veya *karşı-beri* diye adlandırılan Karadeniz manilerinde / türkülerinde *a b c b* şeklinde de olabilmektedir.

Manilerde genellikle yarım kafiye kullanılmıştır ve 4+3 duraklıdırlar.

Maniler genellikle 7 hece ile söylenir. Bunun yanında 4, 5, 6, 7, 8, 11 heceli düz manilerin var oldukları da bilinmektedir. Büyük çoğunluğu 4 dize olmakla beraber

dize sayısı 17'ye kadar olan manilerin olduğu da bilinmektedir.

Maniler; hazırlanış ve uygulanışlarına göre ve konularına göre maniler olmak üzere iki grupta toplanabilir.

Maniler her ne kadar anonim halk şiiri ürünü olsalar da, âşık tarzı şiir geleneği içerisinde kimi halk şairlerinin, zaman zaman “koşma” kafiye düzeninin dışına çıkarak, her dörtlüğün kendi içerisinde kafiyelendiği, mani tipinde şiirler vücuda getirdikleri olmuştur. Muhiddin Abdal düşünce ve inancını, bazen mani tipindeki şiirlerle dile getirmiştir. Âşık Hatayî, *Bardızlı Nihanî*, *Posoflu Zülaî*, *Bayburtlu Hicranî*, *Yozgathlı Hüznî*, *Kastamonulu Yorgansız Hakkı*, *Samsunlu Âşık Nasuhî*, *Şavşatlı Deryamî*, *Şarkışlalı Sefil Selimî*, *Karşlı Âşık Hasretî*, *Adanalı Osman Feymanî*, *Âşık Ali Şahin*, *Sivashlı Kul Mehmet (Anulur)* ve *Kul Gazi* bunlardan bazılarıdır.

İhlasî'nin de mani tipinde bir hayli şiiri vardır. Aşağıda bu örneklere yer verilmiştir. Şunu da belirtelim ki *İhlasî*, tıpkı koşma tipi şiirlerde olduğu gibi bunlarda da mahlas kullanmayı ihmal etmemiştir.

MANİLER

*Kış vurdu ayaz değdi
Canımda can üşüdü
Gül soldu boyun eğdi
Seherde tan üşüdü*

*Sarardı yeşil bağlar
Yaslıdır yüce dağlar
Benim garip halime
Gök gürler bulut ağlar*

*Eyvana çıksa yârim
Yazmasın taksa yârim
Canım kurban adardım
Dönüp de baksa yârim*

*Gökte aya benziyor
Berrak suya benziyor
İçip de kanam dedim
Coşkun çaya benziyor*

*Ayrılık bitse dedim
Çekilip gitse dedim
Yârime el uzattım*

Gelip de tutsa dedim

*Dağları aşp gelse
Sel gibi coşup gelse
Cenneti ne edeyim
Yar bana koşup gelse*

***İHLASÎ** der öze bak
Ay'a benzer yüze bak
Kalemi ben olaydım
Sürme çekmiş göze bak*

O yar yana ben yana
Zülûf düşmüş bir yana
Dediler yârin küsmüş
Bedenim oda yana

Gül ediyor güle naz
Bir anlasa Gülenaz
Gidip de selam verdim
Ben olsaydım gülen az

Gün geçti aya döndü
Gidiyor suya Döndü
Ömrümden ömür gitti
Çemberim boşa döndü

Kına yakmış çift ele
Koy eleğe un ele
Sevdiğim yaktı beni
Ne diyeyim ben ele

Küser mi gül dikene
Bekçidir gül dikene
İHLASÎ hayran oldum
Gül tutup gül dikene

YEDEKLİ MANİLER

*Gözlerim doldu yaşla
Dolandım dertli başla
Yar gurbette ben burda
Yanarım kor ataşla
Felek de bana vurdu
Kim bilir kaç bin taşla*

*Dağları delemedim
Aşıp da gelemedim
Umudum suya düştü
Bir türlü gülemedim
Yâre varmak istedim
Ayrılık dilemedim*

MUSAMMAT SEMAÎ:

Semaî, âşıkların 8 hece ile söyledikleri ve konusu aşk, güzellik ve sevgi olan Şiirlere denilir. Musammat semaî ise, hece vezni ve i kafiyeli olarak vcoda getirilen semainin adıdır. Kendisine has ezgileri vardır. Başta beşeri aşk olmak üzere, sevilen her nesne için semai söylenmiştir.

GİREMEDİM

Kapı **ıçten** kilit **ıçten**
Giremedim giremedim
Kendi **beste** gülü **deste**
Deremedim deremedim

Baktım **yâre** pare **pare**
Bilahare sen de **çare**
Kaç bin **kere** geçtim **dere**
Duramadım duramadım

Çakmak **gözü** derin **özü**
Gül den **yüzü** baldır **sözü**
Yaktı **közü** ipek **tözü**
Yoramadım yoramadım

Demi bu **dem** bastı **kadem**
Bütün **adem** kuluz **madem**
Tatlı **badem** bak **ifadem**
Göremedim göremedim

İHLASİ baş gözünde **yaş**
Bağrında **taş** eder **savaş**
Yavaş **yavaş** başlar **telaş**
Soramadım soramadım

MÜSTEZAT

Aruz vezni ile yazılmış şiirlerde beyit veya dörtlüklerin sonuna ziyade dize getirerek oluşturulmuş şiirin adı. Âşıklar hece ölçülü şiirlerin yanında *divan*, *selis*, *semaî*, *kalenderî*, *satranç* ve *vezn-i aher* gibi şiirler vücuda getirmişlerdir. Bunların her birinin aruz kalıpları farklı farklıdır. Ziyade dize, ilgili şiir kalıbının ilk ve son taktisine (Bkz *TAKTİ*) uygun gelecek tarzda olmak mecburiyetindedir. Bu esas, bütün şekiller için geçerlidir. Söz gelişi, divan tarzında bir müstezat şu şekilde inşa edilir:

Divan kalıbı (Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün)'dür. Ziyade / yedekli / ilâve dizenin kalıbı ise ilk ve son takti olan (Fâ i lâ tün / Fâ i lün) olmak durumundadır. Diğer aruzlu şekillerde de ise ziyade dizelerin kalıbı şöyledir:

Selis: *Fe i lâ tün / Fe i lün*

Semaî: *Me fâ î lün / Me fâ î lün*

Kalenderî: *Mef û lü / Fe û lün*

Bu durumda, santranç ve vezn-i aher hariç, her aruzlu şeklin müstezat tarzının olduğunu söyleyebiliriz. Bilhassa XIX. yüzyıl şairleri *müstezat divan*, *müstezat selis*, *müstezat semaî* ve *müstezat kalenderî* gibi şiirler vücuda getirmişlerdir. Bunlarda müstezat sözü yerine; “Yedekli Divan”, “Ayaklı Kalenderî” gibi... “Ayaklı” veya “Yedekli” ifadeleri de kullanılabilir.

Diğer taraftan âşıklar da hece ile müstezat vücuda getirmişlerdir. Erzurumlu Reyhanî'nin, Hüseyin Sümmanioğlu'nun pek çok müstezat şiiri vardır. Bu şiirler 13 hecelidir ve beyitler halindedir.

HAK

*Gülü püryan bizar-ı canan var ben de gâh
Bulur canım felah
Seyreyle âlemi cihan zar sen de eyvah
Gez âlemde seyyah*

*Kaşı keman âbâd olmuş çok yâr sende günah
Tertemiz yüzü mah
Derman sende güman sende har sende penah
Dersin derinden ah*

*Dökme didenden yaşı ey sar sen de sabah
Gece var simsiyah
Şehri sultana girince çeker yer sende ah
Bulursun bak felah*

*Girersen yolcu yoluna dön sen de Peyman
Menzilde güman
Ey **İHLASÎ** sen seni sende ara da bak
Sen görünen Hak*

NAAT

Hazret-i Muhammed'i övüldüğü şiirlerdir. Bunun yanında "Dört Halife" ve "Ehl-i Beyt" için de naatlar söylenmiştir. Naat "övmek, methetmek" anlamına gelir. Naatlarda Hz. Peygamber'in mucizeleri, peygamber oluşu, bu uğurda çektiği çileler ve onun yüce kişiliği, anlatılır. Klasik şairler genellikle kaside şeklinde vücuda getirmişlerdir ve divanların başında tevhit ve münacatlardan sonra yer verilmişlerdir. Kimi şairlerin, gazel, rubai, murabba, musammat, müstezat, kıta ve tuyuğ şekillerinde de naat yazdıkları olmuştur. Bazı mesnevilerin başında da naata yer verilir. Naat okuyanlara ise "naat-han" denilir. denir.

Âşıklar ise, naatları dörtlüklerle söylerler. Bunlar 8, 11 veya 15 heceli olabilirler.

GÜL MUHAMMET GÜL MUSTAFA

*Güneş ile doğar nurun
Gül Muhammet gül Mustafa
Gökten bize yağar nurun
Gül Muhammet gül Mustafa*

*Çiçek ile açan sensin
Kokuları saçan sensin
Miraç'a da uçan sensin
Gül Muhammet gül Mustafa*

*Gece nurdur gündüz ışıl
Tüm canlılar sana âşık
Dost yaratmış seni maşuk
Gül Muhammet gül Mustafa*

*Emrindedir cümle cihan
Sancak gölgen ne güzel han
Sevgin vardır bende nihan
Gül Muhammet gül Mustafa*

***İHLASİ**'yim yüzüm sensin
Yaşantımsın gözüm sensin
Salavatla sözüm sensin
Gül Muhammet gül Mustafa*

ÖĞÜTLEME

Konusu öğüt / nasihat olan âşık tarzı şiir şekli. Klasik şiirimizde bu tarzda yazılmış eserler “pendname”, “nasihatname” adlarıyla adlandırılmıştır. Öğütlemeler koşma tipi şiirlerden olup genellikle 11 hece ile söylenirler. Pek çok âşğın öğütleme şiiri vardır ve âşıklar bu şiirlere “Nasihat Destanı” yahut “Öğüt Destanı” demişlerdir. Öğütleme şiir türüne âşık fasıllarında sık sık müracaat edildiği de olur.

Bilgili, tecrübeli ve yaşlı kimselerin başkalarına söyledikleri öğütler, daha çok din, ahlak, yaşantı, davranış konularında olur. İyi insan olmanın esasları ön planda tutulur. Nasihatlar, kişilere daha çok “yapma, olma, alma, git, tut, terk eyle...” gibi fiilin ikinci teklik şahsı ile verilir. Kimi şairler de insana uymayacak ne gibi davranış ve özellik varsa karşıdakinin onları yapmasını ister ki bunlara “ters öğüt destanı” denilir.

ÖZ OLSUN İŞİN

*Benlik gömleğini çıkar kardeşim
El ele vererek biz olsun işin
Kibir nice yiğit yıkar kardeşim
Mayalanıp canda öz olsun işin*

*Sevgiyi şal edip sarmalı candan
Bir damla büyüktür bil ki ummandan
Herkes nasibini alır bu handan
Görünmez hakana göz olsun işin*

*Niceleri geldi geçti sor hele
Mezarlıklar gelse idi bir dile
Birlik halkasında erip menzile
Kudret helvasında haz olsun işin*

*Ne dinine karış ne de ırkına
Düşmeyin şeytanın döner çarkına
Kardeşliğin varır isen farkına
Yüz içinde nurlu yüz olsun işin*

*Bu dünya bizlere yeter de artar
Ayrı gayrılıktan kendini kurtar
İHLASÎ özünü eleyip tartar
Cihan-ı şümulde tez olsun işin*

27.9.2014

PAY ÇIKAR

*Sen seni hesapla dünü hesapla
Kârda mısın zararda mı say çıkar
Yaşadığın zaman anı hesapla
Sıfırlayıp bitenlerden pay çıkar*

*Ne varı kurtardı ne de o unvan
Aldanma bir nefes boştur bu cihan
Kimi saray yapmış kimisi de han
Alıp alıp satanlardan pay çıkar*

*Âdem ile başlar insanın çağı
Onlar da bıraktı İrem'den bağı
İbretle dolaştı bilinmez dağı
Yasak meyve yutanlardan pay çıkar*

*Deme dostum hesap daha çok erken
Düşünmeli kul hakkını yiyorken
Faydasını göremez ölüp giderken
Karun gibi batanlardan pay çıkar*

*Doldur boşalt yapar her gün bu dünya
Hercümerç olacak bir gün bu dünya
Nice canlar aldı yorgun bu dünya*

Firavunca çatanlardan pay çıkar

*Gidenler tarumar karanlık yoldan
Şeytani nefisten zalimce kuldan
Hesapsız işlerden faydasız maldan
Çalıp çırpıp katanlardan pay çıkar*

*Bilirim kendimi fani bilirim
İHLASÎyim Hak yolunda kalırım
Ders alırsam ölenlerden alırım
Mezarlıkta yatanlardan pay çıkar*

22.02.2014

HEDEFİNİ BİL

*Kendini arayıp bulmak istersen
Baş üstünde baş olmayı hedefle
Bir saraya duvar olmak istersen
Taş üstünde taş olmayı hedefle*

*Mazlumlara sarıl incitme sakın
Uzaklar seninle olur en yakın
Yakınını kolla tavrını takın
Zalimlere kış olmayı hedefle*

*Manevi uhrevi hazla dolarak
Aradığını yüreğinde bularak
Hakk'a yönel halk içinde kalarak
Hak yolunda yaş olmayı hedefle*

*Anlasınlar derin ol sen derinde
Ağır taştan ağır ol sen yerinde
Görünürsen insan gibi görün de
Güzellere düş olmayı hedefle*

*Evvel ve ahirin arası hayat
Düşün ki dolaştım ettim seyahat
İHLASÎ yüreğin paylaşır heyhat
Fakirlere aş olmayı hedefle*

04.04.2014

ÖRTMECE

Âşğın söylenmesi edebe mugayir olan sözleri kapalı bir şekilde ifade ederek vücuda getirdiğı şiirin adıdır. Hicvedilen kişi ayı, eşek, tilki, domuz vs gibi hayvanlara benzetilir ve açıkça söylenmez, birtakım vasıflarıyla ilgili hayvan ima edilir.

HASAN

*Sallan git deseler naneyi yersin
Altı ay içere de besili Hasan
Hırlayarak dişlerini bilersin
Kuyruğu kıkırda kısılı Hasan*

*Saldırıp havaya girer bilirim
Taş atmadan bize ürer bilirim
Boşuna saldır sürer bilirim
Tasmaı boynunda asılı Hasan*

*Bilesin gerçeker saklanamıyor
İHLASÎ kötüler aklanamıyor
Diken gül yerine koklanamıyor
Kulağı kökünden kesili Hasan*

ÖYKÜLEME

Bir olayı, bir durumu öyküleyen şiir türüdür. Öykülemelerde, tahkiye esas olmakla beraber destandan farklıdır. Bilindiği gibi destanlar da tahkiye esasına dayanır. Destanlar akla gelebilecek hemen her konuda söylenebilir. Edebiyatımızda, çeşitli olaylar üzerine söylenmiş çok sayıda destan vardır. Ancak destanların kurgusu ile öykülemelerin kurgusu birbirinden farklıdır. Öykülemelerde bir olayın başlangıcı ve devamı belli bir akış içinde hikâye edilir. Kimi zaman tasvir yoluna gidilir. Bir bakıma anın fotoğrafı çekilir, tıpkı nesirde olduğu gibi olay şiir diliyle dinleyiciye nakledilir ve zaman zaman ayrıntılar ihmal edilmez. Bu bakımdan onları destandan ayırmak gerekir. Edebiyatımızda pek çok örneği olan bu şiirlerde, kimi zaman da diyaloglara başvurulmuştur. Bunların içinde en hacimli Ruhsatî'ye (18 dörtlük) aittir.

DÖKTÜ YAŞINI

*Gariban yolcuya selamı verdim
Ah dedi gözünden döktü yaşını
Bağrı yanık imiş içlendi gördüm
Vah dedi gözünden döktü yaşını*

*Hayatın yükünü çekmiş zar olmuş
Yoksulluktan yana yana har olmuş
Koca dünya artık ona dar olmuş
Peh dedi gözünden döktü yaşını*

*Bir damlaya düşmüş akmış nehirden
Nasibini almış türlü zehirden
Artık ümit kesmiş köyden şehirden
Teh dedi gözünden döktü yaşını*

*Giderken geriye döndü de baktı
İHLASÎ'yim derdi içimi yaktı
Benden beş betermiş bin derdi çıktı
Deh dedi gözünden döktü yaşını*

SATRANÇ

Aruz ve hece ile yazılabilen, taktileri yahut durakları satranç tahtası düzeninde olan şiirlere verilen ad.

Şiirlerini hece ile ortaya koyan halk şairleri, zaman zaman aruz vezni ile de şiirler vücuda getirmişlerdir. Bunda, bir bakıma kendilerini hor gören divan şairlerine karşı güçlerini gösterme kaygısının önemli rolü olmuştur. Hatta divan şairlerine duyulan tepki ve kendilerinin gücünü ispatlama hissi o boyutlara varmıştır ki ağırlıklı olarak kullanılan külfetli lisan ve mazmunlar, hece ile yazılan şiirlere kadar sirayet etmiştir. Farklı aruz kalıplarıyla *divan*, *semaî*, *kalenderi* ve *selis* gibi şiirler yazan halk şairlerinin bu alanda üstün başarı sağladıkları pek söylenemez. Bu şekillerden birisi de satrançtır.

Satrançlar hem **aruz vezni** ile hem de **hece vezni** ile ortaya konulmuştur. Aşağıda da görüleceği üzere her iki ölçüde de belli bir kalıp yoktur. Halk şairleri bunu XX. yüzyıldan itibaren ortaya koymaya başlamışlardır.

Satranç şiirlerin en önemli özelliği; satranç tahtası düzeninde olma şartıdır. Yani 1. 2. 3. ve 4. taktiller yukarıdan aşağı da aynı düzendedir. Cönklerde ve yazılı kaynaklarda karşımıza çıkan bu şiirler murabba şeklinde yazılır. Bu şeklin en önemli tarafı, her dizenin taktillerle dört parçaya bölünmesi ve her parçanın / taktinin sırasıyla yukarıdan aşağı okunduğunda da aynı sözlerin tekrar ortaya çıkması esasına dayanır. Yani taktiller rakamlandırılacak olursa, şöyle bir düzen ortaya çıkar:

1 2 3 4

2 3 4 5
3 4 5 6
4 5 6 7

Bu şiirlerin kafiye düzenleri genellikle koşma tarzındadır.

Hece ile yazılmış satrançlar; 8, 10, 12, 14, 15, 1 ve 20 heceli olabilir. Konusu genellikle aşk ve güzellik olan satrançların *fikrî* (Asaf Yahya, Erzurumlu Rahmanî), *dinî* (Hayrî Halil, Posoflu Sabit Müdamî), *tasavvufî* (Kâmilî), *öğüt* (Kenzî, Rahmanî), *şahsî* (Erdem Can), *yergi* (Kenzî) ve *millî* (Erdemli, Zeynel) gibi başka konularda da ortaya konulmuş örnekleri vardır. Bu şiirler, aruzlu şekillerden vezin ve ezgi yönü ile ayrılırlar.

Satrançların en önemli özelliği kullanılan kalıp ne olursa olsun **satranç tahtası düzenine** göre vücuda getirilmiş şiirler olmasıdır.

SEN

*Dört cihette yolun olsa gidemezsin baştanbaşa
Yolun olsa bütün düzlük tutulursun yine kışa
Gidemezsin ömrün yetmez uğraştığın tümü boşa
Başa gidip kışa gidip boşa gidip yorulma sen*

*Yol alırken aldanma sen bin cefası bin harı var
Aldanma sen Cehennemle Cennet gibi bir varı var
Bin cefası olsa da bil sefası var gör narı var
Harı vardır varı vardır narı vardır sarılma sen*

*Der İHLASÎ gerçekleri hiç unutma yazda dursun
Gerçekleri gözün görsün özün yansın özde dursun
Hiç unutma Hak yolunda sukut olsun sözde dursun
Yazda dursun özde dursun sözde dursun darılma sen*

31.12.2015

O SENSİN

Öz de yârim varda varım son ahirim o sensin
Var da varım son ahirim bil zahirim o sensin
Son ahirim bil zahirim tek mahirim o sensin
Bil zahirim tek mahirim sel nehirim o sensin

Hak serverin makam yerin senin sırrın çözen bul
Makam yerin senin sırrın çözeni bul ey aciz kul
Senin sırrın çözeni bul ey aciz kul oku okul
Çözeni bul ey aciz kul gül şehirim o sensin

Şahlar şahı bu dergâhı güzergâhı kuran Hak
Bu dergâhı güzergâhı kuran Hak bu muhakkak
Güzergâhı kuran Hak bu muhakkak kendi mutlak
Kuran Hak bu muhakkak yol Tahir'im o sensin

Yarsın bana canda cana tüm cihana hâkimsin
Canda cana tüm cihana hâkimsin sen hekimsin
Tüm cihana hâkimsin sen hekimsin İHLASÎ'ye
Hâkimsin sen hekimsin İHLAS kerim o sensin

15.12.2015

SELÂMLAMA

“Esselâm” Ya hut “selâm” sözü ile din ulularını yâd eden onları yücelten veYa bir yerde toplanmış izleyicilerin selâmlandığı şiirlere verilen addır. Âşık meclislerinde âşıkların saza-söze başlamadan önce dinleyenleri selâmlaması gelenektendir. Bu tip şiirlere “Merhabalama” da denilir. Aruz ve hece ile söylenebilirler. Selâmlamalarda “merhaba” ve “Sefa geldin” “Hoş geldiniz” sözleri de kullanılır.

YA ALLAH

*Selâm size Ya Muhammet Ya Allah
Selâm size Ya evliya Ya eren*

*Selâm size Ya Mürteza Ya Ali
Selâm size Ya enbiya Ya Yaren*

*Selâm size Ya Ömerü'l Ya Faruk
Selâm size Ya müminat Ya piran*

*Selâm size Ya melekeler Ya Halik
Selâm size Ya cemali Ya nurân*

*Selâm size Ya şehitler Ya Huda
Selâm size Ya kâinat Ya Kuran*

*Selâm size Ya mutmain Ya canlar
Selâm size Ya Fatıma Ya seyran*

*Selâm size Ya Osman-ı Ya Settâr
Selâm size Ya melekler Ya gören*

*Selâm size Ya Hasan Ya Hüseyin
Selâm size İHLASÎ'ye can veren*

SEMAÎ

1. Âşıkların 8 hece ile söyledikleri ve konusu aşk, güzellik ve sevgi olan şiirlere verilen addır. Kendisine has ezgileri vardır. Başta beşeri aşk olmak üzere, sevilen her nesne için semai söylenmiştir.

2. Âşıkların aruzun (*Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün*) kalıbıyla yazdıkları şiirlere verilen ad. Gazel, murabba, muhammes, müseddes ve müstezat şeklinde olabilir.

BUGÜN

*Can cananı gördü bu gün
Baktım cennet gülü gibi
Bana dünya verdi bu gün
Estim seher yeli gibi*

*Çok derinden baktı durdu
Yüreğimi yaktı durdu
Gözlerimden aktı durdu
Tane tane dolu gibi*

*Eştir gökte güneş aya
Kalem kaşı benzer yaya
Süzdüm şöyle doya doya
Coştum bahar seli gibi*

***İHLASÎ**yim doldum gülüm
Çok da mutlu oldum gülüm
O kokunu aldım gülüm
Sanki gülün alı gibi*

25.08.2015

ÇİFT KAFİYELİ SEMAİ

8 heceli sevgi ve güzellik konusunu işleyen şiirlere semaî denir. “Çift Kafiyeli Semâî”, iç kafeye ile vücuda getirilen semailerdir.

AÇTILAR

Gül ile **aram** açtılar
Açmadılar mı açtılar
Dil ile **yaram** açtılar
Açmadılar mı açtılar

Kul ile **sözü** açtılar
Pul ile **özü** açtılar
Al ile **bizi** açtılar
Açmadılar mı açtılar

Saz ile **divan** açtılar
Söz ile **şivan** açtılar
Haz ile **ihvan** açtılar
Açmadılar mı açtılar

El ile **yerin** açtılar
Hal ile **serin** açtılar
Bel ile **derin** açtılar
Açmadılar mı açtılar

Kırık ile **solun** açtılar
Ark ile **suyun** açtılar
Fark ile **oyun** açtılar
Açmadılar mı açtılar

Yönü **halasa** açtılar
Seni **mahlasa** açtılar
Beni **İHLASA** açtılar
Açmadılar mı açtılar

SİCİLLEME

7-16 hece ile aynı kafiyeli en az 10 dizeden oluşan bent yahut bentlerle söylenen; nasihat, millilik, mistik ve belli bir inanç konularında söylenmesi gerekenlerin sayılıp döküldüğü şiirler.

Âşık edebiyatında yaygın olarak kullanılan nazım birimi, dörtlüktür. Ne var ki muhtelif zamanlarda muhtelif vesilelerle farklı nazım birimleriyle de yani beşli, altılı, yedili ve daha fazla dize esasına dayalı şiirler de yazılıp söylenmiştir. Bunlardan birisi de sicillemelerdir.

Sicillemeler, bent yahut bentlerle vücuda getirilir. Şayet şiir bentlerle yazılmış ise, bent sayısı, en az üçtür. Âşık isterse gücü nispetinde bent sayısını artırabilir. Gerçi âşık şiirinde; beşli, altılı, yedili, sekizli ve dokuzlu yani dize sayısı 5-9 arasında değişen şekillerde örnekler ortaya konulmuştur.

Yapılarına göre iki ayrı özellik gösterir. Bunlar;

A. *Tek bent olan sicillemeler*: Bütün dizeleri aynı kafiyede ve tek bent halindeki sicillemelerdir. Bentteki dize sayıları 16 ilâ 82 arasında değişmektedir. Konu ve dize sayıları bakımından farklılık gösteren bu şiirler, muhtelif zamanlarda ve muhtelif coğrafyalarda ortaya konulmuştur. Bu tip şiirlerin hece sayıları 14, 15 ve 16 arasında değişmektedir. Şiirlerde, nasihat, mistisizm, millilik ve Bektaşî inancı gibi konular işlenmiştir. Tek bent halinde sicilleme söylemiş olan şairler arasında Kâzım Baba (Öl. 1953), Derdimend (Fatma Oflaz, 1894-1980), Arapkirli Âşık Fehmi Gür (1914-1982), Fizahî (1937-1990) ve Oltulu Yusuf Polatoğlu (1956-) sayılabilir.

B. *Bentlerden oluşan sicillemeler*: Bunlar en az 10 dizeden oluşur. Kısmen divan şiirindeki "Terci-i Bend"e benzer. İlk bentte, bütün dizeler aynı kafiye ile kafiyelenirler. Bentlerin son dizesi veya son iki dizesi ilk

bentle ilgili olarak kafiyelenir. Bent sayıları 3-9, bentlerdeki dize sayısı 11-17, dizelerin hece sayıları ise 7-16 arasında değişir. Bu tarzda şiir söyleyenler arasında şabende (1720-1800), şenlik (1850-1913), Kağızmanlı Cemal Hoca (1882-1957), Hıfzı (Kağızman, 1893-1918), Posoflu Müdamî (1918-1968) ve Azerbaycanlı âşık Mikâyıl Azafı (1924-1990) zikredilebilir.

Sicillemelerin genel özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Hece ile yazılırlar.
2. Bentleri oluşturan dizeler birbiriyle kafiyelidirler.
3. Tek bent halinde olanların dize sayısı 16-64, dizelerin hece sayısı 14-16 arasındadır.
4. Birkaç bentten oluşan sicillemelerin bent sayısı 3-9, bentlerdeki dize sayısı 11-17, dizelerin hece sayıları 7-16 arasındadır. Son dize veya son iki dize hariç diğer dizeler birbiriyle kafiyelidir.
5. Nasihat, mistisizm, millîlik ve Bektaşî inancı gibi konular işlenir.

SİCİLLEME 1

*Gelmişiz gideceğiz âlemlerin şahına
Kulun akli ermez ki ezelin ervahına
Ram olmuşuz doğuştan esrarlı seyyahına
Girmeli pir ü pakça o şahın dergâhına
Gecesine sığındım ulaştım sabahına
Güneşi ziya saçar pervanede mahına
Âlemdeki mahlûkat dönerken semahına
Safını kendi seçer gitmeden cenahına
Nice cevher yüklemiş beyincik külahına
Çizgiden şaşmayı erdirir felahına
Gülü güzel yaratmış bülbül düşer ahına
Gül dikene sarılmış varıp da penahına
Yüreğime sapsansa of demem hiç mihına
Derde derman istersen teslim ol cerrahına
Kapılma bu dünyanın süslü cilvegahına
Bulursun menzilini girsen güzergâhına
Varınca amelini serersin tezgâhına
Yanlış yerlere değil, bağlan sen agâhına
Niyaz eyle, secdede eğil tam salahına
Ondan başka neyin var girme gayrullahına
Murat et dile candan, yalvar Hayrullah'ına
Oyalanma dünyada, seyreyle meddahına
Nice çareler vermiş kulunun iflahına
Nazarındasın her dem sığın Maşallah'ına*

Şefaatin iste, sen git Resulallah'ına
İyisini o bilir sığın İnşallah'ına
Güvenme başkasına, yürü İllallah'ına
Âlem tabi olmakta Hak Bi-iznillah'ına
Kudreti ayan beyan dön Azizallah'ına
Her meydanda galipsin güven Seyfullah'ına
Derde derman ondadır sığın mazallah'ına
Maksuduna ulaşır giren seyrangâhına
İHLASÎ çoktan teslim yaratan Allah'ına

12.04.2016

SİCİLLEME 2

*Fikri bozuk kötü insan yıkılmış bir han gibi
Kucak açmaz mazlumlara zalim Firavun gibi
Türlü türlü renge girer gerçeği şeytan gibi
Nadan olur kıymet bilmez kalpleri kıran gibi
Sıfatını gören kaçır zehirli yılan gibi
Fitne saçır ortalığa vahşi bir sırtlan gibi
Doğrulukla işi olmaz yük taşır palan gibi
Karanlıktır bütün işi ağaramaz tan gibi
Marifeti karıştırmak selamı bühtan gibi
Sözünde lezzet olmaz özünde yavan gibi
Görünüşü tatlı amma acıdır soğan gibi
Fırsat kollar art niyetle saldırır doğan gibi
Baykuş olup ören seçer bağ olmaz vatan gibi
Kuzgun gibi leşe konar burnu pislikten çıkmaz
Evliya sanar kendini nefsi pis evran gibi*

*Adam değil hoyrattır bu, bilmez can kıymetini
Duruşuyla belli eder, anla zihniyetini
Düşünmeden kırar döker, gönül vilayetini
Gördüğünde kul sanırsın, pürmelal heybetini
Gözü kördür, kulak sağır, çözmez Hak hikmetini
Kırmaz artık ram olmuş, benlik esaretini
Edep bilmez, erkân bilmez almaz nezaketini
Taş kesilmiş o yüreği, bağlar merhametini
Eşe dosta söz verse de, görmen sadakatini
Meclisleri karıştırır, seyret rezaletini
Bürününce hoyratlığa siler zarafetini
Kinin kusar ömür boyu, atmaz husumetini
Zanneder kendi çok bilir, yok eder devletini*

*Hesap günü gelecektir kaçıŖı yok hesaptan
Sen de yolcusun dünyada bu yolda kervan gibi*

*Kimler konu kimler göçtü yolcuyu yol ettiler
Ŗah oldu sultan oldular hepsi salda gittiler
Can verirken bedeninden yanıp yanıp tüttüler
Nice mağrur gezenleri kefene bürüttüler
Benim diyen fanileri benlikte erittiler
Koydular da dar odaya orada çürüttüler
Omuzdan omuza verip gelmeze yürüttüler
Malı mülkü kaldı ele kapısın kapattılar
Güvenme Ŗöhrete Ŗana mağruru ağlattılar
Dilbaz idi bülbül gibi çenesin bağlattılar
Gözü gülerdi cihana yaşını çağlattılar
Ahirinde mayan olan toprağına kattılar
Hakk'a tabi olmayanı nefsinde öğüttüler
Helalden arar **İHLASİ**, uzak değil tüm nimet
Menziline ereceksen, yolu var Kur'an gibi*

01.06.2016

TASAVVUF

Tasavvuf, Allah ile kul arasında ihsan olayının gerçekleşmesi yahut kulun Allah'tan ihsan vasfını kazanmasının yollarını gösteren bir ilimdir. "Hal ilmi" olarak kabul edilen ve "Kalbi Hakk'a bağlayıp masivadan uzaklaşmak." olarak özetlenebilecek tasavvufun bugüne kadar yüzden fazla tarifi yapılmıştır.

Tasavvufun amacı, Hz. Muhammed'in güzel ahlakıyla ahlaklanmak, onun gittiği ve gösterdiği yoldan yürüyüp insan-ı kâmil olmaktır. Asıl amaç ise vahdet-i vücud düşünce çerçevesinde fenafillâha ulaşmaktır. Tasavvuf yolunda olana *sofi / mutasavvif* denir.

Anadolu'nun İslâmlaşmasından sonra yukarıdaki tarikatlardan bazıları (Kadirîye, Yesevîye, Nakşbendîye, Rifâîye...) veya kolları (Halvetîye, Bayramîye, Celvetîye vs) kısa zamanda kendisine inanan bir taraftara sahip olmuştur. Özellikle Hacı Bektaş Veli'nin gerek Anadolu'da gerekse Balkanlarda müritleri çoğalmış hatta Yeniçeri Ocağında da son derece nüfuzu olmuştur.

Tasavvuf alanında, XIII. yüzyılda Muhiddin-i Arabî'nin geliştirdiği vahdet-i vücudu esas alan görüşün ayrı bir önemi vardır. Bu görüş kısa zamanda başta Mevlânâ olmak üzere, geniş bir coğrafyada kabul görmüştür. XIV. yüzyılda Orta Asya'daki Moğol putperestliğine karşı bir tepki olarak ortaya çıkan Nakşbendîlik Anadolu'da da kendisine inanan zümre oluşturmuştur. Sonraki yüzyıllarda Anadolu'da Mevlevîlik, Bayramîlik, Rifâîlik, Kalenderîlik, Cavlakîlik, Vefâîlik, Kadirîlik, Bektaşîlik, Melâmîlik ve Halvetîlik gibi tarikatlar de kabul görmüş ve birçoğu sadece Anadolu'da değil Balkanlarda da yayılma imkânı bulmuştur.

1071 yılında yapılan Malazgirt Savaşından sonra Anadolu'da ulu zat olarak kabul edilen ve genellikle "Horasan Erleri" olarak anılan "abdal, dede, pir, baba" gibi ermiş kişiler toplumu etki altına almıştır. Bu kişilerin dolaştıkları yerlerde gelecekte haber veren, hastalık tedavi eden ve keramet sahibi olduklarına inanılır. XIII. ve XIV. yüzyılda başta Osman Gazi olmak üzere I. Murat gibi Osmanlı beylerinin etrafında Şeyh Edibali, Geyikli Baba, Kumral Baba, Abdal Musa, Abdal Murat, Abdal Mehmet ve Postinpuş Baba gibi şeyh ve dervişler vardır.

PAY ÇIKARDIM

*Yuvada serçenin sadakatini
Gözleyip kendime bir pay çıkardım
Arının gizemli hakikatini
İzleyip kendime bir pay çıkardım*

*Dağı yorgan gibi kaplayınca kar
Altında uyuyan lale sümbül var
Zahirin görünen yüzü ilkbahar
Özleyip kendime bir pay çıkardım*

*Nefsin benlik için sarılışından
Ölünün yeniden dirilişinden
Tüm rızkın gizlice verilişinden
Sözleyip kendime bir pay çıkardım*

***İHLASÎ** her derde derman var ama
Hakk'tan başka hiçbir yerde arama
Sevgi ilacını sürdürdüm yarama
Bezleyip kendime bir pay çıkardım*

15.04.2016

ATEŞİ ISITTİM

*Ateşi ısıttım kze kor attım
Ben benim içimde benden ileri
Suları yıkadım yaşı ıslattım
Ben benim içimde candan ileri*

*Güneşi ıŐıttım günden içerde
Pervaneyim döndüm dünden içerde
Bir can taşıyorum tenden içerde
Gideceğim menzil yönden ileri*

*Beyazdan teyim beyaz içinde
Nevbaharım vardır niyaz içinde
Soğuğu Őttm ayaz içinde
Kış uŐtmez beni tenden ileri*

*Yrdm sularda sürersen izim
Bakarsan o gözden içerde gözüm
Ervah-ı ezelde yazılmış yazım
Çok yol gideceğim sinden ileri*

***İHLASİ** der derya gözüm yaşında
Benim nihayetim ölüm kuŐunda
Arama başka yol menzil dışında
Hiç kimse gidemez knden ileri*

DÜŞÜN SEN

*Arşı yedi kattır yeri yedi kat
Aradaki boşluğunu düşün sen
Kâinata verilmişse bir hayat
Buluttaki loşluğunu düşün sen*

*Eserinin tüm hikmeti yücede
Karanlıkla güzelliği gecede
Şükür dile yaradana secdede
Varlığında hoşluğunu düşün sen*

*Bekle gelsin sen de şimdi sıranı
Uzak tutma yaren ile aranı
Bezemişse ayet ayet Kuran'ı
Besmelede başlığını düşün sen*

*Değişirken dört mevsimi dönence
Düşünürsen akıl yetmez çok ince
Yaz bahara hoş güzellik binince
Ahir vakit kışlığını düşün sen*

*Der **İHLASÎ** yeri göğü nazargâh
Örnek alsan mezarlıktır güzergâh
Nimet vermiş kara yeri pazargâh
Tanedeki aşlığını düşün sen*

23.02.2016

YERİ VAR

*Her şey ölür amma işin sonunda
Ölmeyecek baki diri var diri
Her canlı toplanır O'nun yanında
Yaratır öğretir piri var piri*

*Güller ala çalar güneş de şua
Belki bir dilekte belki bir dua
O sığınacağın en sıcak yuva
İnanmayanların zoru var zoru*

*İnanırsan eğer görünür göze
Her nesnede kendin gösterir bize
Lav'ın kuru ne ki düşünce öze
Yakmadan yandıran biri var biri*

*Secde eder kıyam durur tüm canlı
Taş bile inanır her şey imanlı
Nefes ile gezen can çok anlamlı
Çözülmeven nice sırrı var sırrı*

*Beyin vermiş bana hüner dilime
Ne sorarsan yerleştirmiş ilime
Ayrı ayrı tatlar vermiş âleme
Şekersiz şerbetsiz arı var arı*

*Baksan Şekil Şekil yzde görünür
Derinde yzeyde özde görünür
lde diride bizde görünür
Gidip göreceksin varı var varı*

*Her sırrını kara toprak akıyor
Ne güzel her Őeyi onda saklıyor
EmreylemiŐ İHLASİ'yi bekliyor
Sonsuz bir mekânda yeri var yeri*

24.05.2014

GEL DE ÇÖZ

*Yüzüm döndüm karar kıldım ben yüze
Doksan dokuz düğüm atmış gel de çöz
Yetmiş iki pınar çağlayan göze
Ruh bedenden önce almış gel de çöz*

*Kırkı bildim kırka eğilir başım
Ömür yaprağında dikili taşım
Can üflerse vücut bulur naaşım
Babam yokken nasıl bulmuş gel de çöz*

*Otuzda karar kıl bağla dilini
Sarı kopmaz ipe bağla belini
Ciğerine girip çıkan yelini
Estirmeden nasıl salmış gel de çöz*

*Ondan geldim evvel O'nu görmeden
Göremezsın emaneti vermeden
Bilemezsın sırlarını girmeden
Fersah fersah yollar almış gel de çöz*

*Yedi dedim üçe götürdü beni
Bir nutfeden önce yetirdi beni
Sonra can içinde bitirdi beni
Can dediğin nasıl halmiş gel de çöz*

***İHLASÎ** âlemin güneş ay'ına
Bindim boş hayatın deli tayına
Çoktan aza doğru düşen payına
Her şeyini Bir'de bulmuş gel de çöz*

05.07.2014

TALİBİM

*Beni anlayacak çıkmadı daha
Aşkın içindeki aşka talibim
Bir ömürdür arar dururum daha
Cennet-i alada köşke talibim*

*O yeredir O göktedir görene
Çok yakındır O'na varıp erene
İlaç olur İlm-i ledün yarene
"La tahzen" denmişti keşke! Talibim*

*Damardan yakındır sel gibi akar
Kalbimizde ne var ne yok O bakar
Yanar dağı bile bil ki Hak yakar
Mağma gibi bir bileşke talibim*

*Anlamazsın bir zerrede var olur
Sığmaz ki cihana cihan dar olur
"Ol" deyince hemen nurdan nur olur
Ney sesinde çıkan meşke talibim*

*Ateşi ateşte yaktım yanmadı
İçimdeki ateş O'nsuz sönmedi
İçtim kevserini içim kanmadı
İHLASÎ sevdaya başka talibim*

30.04.2014

SARIL HAKKIN İPİNE

*Eğer sarılırsan Hakk'ın ipine
Meyve yüklü nice dolu dalı var.
İyi baksan petekteki küpüne
Katkısız kimyasız tatlı balı var.*

*Yeryüzüyle gökyüzünü birleştir
Aynı dalda diken ile gül eştir
Ustasını yüreğine yerleştir
Gül içinde ayrı açan gülü var*

*Ateşi yanarken üşüten kudret
Karınca sesini işiten kudret
Âlemi nur ile ışıtan kudret
Gece gündüz yol içinde yolu var!*

*Dağları kayalık çölleri çorak
Canın da yaşıyor sanma çok ırak
Bakarsan damlası o kadar berrak
Göz içinde umman gibi gölü var*

*Her çiçek her dalda görünen O'dur.
Güneşte ışıkla bürünen O'dur
İHLASÎ'ye gizli sarınan O'dur
Kandaki hücrede nice dölü var*

05.06.2014

KURBANIM

*Kara karıncaya kara bir yerde
Hüner verip gezdirene kurbanım
Yere göğe sığmaz saklıdır serde
Yüreğime sızdırana kurbanım*

*Gönül kervanında sonsuz mekânda
Ol deyince oluverir bir anda
O uçsuz bucaksız koca ummanda
Balıkları yüzdürene kurbanım*

*Güneşteki yakmaz kordan şulede
Yıldızlarda halka ayda halede
Menekşe nergiste gülde lalede
Desen desen dizdirene kurbanım*

*Kalbe öyle kazmış dibi yok kuyu
Çözemedim hâlâ derin uykuyu
Arılardan balı damardan suyu
Gözlerimden süzdürene kurbanım*

*İbrahim'i hazırlayıp donattı
İsmail'de tereddütsüz can attı
Taşa vurdu bıçak taşı kanattı
Koç getirip bozdurana kurbanım*

*Benim ile aynı baksan yaşına
İHLASÎ dikilir o da başına
Sonsuza dek bekçi mezar taşına
Hüve'l Baki yazdırana kurbanım*

17.10. 2014

VAR SIN

*Kâinatı yaratan sen
Gökte varsın yerde varsın
Derde derman aratan sen
Ruha düşen nurda varsın*

*Yoktur cismin yüzün yoktur
Görüyorsun gözün yoktur
Geziyorsun izin yoktur
Kuvvet veren ferde varsın*

*Susan dilde çıkan seste
Sonsuz hızda ve aheste
Girip çıkan tüm nefeste
Şah damarda darda varsın*

*On sekiz bin âlem senin
Her şeyin var yok bedenin
Gizem senin var nedenin
Sır olsan da burda varsın*

*Tüm semavat ateş küre
Su katmanı akan dere
Mutlak sensin sende süre
Can içinde serde varsın*

*Adın büyük şanın yüce
Bilinmeyen vardır nice
Akıl bilim kalır cüce
Canlı cansız sırda varsın*

*Hayat fani toprak maya
Bütün emek gider zaya
Can verensin damla suya
İHLASÎ'de serde varsın*

23.10.2014

YERİ VAR DAHA

*Bu yalan dünyanın esrarı başka
Aldanma bahara karı var daha
Halden hale girer başkadan başka
Yaratan kudretin varı var daha*

*Oğlundan kızından bekleme hayır
Ayrılabilirsen gel de sen ayır
Can çıkarken yanar bil cayır cayır
Görünmez ateşin harı var daha*

*Beşikten mezara uzanır yolun
Omuzlar üstünde dolaşır salın
Kabirden ötede ne olur halin
Ötesi bilinmez sırrı var daha*

*Ne malın ne mülkün fayda sağlıyor
Çok ağlayan bak üç beş gün ağlıyor
En sonunda biri çenen bağlıyor
Ölürken ayrılık zarı var daha*

*Toplanır dostların yolcu etmeye
Daha erken dersin böyle gitmeye
Girip de topraktan tekrar bitmeye
Cansıza can veren yâri var daha*

*Günahın solunda sevap sağında
Arasat Meydanı Araf Dağı'nda
Omzundaki yükün çirpın ağında
Ateşten cehennem şer'i var daha*

*Sanma ki ölünce sonun olacak
Gözlerine kara toprak dolacak
Haklılar hakkını elbet alacak
Körkuyudan öte geri var daha*

*Cesedini cepsiz kefen saracak
Her canlı gidecek orda duracak
Son durağa **İHLASÎ** de varacak
Saklayıp saracak yeri var daha*

15. 5. 2014

GÜZEL YAPMIŞ

*Nakış nakış kâinatı
Yapan usta güzel yapmış
Yer küreyle semavatı
Yapan usta güzel yapmış*

*Gül yüzlerde gülden ağı
Ağacı dalı budağı
Güzelde kaş göz dudağı
Yapan usta güzel yapmış*

*Bilinmiyor nedir çapı
İki cihan farklı yapı
Dört bir yanı açık kapı
Yapan usta güzel yapmış*

*Çeşit çeşit madenlerin
Ateşi kor suyu serin
Özü yufka kalbi derin
Yapan usta güzel yapmış*

*Deniz kara birleştirmiş
Her nesneyi yerleştirmiş
Hayat verip gürleştirmiş
Yapan usta güzel yapmış*

*Ayet ayet beyanatı
Kuşu uçuran kanatı
Arıdaki o sanatı
Yapan usta güzel yapmış*

*Görünmeyip kendi gören
Vara yoga gizli giren
İHLASÎ'ye bir can veren
Veren usta güzel yapmış*

18.12. 2014

YARIM KALIR

*Sen yarattın bu ölümlü dünyayı
Yaşam başlar canda öz yarım kalır
Seyreylesen n'olur güneşi ayı
Güzele doymadan göz yarım kalır*

*Kimi tomurcukta çiçekken solar
Kimi on beşinde gam keder dolar
Kimini zamansız bir ölüm bulur
Maksuda varmadan söz yarım kalır*

*Binlerce güzellik milyonca çeşit
Hakkın sadasını gönlünle işit
Nimetle mühleti değilse eşit
Kısacık ömürde haz yarım kalır*

*Kaçış yoktur sana canı verince
Her şey benim dersin bakıp görünce
Beklenmedik dert içeri girince
Sarmak şöyle dursun naz yarım kalır*

*Duman bürür altı kardır dağların
Daha baharında solar bağların
Düşün çocuk gençlik bütün çağların
Yorulur dizlerin düz yarım kalır*

***İHLASÎ** der gerçek ömür çok kısa
Her saniye her dakika hep tasa
Doymadan gözünde kalmaktır yasa
Baharın kış olur yaz yarım kalır*

04.11.2015

EDEBİN KAPISINDA

*Yol içinde yolcuyum ben
Bil edebin kapısında
Alanlara balcıyım ben
Bal edebin kapısında*

*Eğri isen doğrul orda
Olgunlaşıp çağrıl orda
Piş ocakta yoğrul orda
Kal edebin kapısında*

*Ateşiyle seni sarsa
Yaran bedenini yarsa
Aradığın her ne varsa
Çal edebin kapısında*

*Hayâ eder melek bile
Ne tatlıdır aşkta çile
Öz yanarak gelir dile
Dil edebin kapısında*

*Görmediğin gözsüz var ya
Her yerde O izsiz var ya
İHLASÎ der gizsiz var ya
Al edebin kapısında*

08.01.2014

AŞK BENDE FARKLI

*Herkesin içinde bir aşkı vardır
İçimdeki aşta farklılık farklı
Benim aşkım ise görünmez yârdır
İçimdeki aşta farklılık farklı*

*Anlatılmaz anlatmaya söz yetmez
Görünmezi görmek için göz yetmez
Sevgisine dayanacak öz yetmez
İçimdeki aşta farklılık farklı*

*Benim ile gezer ne yer ne içer
Herkes görür her yandan geçer
Benim ile konar benimle göçer
İçimdeki aşta farklılık farklı*

*Ne güle benziyor ne de bülbüle
Aşkı muhabbeti en güzel çile
Anlatsam cemali gelmez ki dile
İçimdeki aşta farklılık farklı*

*Kimisi sığdırmaz saraya köşke
Kimisi bağlanır içi boş aşka
Bendeki bu sevda başkadır başka
İçimdeki aşta farklılık farklı*

*Alınmaz satılmaz paha biçilmez
Gördüğüm varlıkta cismi seçilmez
Her şeyden geçilir O'ndan geçilmez
İçimdeki aşkta farklılık farklı*

*Bazısının aşkı güzelde gülde
Bazısının aşkı parada pulda
İHLASÎ'nin aşkı bulunmaz kulda
İçimdeki aşkta farklılık farklı*

22.01.2014

ŞİÂRIM

*Kendi yörüngemde hayat çizgimde
Yunusça bir göle dalmak şiarım
Sözümde özümde gönül ezgimde
Yunusça ne varsa almak şiarım*

*Huyunu suyunu bir de sözünü
Kırk yıl taşıdığı odun közünü
Bizlere yol olmuş sevgi özünü
Yunusça gönlümde bulmak şiarım*

*Sabırla sükûnu bir de ilimi
Sakınırdım kem sözlerden dilimi
Bir damlaya muhtaç olan halimi
Yunus'un gölünden dolmak şiarım*

*Güneş gibi her gün ziya saçmaya
Hakk'a doğru kanat çırpıp uçmaya
Sevgi gülleriyle kucak açmaya
Yunusça gülde al olmak şiarım*

*Ateş de kor olur korda yanardım
Yanarken of demez O'nda kanardım
Külümden dertlere şifa sunardım
Yunusça dermanı salmak şiarım*

*Sererdim postumu gel otur diye
Kendini kendinde bil otur diye
İHLASÎ ihlâs da bul otur diye
Göreni görende bulmak şiarım*

02.02.2014

HATIRLANMAZ

*Bir musibet olmayınca
Hatırlanmaz yüce Allah
İnsan zorda kalmayınca
Hatırlanmaz yüce Allah*

*Dert gelip de üzülmeyen
Sıra sıra düzülmeyen
Gözünden yaş süzülmeyen
Hatırlanmaz yüce Allah*

*Kaza bela gelmeyince
Yere vurup çelmeyince
Bir sevdiğin ölmeyince
Hatırlanmaz yüce Allah*

*Oğlu kızı bakmayınca
Takmaz ise felek kanca
Can yanınca anlar anca
Hatırlanmaz yüce Allah*

*Hesaplamaz hiç fukara
Uğramadan kul zarara
Düşmeyince kişi dara
Hatırlanmaz yüce Allah*

*Sinek gezer vız vız eder
Mikrop sürer uçar gider
Olmayınca o can heder
Hatırlanmaz yüce Allah*

*Okuyan ders alsın güya
Yaz **İHLASÎ** değil rüya
Can düşmeden bil hay hayâ
Hatırlanmaz yüce Allah*

GÖRÜNMEZ

*Dünya döner bir eksenin içinde
Çizgisi görünmez çizen görünmez
Nevbahar olmadan gönül göçünde
Okuyan görünmez yazan görünmez*

*Görürsen gözünde gizlidir cihan
Her türlü nimetle verilmiş imkân
Yüreğinde saklı bil iki mekân
Ustası yapanı bozan görünmez*

*Mevsim mevsim gözüdürken dört yüzü
İlkbaharı yazı kışı son güzü
Yeşertir sarartır yok eder özü
Sarartan solduran hazan görünmez*

*Çiçeklerin bin bir desen alını
Meyveye yüz tutmuş nice dalını
Damardaki arkta suyun yolunu
Ağaç gövdesinde dizen görünmez*

*Ne kapısı vardır ne de dikişi
Muhkem yapmış yapan usta bu işi
Bitiremem gece gündüz gidişi
Kalbi öyle derin kazan görünmez*

*Ara durma sen kendinde yâr ara
El bakmaz ki özündeki buhara
İHLASÎ gönlünde teslim O yâra
İçerimde yanan suzan görünmez*

12.12.2014

TAŞLAMA

Hiciv, kara mizah, yergi. Kişilerin, kurum ve kuruluşların, toplumun aksayan yönlerini, kusurlarını, çarpıklıklarını yahut gülünç taraflarını alaylı bir dille ele alan, eleştiren şiire verilen ad. Divan edebiyatındaki hicviye, Modern Türk Edebiyatında satir ve yerginin karşılığıdır. Hiciv söyleyenlere *heccav* denilir. Hicivde hayat ve yaşanmışlık vardır; abartı ile eleştiri de sınır tanınmaz. Mizah ise gülme, güldürme esasına dayanır ve hayalî de olabilir. Taşlama ile yergi arasında farklılıklar vardır.

Ferdi ve sosyal tenkidi ihtiva eden taşlamalarda, kimi zaman küfür boyutlarına varan yaklaşımlar, kimi zaman da insanları güldürürken iğneleyen tavırlar görülür. Taşlamalar bireysel ve toplumsal olmak üzere iki cephede kendisini gösterir. Bireysel taşlama şiirleri hiciv niteliğinde olup kızgınlık, kırgınlık, eleştiri vb. amacıyla söylenir. Bir bakıma bu taşlamalarda âşığın karakteristik özelliği görülür. Toplumsal taşlamalarda toplumda değerlerine uymayan sahneler yerilir. Âşık bunu yaparken çoğu zaman mizahtan yararlanır. Taşlamalar ana hatlarıyla beş grupta toplanabilir:

1. Kişilerle ilgili taşlamalar,
2. Toplumla ilgili taşlamalar,
3. Felek ve kaderle ilgili taşlamalar,
4. Tabiatla ilgili taşlamalar,
5. Hayvanlarla ilgili taşlamalar.

Âşık karşılaşmalarında iki âşığın birbirine takılmaları da bu türe girebilir. Âşık rakibinin bazı kusurlarını sayıp dökerek ona takılır ve onunla alay eder.

YUVA DEĞİŞTİ

*KarakıŐta kar yağmıyor bu ne hal
Mevsimler değişti hava değişti
Dağlarda obanlar almıyor kaval
Kurudu meralar ova değişti*

*Yazlar kışa dndŐ ŐaŐırdı zaman
Dolu düşer yumurtadan kocaman
Mevsim can ekiŐir halimiz yaman
Temiz hava yoktur deva değişti*

*Canlılar yok oldu insan ŐerleŐti
Her kötülük kafamıza yerleŐti
Kuşlar bile Şimdi hep ŐehirleŐti
İmrenirdik kuŐa yuva değişti*

*Havanın akımı sıcak esiyor
Binalar yükseldi yeli kesiyor
Pınarlar kurudu suyu kısıyor
Pet ŐiŐe çıkınca kova değişti*

*İHLASİ derdini anlattı ancak
Yanmıyor sobalar ttmyor ocak
Pırıl pırıl kalaylıydı kap kacak
Teflonlar çıkınca tava değişti*

29.02.2014

ZEVK ALDIK

*Batılı uzaya çadır kurarken
Tosbağayla yarışmaktan zevk aldık
Batılı Merih'te hayat ararken
Boş işlerle uğraşmaktan zevk aldık*

*Sallamadık bir ağacı koymadık
Yedik amma daha hala doymadık
Türkmenleri Türk olarak saymadık
Araplarla kırısmaktan zevk aldık*

*Karpuz gibi dilim dilim dileriz
Çerkez, Gürcü, Laz Kürt diye böleriz
Güney doğu elden gitti güleriz
Seyrederek buruşmaktan zevk aldık*

*Düşüncesi kötü niyetleri pis
Vatan prangalı milletse hapis
Zirveden eteğe çökünce tüm sis
Boz dumanla barışmaktan zevk aldık*

***İHLASÎ** olana güldük oturduk
Kekliği çantada bildik oturduk
Kanunu yasayı sildik oturduk
Türklük ile vuruşmaktan zevk aldık*

27.12.2014

YAZIK

*Dil idi söz idi, göz idi güya
Ozanlar âşıklar bir de şairler
Birçoğu ayakta görüyor rüya
Böylesi âşığa ozana yazık*

*Siyasete göre bezer satırı
Yanlığı görse de kırmaz hatırı
Yarış atı diye satar katırı
Böylesi âşığa ozana yazık*

*Menkıbe bilmeden mersiye düzer
Hakk'ı tanımadan badeli gezer
Haksızla bir olup mazlumu ezer
Böylesi âşığa ozana yazık*

*Terazisi ince ayar tartmalı
Elini vicdana koyup yatmalı
Haksızlara karşı koyup çatmalı
Böylesi âşığa ozana yazık*

*Makas kesmez âşıkların kumaşın
Mansur gibi gidip vermeli başın
Doğruluk olmalı ekmekle aşın
Böylesi âşığa ozana yazık*

*Haksız bir düzene eğilmez boyun
Her türlü senaryo her türlü oyun
Kimisi çıkarıcı kimisi koyun
Böylesi âşığa ozana yazık*

*Bin liralık zarfa koşar tav olur
Siyasete yana yana kav olur
Çıkar için eğilerek vav olur
Böylesi âşığa ozana yazık*

*Âşık ile ozan çınar ağacı
Gerçek ozan geçek âşık baştacı
Biliniz **İHLASİ** olamaz yağcı
Böylesi âşığa ozana yazık*

TECNİS

Dizeleri cinaslı kelimelerle kafiyelendirilmiş koşma tarzı Şiirlere tecnis denir. Genellikle 11 heceli olmakla beraber 8 heceli tecnisler de vardır. Bunlar Şöyle sıralanabilir: *Ayaklı Tecnis, Cıgalı/Yedekli Tecnis, Cıgalı Tecnis Geraylı, Çift Ayaklı Tecnis (Haydari), Çift Ayaklı Tecnis Geraylı, Dildönmez Tecnis, Döşeme Cıgalı Tecnis, Lebdeğmez Cıgalı Tecnis, Lebdeğmez Tecnis, Lebdeğmez Yedekli Tecnis, Mısra Boyu Cinas Geraylı, Nefeskesme / Gidergelmez Tecnis, Tecnis Geraylı, Üç Ayaklı Tecnis.* (Bkz. *İlgili terimler*).

Tecnisin bir özelliği, dörtlüklerin 1. 2. ve 3. dizelerindeki kafiyeli kelimelerin de cinaslı kelimelerden oluşması gereğidir.

YANA

*Elbet bir gün sarar kara yer seni
Yer altında yılan ıyan yer seni
Felek de kahreder en son yer seni
Dnyan sınırlıdır baştan bu yana*

*Hayatta insanca yaşam sürmeli
Kötüleri diyar diyar sürmeli
Bir yar sev ki kaşı gz sürmeli
Dnsn gider iken yn bu yana*

*Sanki o yreğın kalaylı kazan
Girdiğın yarışta yarışı kazan
Hakk'ın huzurunda rızayı kazan
Zulmün binası yok dn gel bu yana*

*Sevgim muhabbetim kimsesizlere
Dünyayı duymayan o sessizlere
İHLASİ kurbandır daim sizlere
Bir gariban için bin defa yana*

23.01.2015

BİR YÜZÜNE

*Tutuldum yolunda tipiye kara
Gidemedim dağın o bir yüzüne
Bilemedim neden bu bahtım kara
Hasret kaldım yârin o bir yüzüne*

*Deme ki bağımda gül bana yeter
Salınıp gelenin kendisi yeter
Kışım biter ömrüm bahara yeter
Dolandım dünyayı o bir yüzüne*

*Ben ağladım her gün eller gülerken
Sana yârim derdim adın Güler'ken
Hazan vurdu bağım, soldu gül erken
Sarıp solduğum o bir yüzüne*

***İHLASÎ** aklıma yârim düşünce
Yokluğunda sarar beni düşünce
Gözlerimden yaşlar akıp düşünce
Bunca ağladığım o bir yüzüne*

23.02.2015

TEKRARLAMA

Âşıkların şiirlerinde bütün dizelerini aynı kelime ile başlattığı şiir şekli. Azerbaycan Edebiyatında bu şiirlere “anafora” denilir. Klasik şiirde “tekrir” sanatı ile ifade edilen bu yaklaşım, şiire bir başka tavır, ahenk ve anlam kazandırır. Dize başlarına daha çok; *Adam var, Ali, Aşk, Bazı, Ben, Bir dem, Bir dem gelir, Bir ucu, Bir zaman, Biri / Birisi, Bu Mehmet, Bu nasıl, Bu ülkü, Cumhuriyet, Çok, Dilerse, Gâh / Gâhi, Gül, Güzel, Güzel gördüm, Hoşgörü, İster, İsterse, Kadın var, Kimi / Kimisi Kimler, Kim istemez, Kimi yer, Muhabbet, Ne, Ne oldu, Nice bir, Ol gece, Selâm, Sen, Senin bu, Sevgidir, Yedi, Yuvalar var...* gibi sözler getirilmiştir. “Sağ göz-Sol göz”, “Siz-Biz” yahut “Dertliler-Dertsizler” şeklinde karşılaştırmalı olarak tekrarlamalar da ortaya konulmuştur. Gelenek olmamakla beraber pek çok âşığın bu tarzda şiiri vardır. Şiirler 8 ve 11 heceli olabileceği gibi daha fazla heceye sahip de olabilir. Şekil olarak sicilleme özelliği gösterenler de vardır. Bunlar genellikle dörtlüklerle söylenebildiği gibi beyitlerle de vücuda getirilmiştir. Konu olarak da; aşk, din, dünya, ölüm, toplum, insan, güzel, millî değerler, dert, şikâyet ve sosyal hayat işlenmiştir. Âşıkların bu şekilde şiir söylemelerinin asıl sebebi işledikleri konuya vurgu yapmak istemeleridir. Diğer sebepler olarak, şiire ahenk katmak, dikkat çekmek için farklılık yaratmak söylenebilir. Ayrıca şairin gelenekten dolayı böyle bir şiir söyleme ihtiyacını güttüğü de göz ardı edilmemelidir. Tekrarlamalar âşık şiirinde şekil olarak ele alınmalıdır. Tespitlerimize göre tekrarlamaların âşık edebiyatında 200’den fazla örneği mevcuttur. Bu terim, ilim âlemine tarafımızdan sunulmaktadır.

ADAM VAR Kİ

*Adam var ki ilim ile buluşur
Adam var ki bütün sırra ulaşır
Adam var ki başı gökte dolaşır
Adam var ki çığır olur yol olur*

*Adam var ki ipe salar adamı
Adam var ki ipten alır adamı
Adam var ki gönle dolar adamı
Adam var ki adalete dil olur*

*Adam var ki saray taşır içinde
Adam var ki ateş üşür içinde
Adam var ki güller devşir içinde
Adam var ki her sözcüğü bal olur*

*Adam var ki sözü keser kılıcı
Adam var ki geleceği bilici
Adam var ki affedici silici
Adam var ki tutunana dal olur*

*Adam var ki ateşleri söndürür
Adam var ki çağı açıp döndür
Adam var ki sözle kaya bindirir
Adam var ki gönüle hemhal olur*

*Adam var ki gök çökse de bükülmez
Adam var ki kuvvet ile çekilmez
Adam var ki yel vurunca dökülmez
Adam var ki muhtaçlara şal olur*

*Adam var ki canı canda yetirir
Adam var ki kötülüğü bitirir
Adam var ki hana bayram getirir
Adam var ki yaratana kul olur*

*Adam var ki yanar amma yandırmaz
Adam var ki Hak nurunu söndürmez
Biradam ki verir geri döndürmez
Adam var ki zerre ona zül olur*

*Adam var ki dar kalınca çık seslen
Adam var ki gıda gibi gir beslen
Adam var ki İHLASÎ var git yaslan
Adam var ki her bahçede gül olur*

04.06.2015

ÖĞRENDİM

Öğrendim hayatı önce babamdan
Öğrendim hayatı sırt okşayarak
Öğrendim hayatı bunca çabamdan
Öğrendim hayatı sır taşıyarak

Öğrendim hayatı annem severken
Öğrendim hayatı hayat döverken
Öğrendim hayatı zaman iverken
Öğrendim hayatı hep üşüyerek

Öğrendim hayatı öğretmen başta
Öğrendim hayatı bir damla yaşta
Öğrendim hayatı akılsız başta
Öğrendim hayatı yer kaşıyarak

Öğrendim hayatı zalim ve şerden
Öğrendim hayatı dökülen kirden
Öğrendim hayatı sevgisiz yerden
Öğrendim hayatı göz ışıyarak

Öğrendim hayatı acı olandan
Öğrendim hayatı zorla çalandan
Öğrendim hayatı yalan dolandan
Öğrendim hayatı hep boşayarak

Öğrendim hayatı atamdan pekçe
Öğrendim hayatı **İHLASÎ** akça
Öğrendim hayatı hatamdan çokça
Öğrendim hayatı boş yaşayarak

30.06.2014

BİR KADIN DE

*Bir kadın de kollarımı bağlasın
Bir kadın de yollarımda ağlasın
Bir kadın de Hak aşkını sağlasın
Bir kadın de beni benden götürsün*

*Bir kadın de bana bende bileyim
Bir kadın de ben uğrunda öleyim
Bir kadın de ömür boyu köleyim
Bir kadın de beni bende bitirsin*

*Bir kadın de koşam yorulam ona
Bir kadın de candan vurulam ona
Bir kadın de iki cihan sarılam ona
Bir kadın de aklım çelip yitirsin*

*Bir kadın de sabah akşam gözleyem
Bir kadın de her dakika özleyem
Bir kadın de avcı gibi izleyem
Bir kadın de kollarında yatırsın*

*Bir kadın de vücuduma baş olsun
Bir kadın de tüm geceme düş olsun
Bir kadın de açlığıma aş olsun
Bir kadın de benliğimi getirsin*

*Bir kadın de ana gibi yâr olsun
Bir kadın de cennet gibi yer olsun
Bir kadın de her uzuvda var olsun
Bir kadın de benliğinde yetirsin*

*Bir kadın de tarih gibi yazılsın
Bir kadın de gözlerimden süzölsün
Bir kadın de bu **İHLASÎ** üzölsün
Bir kadın de şu köşkümde otursun*

06. 02. 2015

BİR KADIN Kİ

*Bir kadın ki insanı insan eder
Bir kadın ki sineleri har eder
Bir kadın ki edebi lisan eder
Bir kadın ki doğurur da var eder*

*Bir kadın ki mutlu eder eşini
Bir kadın ki siper eder döşünü
Bir kadın ki kutsal bilir işini
Bir kadın ki kendin bilir ar eder*

*Bir kadın ki rızık için dolaşır
Bir kadın ki arı gibi çalışır
Bir kadın ki zirvelere ulaşır
Bir kadın ki dostlarını yar eder*

*Bir kadın ki yanan hanı söndürür
Bir kadın ki kırk değirmen döndürür
Bir kadın ki ev ocağı yandırır
Bir kadın ki sineyi siper eder*

*Bir kadın ki ola Kâbe'de hacı
Bir kadın ki çekse de bin bir acı
Bir kadın ki dersin ana ve bacı
Bir kadın ki her bildiğin sır eder*

*Bir kadın ki ne hal gelse başına
Bir kadın ki toz kondurmaz eşine
Bir kadın ki düşmez lafın peşine
Bir kadın ki hüneriyle kâr eder*

*Bir kadın ki hayır dua dilinde
Bir kadın ki düzen onun elinde
Bir kadın ki gonca sunar gülünde
Bir kadın ki yâd'a dünya dar eder*

*Bir kadın ki eğil diz çök önünde
Bir kadın ki can saklıdır canında
Bir kadın ki melek ne ki yanında
Bir kadın ki geceleri nur eder*

*Bir kadın ki kara taştan da ağır
Bir kadın ki gıybeti duymaz sağır
Bir kadın ki istersen bin kez bağır
Bir kadın ki bazen ah u zar eder*

*Bir kadın ki gönüllerin ilacı
Bir kadın ki erkeğinin yamacı
Bir kadın ki **İHLASÎ**'nin baş tacı
Bir kadın ki bin ömürlük yer eder*

07.03.2014

KİM BİLİR

*Kim bilir kimde nasıl nerde doğacağım
Kim bilir hangi anne hangi baba yârdan
Kim bilir kim diyecek bahçede ağacımı
Kim bilir kimle vücut bulur etten duvardan*

*Kim bilir nerededir kimse bilemez köyüm
Kim bilir kaderimi ecelimi ey beyim
Kim bilir ölünce üstüme dökülen suyum
Kim bilir hangi göze ırmak hangi pınardan*

*Kim bilir hangi dağdan benim o mezar taşım
Kim bilir hangi tarla hangi başakta aşım
Kim bilir nerelerde nasıl dolaşır başım
Kim bilir hangi dua kurtarır beni dardan*

*Kim bilir hangi pamuk tarlasındandır bezim
Kim bilir avcı nasıl takipte sürer izim
Kim bilir bak nelere şahit olacak gözüm
Kim bilir cennetimi o gelecek bahardan*

*Kim bilir ki kismetimi gaip nerede saklı
Kim bilir o gördüğün görünenden çok farklı
Kim bilir düz dediğin bütün yollar zikzaklı
Kim bilir özüm yanar içimdeki buhardan*

*Kim bilir ben ne zaman ne ile güleceğim
Kim bilir kaç badire geçip de geleceğim
Kim bilir bir sivilce bir marazla öleceğim
Kim bilir düşeceğim uçurumdan ya yardan*

*Kim bilir ki beyaz st, yeŒil imenden ottan
Kim bilir ki hcremi tel tel rerken etten
Kim bilir kanımdaki kızıl nasıl yakuttan
Kim bilir ki sırrımı muammalı ikrardan*

*Kim bilir kim omuzlar kim tutar tabutumu
Kim bilir ki bendeki var olan sbutumu
Kim bilir yreğimde yaŒayan mabudumu
Kim bilir soluduğum nefesim yanan hardan*

*Kim bilir bu **İHLASİ** durmadan O'na koŒar
Kim bilir sığmam kabre ceset kabirden taŒar
Kim bilir hangi ağata Œu an salım yaŒar
Kim bilir hangi hızar biçer meŒe ınardan*

22.12.2014

ÜÇ AYAKLI TECNİS

Her dörtlükte üç ayak kullanılarak vücuda getirilmiş tecnise verilen addır. Her drtlgn sonunda, tek dize halinde ayak kullanılmayıp ayrı ayrı üç ayak kullanılmıştır. Yani drtlklerdeki 4. dizeler kendi arasında 5. dizeler kendi arasında 6. dizeler de yine kendi arasında kafiyelidir. Genellikle Azerbaycanlı âşıkların söylediği bu şiirlerin rneği çok azdır.

GEÇMEK DİRDİM

Sözde insan amma özünde çürük
Bîzar etti bu canımı yeter de
Erenler buyurun görün halımı
Yaradan'dır bunu yakan **yeter** de
Beni böyle derde **atana** yazık
Çay dere yok **Fırat'ı** geçmek derdim

Düzü değil gidip çık dağı görün
Yaktılar sinemde bak dağı görün
Yüreğimde taşan bardağı görün
Güller ki dalında açar **yeter** de
Dua yok sabaha **a tana** yazık
Pir ü pakça **beratı** geçmek derdim

Hele mevsim dönsün de yaza dursun
Kâtip arzuhalim gel yaza dursun
Üşütmez beni kış a yaza dursun
İHLASÎ'yim mühlet gelir **yeter** de
Üzülür anana **atana** yazık
Düşmeden **sıratı** geçmek derdim

VARSAĞI

Türkiye, Azerbaycan ve Türkmenistan'daki şiir türü ve ezgisi. Bugüne kadar sadece [Maraş](#)'tan [Mersin](#)'e kadar uzayan bölgede yaşayan Varsak Türklerinin kendilerine özgü bir ezgiyle söyledikleri şiire / türküye verilen ad olarak nitelendirilmişse de doğru değildir. M. Öcal Oğuz bunun yanlış olduğuna dikkat çekerek varsağı teriminin Azerbaycan ve Türkmenistan'da var olduğuna bu bakımdan salt bu görüşle konuya yaklaşmanın yanlış olacağı ikazında bulunmuştur.

Varsağı konusundaki tespitler şu şekilde sıralanabilir:

1. Varsağı, Türkmenistan'da söylenen *aydımların* dört makamından (*münacaat, muhammes, düzarba, varsak*) birisinin adıdır.

2. Azerbaycan'da Varsak adında eski bir kavim var olup "varsağı" adı bunlardan miras kalmıştır. Sadık Bey Afşar, Mecmaü'l-Havvas adlı eserinde Şah İsmail Hataî (1486-1524)'nin sarayında çalışan Mehmed Bey Şemsî'nin varsağı şeklinde şiirler icra ettiğini bildirir. Azerbaycan'daki varsağılarda koşma ve geraylının kafiye düzeninden farklı olarak birinci bendin ikinci ve dördüncü, sonraki bentlerin dördüncü dizeleri aynen tekrarlanır.

3. Türkiye'deki varsağıların adını Güney Anadolu bölgesinde yaşayan Varsak Türklerinden aldığı sanılmaktadır. 8 hecelidir. Dörtlük sayısı 3-5 arasındadır. Özel bir ezgiyle söylenir. Varsağılarda yığitçe bir eda vardır. Varsağılara mertçe hava katmak için "behey, bre, hey gidi" gibi ünlemler katılır. Bu bakımdan müziğinde ve sözlerinde, meydan okuyan, babacan, erkekçe bir hava hissedilir. Bu ünlemleri taşımayan varsağılar ezgisiyle fark edilir. Âşıkların bazıları 11'li varsağılar söylemişlerse de genellikle varsağılar 8 hecelidir. Biçim olarak Semaîye

benzemekle beraber ezgi yönüyle ondan ayrılır. Varsağların kafiye düzeni koşma gibidir. Edebiyatımızda en çok varsağıyı [Karacaoğlan](#) söylemiştir.

4. Gelibolulu Ali (1541-1600)'nin *Kühü'l-Ahbar* adlı eserindeki; “Hafi olmaya ki Osman Han ve Orhan Han ve Sultan Murat Han zamanlarında şuaradan kimse zuhur itdüğü malum değildir. Mücerred sade nazma kadir bazı varsağı-guylar dahi şöhet bulmamışdır.” ifadesine bakılırsa varsağı türünün geçmişi çok eski dönemlere kadar gitmektedir. Türkiye’de olduğu gibi Azerbaycan’da da Varsak kavminin var olması, *Kühü'l-Ahbar*’daki *varsağı-guyların* mevcudiyeti, varsağı teriminin, ozanlık geleneğinden günümüze kadar gelen bir terim olduğunu düşündürmektedir.

5. Nazım şekli ve nazım türü bakımından belli bir kalıba oturtulamayan varsağlar diğer parçalardan ezgileri yönüyle ayrılırlar.

CAN VERELİM

*Gelin candan gardaşlarım
Can olalım can verelim
Soldurmadan insanlığa
Sevgi katıp can verelim*

*Zaman kısa yol uzundur
Gövdedeki kol uzundur
Musalla dar sal uzundur
Mümin gibi can verelim*

*Bizden başka sevelim biz
İçimizde yansın o köz
Yüreklere düşmeden güz
Bahar olup can verelim*

***İHLASÎ**yim dağ aşasın
Yurdun varsa sen paşasın
İlelebet hep yaşasın
Bu vatana can verelim*

05.09.2016

YAŞNAME

Âşıklar tarafından ortaya konulan ve insan hayatının ana rahmine düşmesinden ölümüne kadar olan safhalarının yaş kademelerine göre konu edildiği destanlara verilen ad. Bu destanî şiirler *Yaş Destanı*, *Yaş Türküsü*, *Ömür Destanı*, *Hayat Destanı*, *Vücutname* ve *Mahrasname* gibi sözlerle de zikredilirler. Hemen her konuda şiirler vücuda getirmiş olan âşıklar, bu konuda da kayıtsız kalmamış, duygu, düşünce ve tecrübeleri paralelinde, insan ömrünü safha safha değerlendirmişlerdir. Böylelikle yaşname türü ortaya çıkmıştır.

Yaşnameler konusunda, kültürümüzde yapılan ilk çalışma Veysel Arseven'e aittir. Arseven, Türk Folklor Araştırmaları dergisindeki mütevazı çalışmasında, bir resimden söz eder. Bu resim, daha ziyade Anadolu'da kahve ve berber dükkânlarının duvarlarında asılı bir resimdir. Resimde çıkışlı ve inişli iki taraflı bir merdiven vardır. Merdivenin çıkışında, beşikteki bebek, okul çağındaki çocuklar, delikanlılar ve evliler, en yukarıda da yetişkin ve olgun kişiler, merdivenin inişli bölümünde de gittikçe yaşlanan ve ahrete doğru yol alan insan resmi yer alır.

Âşık Edebiyatında ilk örneğine XVI. yüzyılda Azerbaycan'da yaşayan *Kurbanî*'de rastladığımız yaşnameler, dörtlüklerle ve 11 hece ile "koşma" tipinde söylenen şiirlerdir. Edebiyatımızda, gerçek anlamda

adından söz edebileceğimiz yaşnameler bu tipte olmakla beraber, beyitlerle yahut 7, 8 ve 12 hece ile de söylenmişlerdir. Edebiyatımızda ilk yaşname örneğini *Ahmed Yesevî* ortaya koymuştur.

Temelde yaş teması işlenmekle beraber bu şiirlerin *konuları* kendi aralarında da çeşitlenmektedir. Bunları şöyle gruplandırabiliriz.

1. Bütün insanları konu edinen yaşnameler,
2. Kızları / kadınları konu edinen yaşnameler,
3. Şairlerin kendi özel hayatlarını ele aldıkları yaşnameler,
4. Sosyal tenkit konulu yaşnameler,
5. İnançla ilgili yaşnameler.

Yaşnameler, *destan* şiirlerdir. Yaşnameler, genellikle 11 hece ile söylenmekle beraber 7, 8, 12 ve 15 hece olarak farklı sayıdaki hecelerle de ortaya konulmuşlardır. Şekillerine / yapılarına göre *dörde* ayrılırlar:

1. Koşma tarzında söylenmiş yaşnameler: Bilinen yaşnamelerin dörtlük sayıları 5 ilâ 88 arasında değişmektedir. Şiirlerin çoğu *dönerayaklıdır*.
2. Beyitlerle söylenmiş yaşnameler: Gazel veya mesnevi tarzında kafiyelenmiş şiirlerdir.
3. Bentlerle söylenmiş yaşnameler: Bent sayıları 1 ilâ 14 arasında değişebilmektedir.
4. Serbest tarzda söylenmiş yaşnameler: Genellikle mani, tekerleme ve bilmece gibi anonim ürünlerle söylenmiş olmakla beraber, sahibi belli olanları da vardır.

Tespit edebildiğimiz en hacimli yaşname ise, Kıbrıslı şair ve yazar Oğuz Yorgancıoğlu'na aittir. Yorgancıoğlu, destanında çocuğun annenin rahmine düşmesinden önceki döneminden 120 yaşına kadar olan döneminin her yaşa göre durumu en ince detaylarıyla ele alır.

Yaşnameler, kurgu yönünden de çeşitlilik gösterirler. Şöyleki âşıkların her biri konuya farklı şekilde giriş yaparlar. Kimileri insanı anlatmaya 15 yaşında başlarken, kimileri de insanı ilk yaştaki, hatta anne karnındaki döneminden anlatmaya başlayıp 100 yaşına kadar olan dönemi hikâye eder. İçlerinde 120-125 hatta 150 yaş gibi konuya abartılı yaklaşanlar bile vardır. Bazıları da kâinatın ve ruhların yaratılmasından işe başlar, bunu, ahret âlemine kadar sürdürür. Ancak genellikle 10-11 yaşından 20 yaşına kadar yaşlar, seri olarak tek tek ele alınır; insanlar, 20 yaşından sonra 30-35-40-45... gibi her beş yılda bir değerlendirilir.

OTURDUM

Geldim bu dünyaya başladı zaman
Bir yaşında sessiz başım oturdum
Üç-beş derken sevgi vermedi aman
On'a geldiğimde taşım oturdum

Gezip eğlenmekti her işin başı
Öyle sağlam idi gençlik kumaşı
On beşinde elle ezurdım taşı
Coşkun çaylar gibi coştum oturdum

Yirmisinde bir sevdaya karıştım
Yirmi beşte ben kendimle barıştım
Otuz dedi yüce dağla yarıştım
Hayat menziline koştum oturdum

Otuz beşte hayallerim düğündü
Kırka geldim mutluluğum bir gündü
Kırk beşinde her iş tersine döndü
Ellisinde ben de şaşım oturdum

Elli beşte yavaş yavaş süzıldüm
Altmışında bir of çektim üzıldüm
Altmış beşte çiğnenmeden ezildim
Gözyaşımla birlik düştüm oturdum

Yetmişinde oturmaya yer olmaz
Yetmiş beşte kimse sana yar olmaz
Seksende doksanda hayat var olmaz
İHLASÎ gedikten aştım oturdum

YEDEKLi ŞiİR

Őiirin ana metinlerine 1 ilâ 6 arasında deęiŐen ziyade (yedeK) dizelerin getirilmesiyle oluŐturulan Őiir. Tűrk halk Őiirinde, yűzyıllar boyunca dűrtlűk esasına baęlı kalınarak Őrnekler verilmiŐtir. Bunların çoęunluęu da koŐma tipi Őiirlerdir. Ne var ki âŐıklar sadece dűrtlűklerden ibaret Őiirler ortaya koymayı yeterli gűrmeyip dűrtlűklere bir veya birkaç dize daha ilave ederek yeni Őekiller vűcuda getirmiŐlerdir. Hatta dűrtlűęűn haricinde dize sayısı dűrtlűkten daha fazla bende sahip Őiirlere de yedeK dizeler getirmiŐlerdir. Ancak elimizde pek çok Őrnek bulunmasına karŐılıK bu tarz Őiirlerin tam anlamıyla bir isimleri yoktur.

Yapı ve teknik yűnden farklı Őzellikler gűsteren bu Őiirler Őűyle tasnif edilebilir:

YedeKli İkili, YedeKli Ŭlű, YedeKli Dűrtlű, YedeKli BeŐli, YedeKli Altılı / YedeKli Műseddes ve YedeKli Sekizli gibi eŐitleri vardır.

YedeKli Őiirler ihtiva ettięi konular itibariyle dięer âŐık edebiyatı Őiir numunelerinin dıŐında bir durum sergilemezler. Konu olarak, hayatta insanların i içe olduęu olay, dűŐűnce, durum, gűrűŐ vs. gibi hususlar bu Őiirlerde de karŐımıza çıkmaktadır.

YedeKli Őiirlerin genel Őzellikleri Őűyle sıralanabilir:

1. Bent ve bağlantılardan oluşan Şiirlerdir.
2. Bentlerin sayıları 3-18; dize sayıları ise 2-8 arasında değişir.

3. Bağlantı dizeleri genellikle 1-4 arasında değişir, ancak 5, 6 ve 8 dize gibi daha fazla bağlantı dizelerinin getirildiği de olur.

4. Bağlantı sözleri bentlerin sonuna eklenebileceği gibi bentteki dizelerin aralarına da eklenebilir.

5. Bağlantılar aynen tekrarlanan sözlerden olabileceği gibi, farklı sözlerle de olabilir. Bağlantılar, farklı sözlerle söylendiğinde bunlara bağlı olarak farklı şekilde de kafiyelenirler. Şiirde, hece sayıları aynı veya farklı sayıda olabilir.

6. Şiirler hece ölçüsü ile yazılır ve hece sayıları 7-16 arasında değişir.

7. Nadir de olsa, âşık karşılaşmaları sırasında da bu tarzda örnekler ortaya konulmuştur.

8. Başta aşk-sevgi, güzelleme, koçaklama, dert olmak üzere tasavvufî, hatıra, öfke, ağıt, birlik beraberlik konusunda söylenmişlerdir.

9. Bilinen ezgilerin icrasında veya yeni ezgilerin vücut bulmasında belirleyici rol oynarlar.

TÜRK'ÜN ZAFERİ

*Sene bin yetmiş bir, Ağustos ayı
Zaferle tarihe kutlu davayı
Türk ırkına beş bin yıllık rüyayı
Yaşatan Alparslan Oğuz neferi
Malazgirt'ten başlar Türk'ün zaferi*

*Söz verdi, dönmedi o, ülküsünden
Son sözü söyledi hançeresinden
Vurdular Bizans'ı tam ensesinden
Kahraman elli bin inanmış çeri
Malazgirt'ten başlar Türk'ün zaferi*

*Şahlanıp bir ordu coşarcasına
Sanki Bedr'i bir an yaşarcasına
Cennet-i âlaya koşarcasına
Toz dumana dönmüş savaşın yeri
Malazgirt'ten başlar Türk'ün zaferi*

*Hudutlar dar gelir sığmaz cihana
Ey Alperen Huda yardımcısı sana
Türkler kavuşurken yeni vatana
Alnından vurulup düşen erleri*

Malazgirt'ten başlar Türk'ün zaferi

*Hak kapıyı cuma günü açınca
Rahmetini secde ile saçınca
Düşman bozulup da saftan kaçınca
Dalınca savaşa dönmedi geri
Malazgirt'ten başlar Türk'ün zaferi*

*Yürü yürü Alparslan'ın bozkurdu
İlelebet tapu yaptın bu yurdu
Secdede **İHLASÎ** duaya durdu
Şahadet makamı cennette yeri
Malazgirt'ten başlar Türk'ün zaferi*

26.08.2014

ZİNCİRBENT CİGALI MÜSEDDES

Zincirleme tarzında söylenmiş müseddesin 5. dizesinden sonra ciga getirmek suretiyle oluşturulmuş şiire verilen ad. Daha ziyade Azerbaycan'da ve Kars'ta icra edilen bu şiirler, şekil olarak kısmen *cigalı koşmalara* benzer. Beşinci dizeden sonra 4-10 dizeli, 5 heceli ziyadeler eklenir. Kafiye düzeni müseddeste olduğu gibidir. Cigalı kısımların kafiye düzeni genellikle kendi arasındadır.

OLSAN

*Allah'tan dileğimdir canımda canım olsun
Dünya malı neyleyim yanımda yanım olsun
Bana ölüm kar etmez damarda kanım olsun
Bahtiyar gönlüm olur şerefim şanım olsun
Cennetim sen olursun gelip **mihmanım** olsun*

***Mihmanım** ol gel bana
Biraz olsun gül bana
Gülüşmesin el bana
Diken bana dal bana
Madem beni seversen
Bir selamı sal bana*

***Selamı** vermez
Görürde görmez
Gülümü dermez
Gönlüme girmez
Sana canım fedadır
Serini sermez*

*Yüreğimde yaram var gelip **dermanım** olsun*

***Dermanım** sende benim gelmezsen yolla gelsin
Kokuna hasret kaldım baharda gülle gelsin
Arar uzak der isen seher de yelle gelesin
Gözyaşın suya bırak coşup da selle gelsin
Merhemini süremeye kınalı **elle** gelsin
Elle sürsün merhemi
Güzel sözler de hemi
Yok, aşığın dirhemi
Ben sana vurgun güzel
Sakla bana **mahremi***

Mahremi sen de
Nur var tende
Derdi var bende
Güneşe nispet yapar
Görüşünü **bu günde**

Bu günde söyle bana sözün **fermanım** olsun

Fermanım var elimde yazan da nazlı yârim
Şakır güle konmadan bülbül avazlı yârim
Başına şal bağlamış başı niyazlı yârim
Özünden bal sunuyor edası hazlı yârim
Boşa **bağlama** çalmaz türkülü sözlü yârim

Bağlama başın düşer
Gözünden yaşın düşer
Yüzükten taşın düşer
Kaşıktan aşın düşer
Sebebi âşık olman
Yanar **ataşın** düşer

Ataşın yanar
Yar beni sınar
Gözleri pınar
Bir bade sunar
Sebebi belli değil
Dolanır kenar

Dolanır yüce dağda kendi kirmanım benim

Dolanır gamlı gamlı bahçede bağda dilber
Doyum olmaz sarmaya en güzel çağda dilber
Soluma bakıp durdum baktım ki sağda dilber
Beni tora düşürdü kurtulmaz ağda dilber

*Canımı boşa yaktı kavurdu **yağda** dilber*

***Yağda** gökler ağlasın*

Karabulut bağlasın

Sele dönsün çağlasın

Yüreğimi dağlasın

Çehren Ay'a ceh eder

*Bana ışıık **sağlasın***

***Sağlasın** düzen*

Ummanda yüzen

Gam ile gezen

Canından bezen

Bir sen değılsin canan

*Bağrımı **ezen***

***İHLASÎ** hasret dolu çile harmanım benim*

ZİNCİRLEME

Âşık tarzı şiirlerde her dörtlüğün ayağındaki kafiyeli kelimenin, sonraki dörtlüğün ilk dizesinde kullanılmasıyla oluşturulmuş koşma tipi şiir şekli. Zincirleme koşma şiir şeklinden hareketle, kimi şairler zincirleme divan yahut zincirleme satranç tarzında şiirler de yazmışlardır. Bekir Karadeniz'in 52, Posoflu Mazlumî'nin 60 dörtlük olan zincirlemeleri vardır.

SAGIRA SAZ ÇALDIM

*Sağıra saz çaldım köre bezendim
Anladım ki boşta geçti bu ömrüm
Kıymet verdim özendikçe özendim
Özendikçe kışta geçti bu **ömrüm***

***Ömrüm** sefil oldu peşinde yârin
Bir yara açtı da yaram çok derin
Kurbanı olmuşum kötü kaderin
Ağlayarak yaşta geçti **yıllarım***

***Yıllarım** hasrete yenildi gitti
Bekleye bekleye umudum bitti
Yüreğimde sevgi beni terketti
Özleyerek düşte geçti **günlerim***

***Günlerim** çok acı geldi de geçti
İHLASÎ sevdanın zehrini içti
Sevdayı yüklendi hasreti biçti
Viranede taşta geçti dünlerim*

KARŞILAŞMA

Âşık tarzı şiir geleneği içinde karşılaşmalar, mümtaz bir yere sahiptir. Aslında, kişilerin birbiriyle manzum olarak söyleşmesi, Türklerde çok eskilere dayanır. İnsanlar, evde birlikte iş yaparken, tarlada çalışırken, yolda karşılaştıklarında yahut düğünlerde gruplar halinde veya ferdi olarak manzum sözler söyleyerek meramlarını, durumlarını ve duygularını dile getirirler. Bazen da kişilerin birbiriyle kaynaşmasını ve eğlenmesini sağlayıcı nitelikte mizahi tarzda birbirlerini yoklarlar. Ülkemizde Karadeniz'de, halk sanatçıları temeli daha ziyade mani esasına dayalı *karşıberi* yahut *atma türkü* söyleyerek halkı eğlendirirler. Âşıklar da yaptıkları karşılaşmalarla aynı fonksiyonu icra ederler.

Karşılaşma terimi ile *deyişme* ve *atışma* terimleri, konuyla ilgili eserlerde genellikle birbirine karıştırılmıştır. Terimlerin anlamları, aşağı yukarı birbirine yakın ifadelerle karşılandığı için mesele girift hale gelmiştir.

Karşılaşma genel isimdir. Eskiler bunu *tekellüm* sözü ile karşılıyorlardı. Âşık Edebiyatında *karşılaşma* terimi, genel bir kavramdır. *En az iki âşığın irticali olarak durumlarını, düşüncelerini, bilgi ve tecrübelerini sergilemek, dinleyenleri eğlendirmek veya birbirlerine üstünlük sağlamak için belirli kurallar çerçevesinde manzum olarak söyleşmeleridir.*

Âşıkların soru-cevap usulüyle, dar ayakla yahut çift kafiyeli ayakla birbirlerine üstünlük sağlamaya çalışmaları ise karşılaşmanın bir başka cephesini gösterir. Âşıklar, böylelikle, bir bakıma rakiplerini imtihan ederler. İşte bu yönüyle karşılaşma daha özel bir durum arz eder ve atışma ile deyişmeden ayrılır. Gerçekten de karşılaşma

denildiğinde, âşıkların şu veya bu usule başvurarak rakiplerine üstün gelme gayreti akla gelir.

Gerçi *atışma* için de aynı şeyleri söyleyebiliriz. Yani atışmada da âşıklar söz oyunlarıyla rakibinden üstün gözükmeye çalışır, ancak atışmada galip gelme, mat etme söz konusu değildir. Bir kere, seyirciyi eğlendirme amacı güdüldüğünden dar ayak kullanılmaz. Rakip, seyirciye hoş gelecek çarpıcı ve mizahi sözlerle, alaycı ifadelerle ve tuhaf benzetmelerle seyirci karşısında küçük düşürülmek istenir. Kısacası rakibe laf atılır, onun birtakım kusur ve zaaflarından istifade edilerek kızdırılmaya çalışılır. Karadeniz yöresinde gördüğümüz *türkü atma*, âşıklar arasında yerini *atışmaya* bırakır. Bu yönüyle atışma, genel anlamda, her ne kadar bir karşılaşma çeşidi ise de mat etme-galip gelme esasına dayalı olan sözünü ettiğimiz karşılaşmadan ayrılır.

Bunun yanında *deyişmenin* de bir karşılaşma çeşidi olduğunu söyleyelim, ama *deyişme* alt başlık olarak karşılaşmadan ayrılır. *Deyişme*, iki veya daha fazla âşığın herhangi bir konuda manzum olarak söyleşmeleridir. Şöyleki, *deyişmede* ne galip gelme ne de rakibe takılma, laf atma vardır. *Deyişmede*, verilen bir ayakla yahut âşıklardan birinin açacağı ayakla, duyguların, kanaatlerin, kabullerin, inançların, tavırların hülâsa pek çok hasletlerin ortaya konulması söz konusudur. Yukarıdaki tasnifte adından söz ettiğimiz merhabalaşma, hatırlatma, serbest konulu tekellüm ve öğütleme gibi pratikler hep *deyişme* içinde mütalaa edilir.

Netice itibariyle karşılaşmada *mat etme*, atışmada *eğlendirme*, *deyişmede* ise *sohbet* esastır.

İHLASÎ - CEMAL DİVANÎ

İhlasî

Dünya malı hiç kimseye yâr olmaz
Kazanmak caiz de yorulmak boşa
Bir mezar yerinden başka yer olmaz
Baki imiş gibi sarılmak boşa

Cemal Divanî

Bugün varsın yarın yoksun âlemde
Köşke saraylara kurulmak boşa
Acep ne taksim yazmış kalemde
Emeğin hiç eder yorulmak boşa

İhlasî

Hüküm sürüp başa sultan da olsan
Yüzü geçen çok az, bin yıl da kalsan
Hükmet sen cihana hepsini alsan
Azrail'e kızıp darılmak boşa

Cemal Divanî

Bahtın seni getirmişse oyuna
Çoban odur hüküm eyler koyuna
Altmış yıl aktınsa nefsin suyuna
Ömür bitti deyip durulmak boşa

İhlasî

Üstadım Divanî dönüyor devran
İsmailce Hakk'a olunca kurban
Altmış yıldır sen de eyledin seyran

Kara toprak gibi sürölmek boşa

Cemal Divanî

Dikenin yanında gül kal Divanî
Kıymet bilmeyene el kal Divanî
Kadir bilenlerde tel kal Divanî
Namert hırkasına örölmek boşa

İhlasî

Âdem'den bu yana tüm gelen gitmiş
Kimler ahirete ne yükler tutmuş
Çoğu sefa sanıp kendin unutmuş
İHLASÎ bunlara kırılmak boşa

Cemal Divanî

CEMAL DİVANÎ'ye kanan yok ise
Girdiği ocakta yanan yok ise
Sağ iken adını anan yok ise
Öldüğünden sonra sorulmak boşa

İHLASÎ - MUSTAFA KURBANOĞLU

İhlasî

Dünyada ganimet çok diyor çoğu
Bana dertten başka malı düşmedi
Ne yağ yaktım ne de etmişim koğu
Bana hazinenin yolu düşmedi

Mustafa Kurbanoğlu

Herkes mülk edindi fani dünyayı
Bana bir çiçeğin dalı düşmedi
Pay ettiler kokan tüm rayihayı
Bana gülistanın gülü düşmedi

İhlasî

Toprak mı çürüdü kismet mi bitti
Ben mi yanlış doğdum zaman mı yetti
Ben çalıştım amma ağaya gitti
Meyveli ağacın dalı düşmedi

Mustafa Kurbanoğlu

Bahtım bana üzül diye buyurdu
Şans ile talihi benden ayardı
Haklı haksız bir birini kayırdı
Bana da bir dostun eli düşmedi

İhlasî

Gökten kismet gizli iniyor sandım
İnandım imana böylece kandım
Helalin peşinden her gün dolandım
Kor ateşte yandım yeli düşmedi

Mustafa Kurbanoğlu

Dert ile kederi yığdım sineme
Üç yüz altmış dert düşürdü sineme
Gül sedir kurduğum gönül haneme
Yar geldi oturdu teli düşmedi

İhlasî

Bir kanadı gökte biri de yerde
Rızık dağıtılır bildim seherde
Dualar dermandır bütün her derde
Nedense keramet eli düşmedi

Mustafa Kurbanoğlu

Bedeli olmadı hiç emeğimin
Tadı tuzu bile yok ekmeğimin
Elli yıldır dönen değirmenimin
Deni bitti ama zili düşmedi

İhlasî

İHLASÎ'yim her çiçeğe konmadım
Hak dururken hiç şeytana kanmadım
Tek lokmamı bir harama banmadım
O kadar ermişten veli düşmedi

Mustafa Kurbanoğlu

KURBANOĞLU ne dalmışsın uykuya
Çok uyumak çare değil korkuya
Delilerin taş attığı kuyuya
Benden başka hiçbir deli düşmedi

12.01.2016

İHLASÎ - TEMEL TURABÎ

İhlasî

Edirne'den Kars'a gül bahçesidir
Sahip çıkmak lazım bizim bu vatan
Türkçe dili, diğer hep lehçesidir
Canımdan bir parça özüm bu vatan

Temel Turabî

Her karış toprakta bir şehit yatar
Ocağım bu vatan közüm bu vatan
Hilalin şulesi cana can katar
Umudum bu vatan gözüm bu vatan

İhlasî

Tarihler nişane çağlar da izi
Saklıyor bağrında doğuştan bizi
Kahramandır Türk'ün gelini kızı
Ahirim evvelim yazım bu vatan

Temel Turabî

Mukaddestir benim toprağım taşım
Zaferle doludur her bir savaşıım
Dünya düşman olsa eğilmez başım
Dilimden düşmeyen sözüm bu vatan

İhlasî

Şehitler köküdür gaziler dalı
Kanımla yazılmış bayrağın alı
İHLASÎ çınara dünden sevdalı
Sonsuza dek benim tezim bu vatan

Temel Turabî

Attığım her adım farkı söylerim
Çevrilen esrarlı çarkı söylerim
Âşık **TURABÎ**'yim türkü söylerim
Mızrabım bu vatan sazım bu vatan

14.01.2016

İHLASÎ - İSRAFİL DAŞDAN

İhlasî

Karıncaya çokça hüner yüklemiş
Gel de bu sırrını çöz çözer isen
Edep kapısında kırk yıl beklemiş
Sen de hünerini yaz yazar isen

İsrafil Daşdan

Sultan Süleyman'a dersini verdi
Karıncı sırrını çözen bulunur
Taptuk kapısında kemale erdi
Ehl-i hünerini yazan bulunur

İhlasî

Dağın başı yüksek ayağı yerde
Devayı gizlemiş bul diye derde
Gecenin zifiri gündüze perde
Aç da gönül gözün sez sezer isen

İsrafil Daşdan

Dağı nokta görmüş akli eren var
Gece beyaz postu yere seren var
Dünyadan ahreti gözü gören var
Kalp gözünü açıp sezen bulunur

İhlasî

Suları ıslatmak dervişin işi
Kendini bilirse Lokman'dır kişi
Durmada Hak için akıt gözyaşı
Gönül süzgecinden süz süzer ise

İsrafil Daşdan

Akıl küllizafır her işin başı
Kendi ervahıdır Nakşî nakkaşî
Binyıl hiç durmadan akıtmış yaşı
Kendini elekten süzen bulunur

İhlasî

Bulutun bağrında saklamış suyu
Yusuf'u saklayan karanlık kuyu
Seherde dağılır nasibin payı
Girip berekette yüz yüzer isen

İsrafil Daşdan

Suyun ispatıdır Nuh'un tufanı
Sularda söylenir Yunus'un şanı
Yusuf'a kuyuda verdi nişanı
İlim deryasında yüzen bulunur

İhlasî

İHLASÎ bu çarkta oldum pervane
Gezdim hikmetiyle oldum divane
Ben benden ötede Hakk'a avane
Hiç gücün yeter mi boz bozar isen

İsrafil Daşdan

İSRAFİL her işe değildir mayıl
Ben doğru söylerim elimde değil
Hakk'ın emri ile gelir Azrail
Her türlü oyunu bozan bulunur

İHLASÎ - MUHSİN YARALI

İhlasî

İnsanlar puşt olmuş kırk dona girer
Nesil azmış maya kokmuş güvenme
Benliğini satan murada erer
Kahpede insanlık yokmuş güvenme

Muhsin Yaralı

Günümüzde hizmet nefise olmuş
Kendini ateşe yakmış ne deyim
Asaletten yoksul olan insanın
Kafasına şimşek çakmış ne deyim

İhlasî

İki kişi bir arada duramaz
İkisinden biri mutlak yaramaz
Dostu satar dost dostunu aramaz
İnsan insanlığı yıkmış güvenme

Muhsin Yaralı

Asılsızlar yıkar gücü yeterse
Piç horozlar vakitsizce öterse
Evlat babasına yumruk atarsa
Onun sütü bozuk çıkmış ne deyim

İhlasî

Zaman asri zamanede vebalim
Fikir çıplak sözü zehir tüm âlim
İHLASİ'ye dünya olmuş çok zalim
Ömrü çoktan gazel dökmüş güvenme

Muhsin Yaralı

MUHSİN YARALI'yım yüzün ak ise
Eğer doğrulukta özün pak ise
Hakk'ın huzurunda amel yok ise
Kendi kendisini yakmış ne deyim

İHLASÎ - SITKI EMİNOĞLU

İhlasî

Hüner kimde örneği var alırsan
File kafa tutan karınca başka
İzleyip de o sırrını bulursan
Arı da kovana varınca başka

Sıtkı Eminoğlu

Cehaletten ne beklersin İhlasî
Âlimlere soru sorunca başka
Haddini bilmektir insanın hası
Düşleri hayıra yorunca başka

İhlasî

Dikeni gülüne bekçi yaratmış
Bülbüle dermanı gülde aratmış
Gündüzü ısıtmış gece karartmış
Karanlığa nuru durunca başka

Sıtkı Eminoğlu

Be hey gönül kini kaldır aradan
Sabredenler kurtarır her yaradan
Rızkına kefilim demiş Yaradan
Helalinden rızık verince başka

İhlasî

Zamanı gelince değişir yurtlar
Şekil alır larva canlanır kurtlar
Ayaktan su içer, baştan yumurtlar
Nimeti rahmeti serince başka

Sıtkı Eminoğlu

Doğrulara geniş dünya dar oldu
İnanan kullarda bin efkâr oldu
Hürmetine iki cihan var oldu
Resulün siması nurunca başka

İhlasî

Ateşte kızılı suda buzu
Kütlesiz rüzgârda keskin ayazı
Baharda güzellik kışta beyazı
İHLASÎ sıtkınan görünce başka

Sıtkı Eminoğlu

Eminoğlu kolay değil kemalat
Her meslekte hem emek var hem diyet
Mevla'dandır anadaki merhamet
Alıp yavrusunu sarınca başka

07.03.2016

İHLASÎ - MUHSİN YARALI - EROL ERGANÎ

İhlasî

Sermayem nefesim yüküm çok ağır
Taşıyorum amma boşu boşuna
Ne bir alan vardır ne de bir bölen
Yaşıyorum amma boşu boşuna

Muhsin Yaralı

Nefis insanlara her daim bela
Coşuyorum amma boşu boşuna
Batırır batağa çektirir çile
Taşıyorum amma boşu boşuna

Erol Erganî

İhlasî, Yaralı Ferhat gibi dağ
Eşiyorum amma boşu boşuna
Vefasız güzelin yoluna halı
Döşüyorum amma boşu boşuna

İhlasî

Güleni görmedim ben de gülmedim
Zehir imiş dünya tadın almadım
Aradığımı sermayemde bulmadım
Şaşıyorum amma boşu boşuna

Muhsin Yaralı

Yüzünü çevirip baksana çağa
Fazla gitmeyelim bizler uzağa
İkiyüzlülerden kaç kez tuzağa
Düşüyorum amma boşu boşuna

Erol Erganî

Çok dolandım bahçesini bağını
Çöze bilmez kollarının bağını
Hayaller içinde umut dağı
Aşıyorum amma boşu boşuna

İhlasî

Ektim biçtim verdim varımı yele
Ben çalıştım bütün nedense ele
Karınca misali ezildim file
Koşuyorum amma boşu boşuna

Muhsin Yaralı

Söyleyemem asla sözün dikini
Bırak kalsın sözlerimin ekini
Bu günlerde boynuzunun kökünü
Kaşıyorum amma boşu boşuna

Erol Erganî

Kim ne bilir servetimi varımı
Bu pazarda zararımı kârımı
Vefasız görmüyor gözyaşlarımı
Coşuyorum amma boşu boşuna

İhlasî

İHLASÎ'yim bakın bölündüm paya
Bölünce sızılar dönüştü haya
Karanlıkta yanan mum idim güya

İşiyorum amma boşu boşuna

Muhsin Yaralı

YARALI bilirim derdi yazanı
Gönülden gönüle girip sızanı
Beni de kavurdu aşkın kazanı
Pişiyorum amma boşu boşuna

Erol Ergani

EROL ERGANİ'yim gerçekler bu ya
Gâhi atlı gezdim gâhi de yaya
Aşkın kotanını susuz tarlaya
Koşuyorum amma boşu boşuna

